ISSN 1725-2504

Europeiska unionens

officiella tidning

C 95

fyrtiosjätte årgången

23 april 2003

Svensk utgåva

Meddelanden och upplysningar

Informationsnummer | Innehållsförteckning | Sida

I *Meddelanden*

. . . . . .

II *Förberedande rättsakter*

Ekonomiska och sociala kommittén

397:e plenarsession, 26 och 27 februari 2003

2003/C 95/01 Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om ”Kommissionens meddelande till rådet, Europaparlamentet, Europeiska ekonomiska och sociala kommittén och Regionkommittén om ’Strategi för konsumentpolitik 2002–2006’” (KOM(2002) 208 slutlig) 1

2003/C 95/02 Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om ”Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om narkotikaprekursorer” (KOM(2002) 494 slutlig – 2002/0217 COD) 6

2003/C 95/03 Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om ”Kommissionens meddelande: Mer forskning för Europa – Mot 3 % av BNP” (KOM(2002) 499 slutlig) 8

(Fortsättning på nästa sida)

Informationsnummer	Innehåll *(Fortsättning)*	Sida
2003/C 95/04	Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om ”Förslag till Europaparlamentets och rådets direktiv om främjande av kraftvärme på grundval av efterfrågan på nyttiggjord värme på den inre marknaden för energi” (KOM(2002) 415 slutlig – 2002/0185 COD)	12
2003/C 95/05	Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om ”Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om försäkringskrav för lufttrafikföretag och luftfartygsoperatörer” (KOM(2002) 521 slutlig – 2002/0234 COD)	16
2003/C 95/06	Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om ”Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om fastställande av särskilda bestämmelser för genomförandet av officiella kontroller av produkter av animaliskt ursprung avsedda att användas som livsmedel” (KOM(2002) 377 slutlig – 2002/0141 COD)	22
2003/C 95/07	Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om ”Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om tvätt- och rengöringsmedel” (KOM(2002) 485 slutlig – 2002/0216 COD)	24
2003/C 95/08	Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om ”Ändring av förordning (EG) nr 2037/2000 vad gäller de användningsområden för haloner som är av avgörande betydelse, export av haloner, export av produkter och utrustning som innehåller klorfluorkarboner samt kontroller av bromklormetan” (KOM(2002) 642 slutlig – 2002/0268 COD)	27
2003/C 95/09	Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om ”Meddelande från kommissionen till rådet och Europaparlamentet Ekonomiska och sociala kommittén och Regionkommittén – En ram för främjande av arbetstagarnas ekonomiska delaktighet” (KOM(2002) 364 slutlig)	29
2003/C 95/10	Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om ”Förslag till Europaparlamentets och rådets beslut om ett program för att höja kvaliteten i den högre utbildningen och främja interkulturell förståelse genom samarbete med tredje land (Erasmus World) (2004–2008)” (KOM(2002) 401 slutlig – 2002/0165 COD)	35
2003/C 95/11	Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om ”Förslag till rådets direktiv om brottsofferersättning” (KOM(2002) 562 slutlig – 2002/0247 CNS)	40
2003/C 95/12	Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om ”Förslag till Europaparlamentets och rådets direktiv om ändring av rådets direktiv 72/166/EEG, 84/5/EEG, 88/357/EEG, 90/232/EEG och direktiv 2000/26/EG om ansvarsförsäkring för motorfordon” (KOM(2002) 244 slutlig – 2002/0124 COD)	45

SV

(Fortsättning på omslagets tredje sida)

Informationsnummer	Innehåll *(Fortsättning)*	Sida
2003/C 95/13	Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om ”Meddelande från kommissionen Europeiska området för forskningsverksamhet – Ökad satsning på projektet ’Utvidgning’ – nya inriktningar av verksamheten – nya framtidsmöjligheter” (KOM(2002) 565 slutlig)	48
2003/C 95/14	Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om ”Lissabonstrategin och principen om hållbar utveckling”	54
2003/C 95/15	Resolution från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén till Europeiska rådets vårmöte 21 mars 2003	59

SV

II

(Förberedande rättsakter)

EKONOMISKA OCH SOCIALA KOMMITTÉN

397:e PLENARSESSION, 26 OCH 27 FEBRUARI 2003

Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om ”Kommissionens meddelande till rådet, Europaparlamentet, Europeiska ekonomiska och sociala kommittén och Regionkommittén om ’Strategi för konsumentpolitik 2002–2006’”

(KOM(2002) 208 slutlig)

(2003/C 95/01)

Den 7 maj 2002 beslutade kommissionen att i enlighet med artikel 262 i EG-fördraget rådfråga Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om ovannämnda meddelande.

Sektionen för inre marknaden, produktion och konsumtion, som svarat för kommitténs beredning av ärendet, antog sitt yttrande den 29 januari 2003. Föredragande var Ann Davison.

Vid sin 397:e plenarsession den 26 och 27 februari 2003 (sammanträdet den 26 februari) antog Europeiska ekonomiska och sociala kommittén följande yttrande med 84 röster för, en röst emot och två nedlagda röster.

1. **Inledning**

1.1. Kommissionen för fram följande tre konsumentpolitiska prioriteringar för de affärsmetoder som behandlas i grönboken om konsumentskydd och tjänstesäkerhet:

— En hög gemensam konsumentskyddsnivå.

— En effektiv tillämpning av bestämmelserna, främst genom administrativt samarbete mellan medlemsstaterna och förbättrade prövningsmöjligheter.

— En stärkning av konsumentorganisationernas roll i EU-politiken, dels genom en översyn av mekanismerna för delaktighet, dels genom olika projekt för utbildning och kapacitetsuppbyggnad.

1.2. Kommittén ställer sig bakom kommissionens prioriteringar, som man ser som en ambitiös förstärkning av den nuvarande politiken för att som ett viktigt konsumentpolitiskt mål få till stånd en fungerande inre marknad. Mer än åttio olika åtgärder presenteras i den vägledande förteckning som återfinns som bilaga till kommissionens dokument. Strategin presenteras vid en tidpunkt då konsumenternas förväntningar håller på att ändras och EU-medborgarnas antal skall öka till 470 miljoner. Strategin följer på grönboken om konsumentskydd ([1]) och återspeglar en situation präglad av snabba förändringar och ökad komplexitet, informationssamhällets följder, införandet av euron och nya konsumentattityder till risker och hållbar och etisk konsumtion.

1.2.1. Mot bakgrund av det beslut som ministerrådet fattade i Sevilla om att överföra konsumentfrågor från rådet för inre marknaden, konsumentfrågor och turism till en ny rådskonstellation med ansvarsområdena sysselsättning, socialpolitik, hälsa och konsumentfrågor, ber kommittén rådet att försäkra att konsumenternas intressen på inre marknaden också i fortsättningen kommer att vara centrala diskussionsfrågor.

1.2.2. Kommittén förespråkar en maximal harmonisering men anser att konsumentskyddet måste vara på högsta möjliga nivå. Varje form av minskat konsumentskydd skulle vara särskilt allvarligt mot bakgrund av de pågående förberedelserna för kandidatländernas anslutning till EU.

([1]) EGT C 125, 27.5.2002.

1.3. Kommittén vill betona följande:

1.3.1. Kommittén stöder kommissionens ansträngningar att utöka och utveckla konsumentskyddet för att ge särskilt stöd till de grupper som har svårast att försvara sig i en alltmer komplex och tekniskt inriktad miljö. Kommittén är även införstådd med att det finns behov av lämplig information ([1]) med tanke på att det nu är så lyckligt att konsumenternas och medborgarnas intressen i allt högre grad företräds samlat.

1.3.2. Kommittén delar dessutom uppfattningen att konsumentpolitiken inte kan utformas separat från övrig politik, utan systematiskt skall integreras på samtliga övriga relevanta EU-politikområden i linje med artikel 153 i Amsterdamfördraget. Kommittén anser därför att en integrering av konsumentskydd på andra områden i gemenskapspolitiken bör utgöra en fjärde prioritering, jämställd med de tre andra prioriteringarna som nämns ovan.

1.3.3. Kommittén välkomnar den översyn av Nicefördraget som innebär en utökning av konsumentorganisationernas roll, och ser konsumentintressenas företrädare som nyckelaktörer bland kommitténs ledamöter. Ett sådant erkännande, och det stöd till effektiva, meningsfulla och ändamåls-enliga åtgärder som följer av detta, kommer att skapa förutsättningar för att föra EU närmare medborgarna.

1.3.4. Kommittén vill uppmärksamma de knappa resurser som tilldelas den del av gemenskapens arbete som fokuserar på konsumenterna och projekt för konsumentorganisationerna, till skillnad mot gemenskapspolitik på andra områden, och uppmanar budgetmyndigheten att satsa på att både öka anslagen och personalstyrkan på detta område.

2. **Processen för den nya strategin**

2.1. Kommissionen betonar vikten av konsekvensanalys och information till konsumenterna. Kommittén förordar att analyser görs av konsumentpolitikens konsekvenser för företagen.

2.2. Kommittén har redan tidigare beklagat att enhetlig och jämförbar EU-statistik saknas på flera olika områden. Vissa statistiska uppgifter är av särskilt intresse för konsumenterna, i synnerhet statistik som rör reklamationer och produktrelaterade olyckor. Kommittén anser att forskning och statistik från det europeiska rapporteringssystemet för olyckor i hemmet och på fritiden (European Home and Leisure Accident Surveillance System – EHLASS) bör utvecklas och användas av samtliga medlemsstater och kandidatländer.

2.3. Kommittén ger även sitt starka stöd för att konsumentorganisationerna skall tillhandahålla konsumentinformation och konsumentupplysning i EU-frågor. Genom att låta vederbörande konsumentorganisationer sprida information genom de olika kanaler som de förfogar över kan kommissionen såväl stärka konsumentrörelsen som säkerställa att informationen svarar mot konsumenternas behov och tillhandahålls på ett sådant sätt att konsumenterna kan ta till sig den. Detta skulle utgöra ett komplement till den information som företagen tillhandahåller. Kopplingarna mellan skydd och upplysning är starka, och konsumentupplysning ses alltmer som en del av ett livslångt lärande.

2.4. Kommittén betonar vikten av ett kontinuerligt forsknings- och utvecklingsprogram som även omfattar sådan forskning som kan ge underlag för konsumentpolitiska beslut. Relevant forskning inom företag, fackföreningar och konsumentorganisationer bör beaktas eftersom tillförlitlig europeisk information är mycket viktig.

2.4.1. Kommissionen skulle kunna bidra till denna typ av forsknings- och utvecklingsinitiativ genom att inrätta ett nätverk för forskare på konsumentpolitikområdet, så att en databas över olika problem som konsumenterna ställts inför skapas.

2.4.2. Konsumentorganisationer och ”andra rättssubjekt” kan dra nytta av de nya bestämmelserna i det sjätte ramprogrammet för forskning och utveckling som gör det möjligt för dem att ansöka om finansiella anslag på sex kärnområden, däribland säkerhet.

2.4.3. Kommissionen bör överväga möjligheten att inrätta ett konsumentforskningsinstitut på EU-nivå enligt samma mönster som Europeiska miljöbyrån på miljöområdet. Kommittén vill också stödja utbildningscentra på nationell och regional nivå, som kommissionen skulle kunna bistå med olika icke-ekonomiska resurser.

3. **De viktigaste frågorna i kommissionens förslag som kommittén har synpunkter på**

Kommittén framför synpunkter främst vad gäller följande intresseområden:

3.1. *Euron*

3.1.1. Kommissionen bör samla erfarenheter som konsumenter i olika medlemsstater gjort när det gäller introduktionen av euron i syfte att ge råd till nykomlingar. Den bör också kontrollera kostnaderna för gränsöverskridande överföringar.

([1]) Kommittén kommer inom kort att sammanställa ett yttrande på eget initiativ om konsumentupplysning.

3.2. *Säkerhet*

3.2.1. Kommittén noterar med tillfredsställelse att kommissionens rullande program täcker ett stort antal säkerhetsaspekter och att en vägledande förteckning över åtgärder presenteras för samtliga tre målsättningar.

3.2.2. Kommittén har i tidigare yttranden [1] alltid fäst stor vikt vid förslag som gäller säkerheten såväl indirekt – t.ex. barnsäkra förpackningar – som direkt – t.ex. säkerhet i samband med leksaker och andra produkter. Genom detta arbete har kommittén haft en viktig roll för att driva på en översyn av direktivet om allmän produktsäkerhet.

3.2.2.1. Med tanke på vilken betydelse detta direktiv (som nu håller på att omarbetas) har såväl i medlemsstaterna som i anslutningsländerna som ett led i deras anslutning till gemenskapens regelverk vill kommittén göra kommissionen uppmärksam på att det största antalet dödsfall och olyckor med allvarliga skador som följd inom EU sker i samband med olyckor i hemmet eller på fritiden. Dessa olyckor är fjorton gånger vanligare än dödsfallsolyckor på arbetsplatsen och nästan dubbelt så vanliga som dödsfall i samband med motorfordonsolyckor. Prioritet måste därför ges åt produktsäkerhet, speciellt i anslutningsländerna, där olycksfrekvensen är ännu högre än i de nuvarande medlemsstaterna.

3.2.2.2. Kommittén anmodar kommissionen att utvidga det för statistikinsamlandet så viktiga europeiska rapporteringssystemet för olyckor i hemmet och på fritiden (EHLASS), som endast nämns kort första gången under tredje målet i bilagan. Ett sådant heltäckande och samordnat system för att samla in skadeuppgifter skall utgöra hörnstenen i konsumentpolitiken.

3.2.2.3. Kommittén anmodar dessutom kommissionen att utarbeta en plan för stöd till specialinriktade kampanjer för att öka allmänhetens medvetande om konsumentsäkerhetsfrågor. Enligt undersökningar som gjorts skulle mer än 80 % av olyckorna [2] ha kunnat undvikas. Det finns även ett ökat behov av utbildning i metoder för riskhantering och riskbedömning.

3.2.3. Kommittén ser positivt på de föreslagna åtgärderna för att få till stånd standarder och tjänstesäkerhet, som (med några få undantag, t.ex. i samband med installationsarbeten) inte täcks av det nya direktivet för allmän produktsäkerhet. Kommittén avser att lägga fram synpunkter på kommissionens kommande meddelande om tjänstesäkerhet (branschvis eller mer generellt).

3.3. *Affärsmetoder*

3.3.1. I sitt yttrande om grönboken om konsumentskydd [3] uttryckte kommittén sin tillfredsställelse över kommissionens nya grepp, dvs. allmän lagstiftning kompletterad med uppförandekodex, samtidigt som kommittén ansåg att förslaget borde förtydligas. Det föreslagna uppföljningsmeddelandet välkomnas således både som en möjlighet att säkerställa förenkling och konsumentskydd. Kommittén delar uppfattningen att man bör undvika alltför detaljerade bestämmelser, eftersom detta varken ligger i konsumenternas eller företagens intresse. I stället bör man pröva en rad andra alternativ, t.ex. samreglering. Kommittén hänvisar även till behovet av att på lämpligaste sätt – vare sig detta innebär ramdirektiv eller rekommendationer för bästa praxis – successivt införa en hög maxnivå för en harmonisering av konsumentskyddslagstiftningen. Med denna metod kan konsumenterna slippa problem med tillämpningen av principen för ömsesidigt erkännande och ursprungsland. Kommittén ser därför fram emot att få kommentera kommissionens förslag till ramdirektiv, som rekommenderas i grönboken om konsumentskydd. Detta kommer att utgöra ett enkelt regelverk kompletterat med uppförandekodexar.

3.3.2. Kommittén vill återigen betona vikten av att konsumentpolitiken systematiskt integreras i EU-lagstiftningen, något som berörda generaldirektorat bör ansvara för (dvs. generaldirektoraten för transport, energi, miljö och konkurrens). Dessutom bör åtgärdernas effekter för såväl konsumenterna som företagen fastställas. Det bör även finnas klart och tydligt definierade förfaranden för samråd, och för hur konsumenter skall kunna utses till medlemmar i olika kommittéer och arbetsgrupper samt för de olika finansieringsalternativen för att stödja dem.

3.3.3. Kommittén rekommenderar att man ser över och gör erforderliga ändringar i befintliga direktiv, inklusive direktiven om distansförsäljning, s.k. timeshare-kontrakt, paketresor, prisangivelser och garantier.

3.4. *Konsumentavtal*

3.4.1. Kommittén delar uppfattningen att existerande avtalslagstiftning bör ses över och förtydligas så att den blir konsekvent. För att stimulera den gränsöverskridande handeln och öka överskådligheten är det också viktigt att ångerfristerna görs enhetliga inom hela EU. Detta bör ske på högsta nivå så att konsumenternas kontakter med utlandet underlättas.

---

(1) EGT C 51, 23.5.2001, EGT C 117, 26.4.2000, EGT C 367, 20.12.2000, EGT C 125, 27.5.2002.

(2) European Consumer Safety Association (Ecosa).

(3) EGT C 125, 27.5.2002.

3.5. *Finansiella tjänster*

3.5.1. Potentialen för gränsöverskridande handel på konsumentnivå har knappast ens börjat utnyttjas. Vad som krävs är en miljö präglad av säkerhet och överskådlighet. De nya rättsliga ramarna bör uppmuntra till sådant extra konsumentskydd som erbjuds av vissa kreditkortsföretag i samband med problem, garantera säkerheten i samband med kredit- och bankkortsköp via Internet (t.ex. genom ett mer utbrett bruk av personliga ID-koder och elektroniska underskrifter) samt omfatta ”fickpengskonton” för barn via Internet.

3.6. *Elektronisk handel*

3.6.1. Direktivet om e-handel måste genomföras snarast möjligt. Kommittén välkomnar aktörernas överenskommelse om förtroendemärkning på EU-nivå, men skulle gärna se att den innehåller ett starkare skydd för barn, inte minst med tanke på barns omfattande användning av Internet, även för inköp. Konsumenterna behöver en snabb tillgång till rättslig prövning om förtroendet för e-handeln skall öka [1]. Ett samarbete mellan företag och konsumentorganisationer vad gäller ett alternativt system för tvistlösning på Internet är önskvärt. Möjligheten att gå till domstol om det skulle vara nödvändigt kvarstår.

3.7. *Tjänster i allmänhetens intresse*

3.7.1. Kommittén vill betona principen om konsumentrepresentation, samt även hur viktigt det är att beakta de speciella behov som finns hos konsumenter med låg inkomst och i de anslutningsländer som står inför särskilt stora omvälvningar eftersom en privatisering leder till prisförändringar och förändringar vad gäller serviceformer. Medlemsstater kan dra lärdom av varandras bästa praxis för låginkomsttagares fortsatta tillgång till nödvändig service såsom elektricitet. En undersökning på detta område skulle vara till stor nytta.

3.7.2. Med tanke på att en stor del av de allmänna tjänsterna berörs (exempelvis energi, telekommunikationer och transporter) vill kommittén återigen betona vikten av att konsumentpolitiken integreras inom de olika generaldirektoraten.

3.7.2.1. En integration på transportområdet blir allt viktigare, och kommittén ser gärna att det föreslagna konsumentskyddet i samband med flygtransporter utvidgas till att omfatta även andra kommunikationsmedel. Kommittén välkomnar förslagen gällande kompensation till passagerare för inställda eller överbokade flyg samt att de funktionshindrades situation skall beaktas i högre grad [2].

3.7.3. Kommittén skulle välkomna rekommendationer om konsumenternas rätt i fråga om tjänster i allmänhetens intresse i väntan på ett förslag till direktiv.

3.8. *Världshandelsorganisationen (WTO)*

3.8.1. Kommittén vill framhålla vikten av miljö-, hälso-, konsumentaspekter samt sociala aspekter i handelsrelaterade åtgärder. I samband med handelsrelaterade frågor måste WTO även använda sig av den sakkunskap som finns utanför företagsvärlden, t.ex. på miljö- och konsumentvetenskapsområdet [1]. Det finns redan internationella organ för arbetsmarknads-, miljö- och hälsofrågor, och det behövs ett sådant organ även för konsumentskyddsfrågor.

EESK noterar att detta är den enda delen i kommissionens meddelande som handlar om globala frågor såsom handel, märkning och standardisering. Med tanke på att konsumenterna inte uteslutande verkar i europeiska sammanhang, uppmanar EESK kommissionen att lägga mer tonvikt på engagemang i globala frågor.

3.9. *Tillämpning*

Hur noggrant förordningarna och direktiven än utformas blir de verkningslösa om de inte tillämpas på rätt sätt. Vi uppmanar kommissionen att leva upp till sitt åtagande att prioritera en effektiv tillämpning av gällande lagstiftning och ett samarbete mellan tillsynsmyndigheter. Detta borde vara ett första steg på vägen mot att förbättra konsumentskyddet vid gränsöverskridande handel. Kommittén – som gör en uttömmande analys av denna fråga i sitt yttrande om grönboken om konsumentskydd – vill lyfta fram följande steg som förutsättning för en framgångsrik tillämpning:

3.9.1. Utveckling av forskningsbaserade system för insamling av statistik och för analyser (t.ex. vad gäller tjänstesäkerhet eller EHLASS).

([1]) Se till exempel OECD:s riktlinjer för konsumentskydd inom elektronisk handel.

([2]) EGT C 155, 29.5.2001.

3.9.2. Utveckling av systemet för snabbt informationsutbyte (Rapex), så att de organ som medlemsstaterna utsett till ansvarig myndighet snabbt kan utbyta information sinsemellan och slå larm.

3.9.3. De nationella systemen för kontroll av att lagstiftningen tillämpas på rätt sätt måste vara välstrukturerade och bestå av högkompetenta ansvariga myndigheter som hör till ett enda administrativt organ (i stället för flera olika). Kommittén ser med oro på att anslutningsländerna redan kan ha införlivat lagstiftningen utan att först ha byggt upp den infrastruktur som krävs för att kunna kontrollera att lagstiftningen efterlevs, samtidigt som kommittén ser med intresse på det aktiva stöd som vissa medlemsstater frivilligt bistår med. Tillämpningskontrollfrågor behandlas även i kommitténs yttrande om grönboken om konsumentskydd.

3.9.4. Snabb tillgång till rättslig prövning för privata konsumenter. Detta måste vara enkelt och gå snabbt, men löser inga gränsöverskridande tvister. Kommittén välkomnar därför kommissionens ansträngningar vad gäller EEJ-NET och ett alternativt system för tvistlösning.

3.10. *Samråd med konsumentorganisationerna*

3.10.1. Det är viktigt att samråd med konsumentorganisationerna sker i samtliga frågor som rör konsumenterna, och inte bara i samband med konsumentpolitiken. Som kommissionen så riktigt påpekar är detta dock en resursfråga. Människor som ägnar tid åt att närvara vid olika rådgivande kommittéer måste kunna räkna med att snabbt få betalt för sina utgifter. Sponsrande konsumentorganisationer måste kunna erbjuda stöd till politisk verksamhet, forskning och administration. En modell för mobilisering av extrafinansiering skulle kunna utvecklas, så att företagen ges möjlighet att donera medel till en stiftelse som finansierar konsumentverksamhet.

3.10.2. För egen del stöder kommittén det arbete som utförs av de kommittéledamöter som är verksamma på konsument- och miljöområdet. Konsumentorganisationerna hörs regelmässigt av kommittén i samband med frågor som rör dem (t.ex. WTO-förhandlingarna), och de har även hörts av kommittén i samband med arbetet inom konventet om EU:s framtid.

3.10.3. Kommittén ser gärna att ytterligare stöd ges för att stärka den rådgivande konsumentkommitténs roll och för att förbättra organisationen inom övriga rådgivande kommittéer, så att deras verksamhet för konsumenterna blir effektivare. Man måste även se till att medlemmar från anslutningsländerna blir representerade.

3.11. *Konsumentinformation och konsumentutbildning*

Kommittén är införstådd med att informations- och upplysningsverksamhet i första hand är en uppgift för den enskilda medlemsstaten, men anser ändå att tillhandahållandet av konsumentinformation på EU-nivå bör uppmuntras, exempelvis genom projekt, och att den europeiska dimensionen skall erkännas ([1]). Kommittén stöder tanken på en gemensam webbplats för konsument-organisationer inom EU som skall tillhandahålla information och fungera som en portal för organisationernas egna webbplatser.

3.11.1. Kommittén är även införstådd med att informationsverksamheten måste ske på en mängd olika sätt i vårt tekniskt inriktade samhälle. Helt klart innebär detta fördelar, men även nya och okända risker. Samtidigt som kommittén erkänner konsumentorganisationernas roll som tillförlitliga informationskällor för framför allt den breda allmänheten ser man även positivt på företagens roll och deras insatser för att utforma användarvänliga informationskanaler (t.ex. bruksanvisningar, informationsblad om försäljningsställen samt varningstexter). Kommittén har uppmanat företag och konsumentorganisationer att tillsammans tillhandahålla sådan information för t.ex. barnsäkerhet på Internet. Det finns utrymme för samarbete av detta slag omkring förbättrad konsumentinformation. Med tanke på de hinder som språket innebär inom EU-handeln välkomnar kommittén kommissionens nuvarande intresse för märkningsfrågor.

3.11.2. Kommittén anser att kommissionens inställning till konsumentupplysning är alltför begränsad och bör utvecklas. Konsumentupplysning borde integreras i EU:s befintliga utbildnings-program. Internet-säkerhet borde till exempel ingå i programmet *e*Learning. Begränsningen visar sig på två olika sätt i den nuvarande förslagstexten: Dels begränsar man sig till förmedling av kunskap, dels betonar man endast rättigheter.

3.11.2.1. Vad gäller det förstnämnda är det förstås viktigt med kunskaper – som ökar och utvecklas under en individs hela livscykel – men detta gäller även mer allmänna färdigheter som behövs i livet, samt även förmåga att kunna välja rätt och fatta väl underbyggda beslut. Vad gäller rättigheter – inklusive att kunna förstå och tillämpa dem – är detta förstås mycket viktigt, men lika viktigt är det med ett ökat ansvarstagande, inte minst i bredare frågor som rör miljön och en hållbar utveckling. Med hänsyn till detta välkomnar kommittén informationsprogrammen inom GD Miljö och GD Bistånd. EESK har särskilt stött frivilliga EU-program för ekologisk märkning och solidaritetsmärkning som etablerats i syfte att uppmuntra ansvarsfulla inköp.

([1]) Kommittén kommer inom kort att sammanställa ett yttrande på eget initiativ om konsumentupplysning.

3.11.3. Kommittén välkomnar kommissionens bidrag till informationsverksamheten bland verksamma på konsumentområdet. Även om information inte är detsamma som utbildning ger det ändå de praktiska förutsättningarna för att söka kunskap och utbilda sig.

4. **Sammanfattning**

Kommittén välkomnar kommissionens meddelande om strategi för konsumentpolitik 2002–2006. Kommittén stöder en maximal harmonisering, men anser att konsumentskyddet måste vara på högsta möjliga nivå. Direktivet om e-handel måste genomföras snabbt för att skydda Internetkonsumenter. Kommittén stöder en effektivare tillämpning av befintlig lagstiftning och samarbete mellan tillsynsmyndigheter. Vi förordar att konsumentpolitiken integreras i andra relevanta politikområden, till exempel utbildning.

Bryssel den 26 februari 2003.

Europeiska ekonomiska och sociala kommitténs

ordförande

Roger BRIESCH

Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om ”Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om narkotikaprekursorer”

(KOM(2002) 494 slutlig – 2002/0217 COD)

(2003/C 95/02)

Den 14 oktober 2002 beslutade rådet att i enlighet med artikel 95 i EG-fördraget rådfråga Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om ovannämnda förslag.

Facksektionen för inre marknaden, produktion och konsumtion, som ansvarat för det förberedande arbetet, antog sitt yttrande den 29 januari 2003. Föredragande var An Le Nouail.

Vid sin 397:e plenarsession den 26 och 27 februari 2003 (sammanträdet den 26 februari) antog Europeiska ekonomiska och sociala kommittén följande yttrande med 106 röster för, 2 röster mot och 3 nedlagda röster.

1. **Inledning**

1.1. Kampen mot den organiserade narkotikahandeln är en prioriterad fråga för medlemsstaterna. Ansträngningar görs för att förbättra databassystemen och de kriminaltekniska metoderna och för att öka resurserna i flera medlemsstater. Det internationella samarbetet, i vilket vissa internationella organisationer deltar vid sidan av Interpol och Världstullorganisationen, ökar samtidigt alltmer.

1.2. Framställning av och handel med narkotika inom Europeiska unionen är alltjämt den organiserade brottslighetens viktigaste verksamhetsområde i EU (Europol, 2001/ECNN, 2002). Dessa brottssyndikat utnyttjar fullt ut de möjligheter som skapats genom globaliseringen av marknadsekonomin, och särskilt genom användningen av modern teknologi.

1.3. Kampen mot illegal spridning av kemiska substanser och prekursorer som är underkastade kontrollbestämmelser är en mycket viktig del av det ökade internationella samarbetet. Kontroller som redan införts ger vid handen att ungefär 1 500 ton ättiksyraanhydrid av den årliga världsproduktionen på 2,5 miljoner ton sprids illegalt för framställning av heroin. Omkring 20 % av världsproduktionen av ättiksyraanhydrid sker i Europeiska unionen.

1.3.1. Ett system för att motverka illegal spridning av ättiksyraanhydrid, som innebär identifiering av de kemiska ämnenas ursprung, har gjort det möjligt att beslagta 11 sändningar med nära 230 ton ättiksyraanhydrid som hade kunnat användas till produktion av mellan 55 och 230 ton heroin.

1.4. Programmet för internationell övervakning av kaliumpermanganat har möjliggjort beslag av 1 100 ton av detta ämne. I enlighet med detta program måste de viktigaste exportländernas tulldeklarationer offentliggöras i förväg.

1.4.1. Programmet har även skapat förutsättningar för att kartlägga nya metoder och rutter som används för illegal spridning av kaliumpermanganat för produktion av kokain, utan att överdriven försening uppstår i den lagliga internationella handeln.

2. **Allmänna kommentarer**

2.1. *Lagstiftning*

2.1.1. Internationell rätt rörande kontroll av handeln med 23 kemiska prekursorer bygger på artikel 12 i Förenta nationernas konvention mot olaglig hantering av narkotika och psykotropa ämnen, som har undertecknats av medlemsstaterna och Europeiska gemenskapen. De kontrollsystem som anges i gemenskapslagstiftningen bygger på artikel 12 i FN-konventionen och på rekommendationerna från arbetsgruppen för kemiska produkter. Dessa rekommendationer godkändes av den grupp som består av de sju mest industrialiserade länderna vid dess sammanträde i London 1991.

2.1.2. Aktörernas skyldigheter baseras på två gemenskapsförordningar om handeln mellan gemenskapen och tredje land och på ett gemenskapsdirektiv och en gemenskapsförordning om handeln inom gemenskapen. Dessa rättsakter syftar till att bekämpa illegal spridning av prekursorer genom inrättande av ett antal kontrollåtgärder.

2.1.3. Vid sidan av motåtgärder som genomförts av medlemsstaterna utformar kommissionen instruktioner och riktlinjer om hur motsvarande gemenskapslagstiftning skall genomföras ([1]).

2.1.4. Rådets förordning (EEG) nr 3677/90 ([2]) syftar till övervakning av handeln med prekursorer mellan medlemsstaterna och tredje land, medan direktiv 92/109/EEG ([3]) har motsvarande syfte på den inre marknaden.

2.1.5. Genom att göra om det nuvarande direktivet till en förordning vill kommissionen förenkla lagstiftningen och göra den mer användarvänlig. Detta är särskilt viktigt med tanke på den pågående EU-utvidgningen, eftersom varje ändring av direktivet och dess bilagor skulle leda till att uppemot tjugofem medlemsstater måste vidta nationella genomförandeåtgärder.

2.1.6. Genom detta förslag till förordning vill kommissionen också främja en enhetlig tillämpning av två rättsakter – förordning (EEG) nr 3677/90 och direktiv 92/109/EEG – eftersom de olika tidsfristerna för omsättning i nationell rätt har medfört att EG-rätten inte tillämpas enhetligt.

2.1.7. I januari 1998 antog kommissionen ett förslag om ändring ([4]) av direktiv 92/109/EEG. Vid den första behandlingen godkände parlamentet kommissionens initiativ och lade fram fem ändringsförslag ([5]). Kommissionen svarade på parlamentets yttrande (första behandlingen) genom att anta ett ändrat förslag ([6]). Rådet har ännu inte fattat något beslut om förslaget.

2.1.8. Kommissionen har därför beslutat att dra tillbaka förslaget om ändring av direktiv 92/109/EEG. Det föreliggande förslaget till förordning är en starkare garanti för att bestämmelserna tillämpas direkt av marknadsaktörerna och att de harmoniserade åtgärderna genomförs samtidigt i alla medlemsstater.

2.1.9. Syftet med den nya förordningen är att fastställa harmoniserade åtgärder för kontroll och övervakning av vissa kemiska ämnen som ofta används vid framställning av olagliga narkotiska preparat och att anpassa den efter de redan offentliggjorda ändringarna av förordning (EEG) nr 3677/90. Bestämmelserna om handel med dessa prekursorer berör EU:s regelverk på tullområdet och utgör ett viktigt bidrag från de industrialiserade länderna till de ansträngningar att bekämpa narkotika som görs på globalt plan.

2.1.10. Kommissionen tar tillfället i akt att tydligare definiera vad som menas med ett ”förtecknat ämne” och att införa en hänvisning till naturprodukter ur vilka det är lätt att extrahera ämnen som är upptagna i en förteckning.

2.2. *Samarbete*

2.2.1. Ett nära samarbete och informationsutbyte mellan berörda myndigheter och marknadsaktörer (tillverkare, producenter, distributörer, köpmän osv.) är nödvändigt och i allas intresse.

2.2.2. Ansvarstagande marknadsaktörer har ingen önskan att deras produkter sprids illegalt för framställning av olagliga narkotiska preparat.

EESK stöder kravet på att utforma och uppdatera riktlinjerna för den kemiska industrin, särskilt när det gäller att upptäcka misstänkta transaktioner och att på frivillig väg kontrollera handeln med icke förtecknade ämnen som ofta används.

([1]) Artikel 3 a i rådets förordning nr 3677/90.
([2]) EGT L 357, 20.12.1990, senast ändrad genom rådets förordning (EG) nr 1116/2001 (EGT L 153, 8.6.2001).
([3]) EGT L 370, 19.12.1992.
([4]) KOM(98) 22 slutlig (EGT C 108, 7.4.1998).
([5]) Dokument PE 273.796/1.
([6]) KOM(1999) 202 slutlig (EGT C 162, 9.6.1999).

2.2.3. Målet med samarbetet på detta område är att se till att marknadsaktörerna tar kontakt med de berörda myndigheterna och informerar dem om alla omständigheter som antyder att kemiska ämnen sprids illegalt för framställning av narkotiska preparat och psykotropa ämnen.

2.2.4. Inom Europeiska unionen har den frivilliga kontrollen av icke förtecknade kemiska ämnen främst berört sådana som används vid illegal framställning av syntetiska droger. På internationell nivå har man genom FN:s program för internationell narkotikakontroll (UNDCP) också försökt ta sig an problemet med den alltmer omfattande användningen av icke förtecknade kemiska ämnen vid framställning av illegala narkotiska preparat, och en rådgivande expertgrupp har upprättat en förteckning med kemiska ämnen som används vid illegal framställning av heroin och kokain samt syntetiska droger och som bör bli föremål för särskild övervakning.

3. **Slutsatser**

Kommittén stöder dessa åtgärder och förordar en enhetlig tillämpning av EG-rätten på detta område för att undvika att narkotikaprekursorer används till att framställa olagliga narkotiska preparat.

Bryssel den 26 februari 2003.

Europeiska ekonomiska och sociala kommitténs

ordförande

Roger BRIESCH

Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om ”Kommissionens meddelande: Mer forskning för Europa – Mot 3 % av BNP”

(KOM(2002) 499 slutlig)

(2003/C 95/03)

Den 12 september 2002 beslutade kommissionen att i enlighet med artikel 262 i EG-fördraget rådfråga Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om ovannämnda meddelande.

Facksektionen för inre marknaden, produktion och konsumtion, som svarat för kommitténs beredning av ärendet, antog sitt yttrande den 29 januari 2003. Föredragande var Ulla Sirkeinen.

Vid sin 397:e plenarsession den 26 och 27 februari 2003 (sammanträdet den 26 februari) antog Europeiska ekonomiska och sociala kommittén följande yttrande med 108 röster för, ingen röst emot och en nedlagd röst.

1. **Sammanfattning**

— EESK välkomnar de mål som ställdes upp i Barcelona och kommissionens meddelande vars syfte är att inleda en debatt.

— Kommittén betonar att FoU särskilt under tider av ekonomisk nedgång skall ses som en investering och inte som en utgift.

— EESK understryker att målen om konkurrenskraft, ekonomisk tillväxt, sysselsättning, höga miljö- och hälsonormer och en väl avvägd hållbar utveckling endast kan uppnås genom ökad kunskap, FoU och innovation.

— Vi uppmanar kommissionen att lägga fram starkare argument och att ställa högre krav på medlemsstaterna med tanke på de dramatiska förändringar som krävs.

— EESK föreslår att regionala fonder och stöd till kandidatländerna skall inriktas mot FoU.

— Kommittén förordar att kommissionen utarbetar en strategi för forskning inom små och medelstora företag.

— EESK fäster större vikt vid att riva gränser och hinder för samarbete och bildande av nätverk än vid en övergripande samordning uppifrån och ner.

— För att upprätthålla en tillväxt inom EU när det gäller FoU-investeringar från stora företag samt uppnå en kraftig ökning av antalet företag som investerar i FoU, anser EESK att kommissionens förslag måste genomföras särskilt på följande punkter:

  — Inre marknaden.

  — Gemenskapspatent och andra immaterialrättsliga frågor.

  — Utveckling av mänskliga resurser och rörlighet.

  — Rådgivning och kontakttjänster för små och medelstora företag.

  — Omarbetning av reglerna för statligt stöd till FoU-finansiering.

2. **Inledning**

2.1. Vid rådets möte i Barcelona kom man överens om att investeringarna på områdena forskning och teknisk utveckling (FoU) i EU måste öka. Målet är att de skall utgöra 3 % av BNP senast 2010. År 2000 uppgick de till 1,9 %. Vid mötet begärdes också att företagens finansiering av de totala FoU-investeringarna skall öka från den nuvarande andelen på 56 % till två tredjedelar.

2.2. Detta investeringsmål är en följd av att man inser att en förstärkning av systemen för FoU och innovation är av central betydelse för att kunna uppnå det strategiska mål som rådet fastställde i Lissabon, nämligen att unionen senast 2010 skall bli "världens mest konkurrenskraftiga och dynamiska kunskapsbaserade ekonomi, med möjlighet till hållbar ekonomisk tillväxt med fler och bättre arbetstillfällen och en högre grad av social sammanhållning". När det gäller FoU-investeringar var skillnaden mellan EU och USA 120 miljarder euro år 2000. Inom EU investerar i synnerhet företagen mindre i FoU.

2.3. I sina tidigare yttranden har EESK rekommenderat att ett mål för FoU-investeringar skall fastställas, något som kommissionen nu också har tagit fasta på. EESK rekommenderade också [1] att gemenskapen bör ha som politiskt mål att på medellång sikt öka sin totala budget för forskning, teknisk utveckling och demonstration ("FoTUD") med 50 % för perioden efter sjätte ramprogrammet (RP6) och uppmanade medlemsstaterna att göra detsamma.

2.4. Målen angavs för unionen som helhet, och beslutet fattades av Europeiska rådet vilket innebär att alla medlemsländernas regeringar har åtagit sig att sträva mot att uppfylla målen och bidra till helheten. Två medlemsstater har redan uppnått nivån 3 % medan andra uppvisar avsevärt lägre siffror. Det måste dock finnas möjlighet att använda olika strategier, eftersom förhållandena i medlemsstaterna och kandidatländerna skiljer sig mycket från varandra.

2.5. Syftet med kommissionens meddelande är att starta en debatt om hur målen för FoU-investeringar kan uppnås. Kommissionen presenterar en analys av situationen, dess bakgrund och konsekvenser, och anger vilka mål man bör sträva mot för att skapa bättre ramvillkor och effektivare användning av den offentliga finansieringen för företagens FoU och för FoU och innovation i näringslivets strategier och förvaltning.

3. **Allmänna kommentarer**

3.1. EESK noterar med tillfredsställelse att kommitténs rekommendationer har beaktats och välkomnar de viktiga mål som fastställts i Barcelona. Efter det politiska beslutet behöver nu i synnerhet medlemsstaternas regeringar vidta åtgärder. I meddelandet riktar kommissionen uppmärksamheten mot frågan och lägger fram förslag och råd, vilket välkomnas. Debatten kommer förhoppningsvis att bidra till en utveckling inom området.

3.2. Den ekonomiska tillväxten är för närvarande låg och marknadsläget är trögt inom många områden samtidigt som medlemsstaterna brottas med budgetproblem. Mot den bakgrunden för vissa fram argumentet att vare sig staten eller företagen har råd att öka FoU-investeringarna. Det bör dock understrykas att de pengar som läggs på FoU är just en investering, både för samhället som helhet och för de enskilda företagen, inte en utgift. Kommissionen är värd en eloge för sin konsekventa användning av rätt uttryck, nämligen "FoU-investeringar".

3.3. Mer nytänkande behövs för att stärka de europeiska företagens roll på världsmarknaden och därmed öka den ekonomiska tillväxten och sysselsättningen i EU. Starkare produktivitetstillväxt är en viktig faktor om man vill uppnå bättre konkurrenskraft och ekonomisk utveckling, särskilt mot bakgrund av den demografiska utvecklingen. Vi måste hålla en hög nivå när det gäller miljö- och hälsoskydd (områden som är viktiga för oss européer) samtidigt som den ekonomiska tillväxten och den sociala välfärden inte får äventyras och målen när det gäller hållbar utveckling måste respekteras. Vare sig de enskilda företagen eller EU-ekonomin som helhet kan uppnå alla dessa mål om man inte satsar mer på kunskaper, FoU, innovation och investeringar i ny och bättre teknik.

[1] EGT C 260, 17.9.01.

3.4. Det måste finnas ett ambitiöst mål om trenden skall kunna vändas åt rätt håll. Alla måste inse att det krävs stora förändringar. Det nuvarande målet är dock troligen alltför optimistiskt, särskilt med tanke på den kommande utvidgningen av EU.

3.5. Kommissionen kopplar ihop behovet av mer FoU och innovation med Lissabonmålet, vilket är både rätt och viktigt, men de centrala aktörerna är medlemsstaternas regeringar och företagen, och de behöver kanske en starkare drivkraft än det övergripande Lissabonmålet för att göra dramatiska förändringar. Man hade förväntat sig starkare argument från kommissionens sida.

3.6. Stora krav bör ställas på medlemsstaterna: skillnaderna är stora mellan olika medlemsstater när det gäller nivån på FoU-investeringarna och förhållandet mellan privata och offentliga investeringar. Att offentliggöra jämförelser kan bidra till att sätta press på regeringarna. Det är förvånande att kommissionen endast kortfattat hänvisar till några få siffror i det statistiska materialet för att visa på ytterligheterna.

3.7. Nivån på FoU-investeringar i kandidatländerna är generellt sett lägre än i medlemsstaterna. Regeringarna i kandidatländerna tillråds att snarast möjligt sträva mot ett nationellt mål på 3 % med tanke på att deras förväntade snabbare ekonomiska tillväxt med tiden kommer att innebära ännu större investeringskrav. Investeringar i FoU-infrastruktur bör prioriteras för att skapa en grund för tillväxt. EU-medel till kandidatländerna bör inriktas särskilt mot detta område.

3.8. Statistiksammanställningar bör alltid tolkas med försiktighet. Jämförelser mellan EU och USA utlöser alltid debatt, så även när det gäller FoU och i synnerhet den militära forskningens andel och roll, som är betydligt större i USA. Militär FoU bidrar inte direkt och bara delvis till den civila marknadens konkurrenskraft. Även om ingen statistik finns tillgänglig kan man dock anta att en stor andel av investeringarna har dubbel användning – både militär och civil. Med tanke på den bristande öppenheten när det gäller militära FoU-anslag till företag innebär detta troligtvis en avsevärd konkurrensfördel för det amerikanska näringslivet.

3.9. Barcelonamålen innebär att i synnerhet företagen förväntas öka sina FoU-investeringar. En undersökning som gjorts av företag som ingår i European Round Table of Industrialists (ERT), som representerar 13 % av alla FoU-investeringar i EU (22,3 miljarder EUR år 2001), visar att ökningen av FoU-investeringarna i EU kommer att vara liten. ERT-företagen planerar att göra större FoU-investeringar utanför EU, huvudsakligen beroende på de ganska dåliga ramvillkoren för investeringar inom EU när det gäller mänskliga resurser och infrastruktur, ekonomiska incitament samt lagstiftning och reglering generellt sett. Resultatet av undersökningen stöder tesen i kommissionens meddelande och understryker hur allvarligt behovet är av en dramatisk förändring.

3.10. Det är av central betydelse att man kan upprätthålla en ökning inom EU när det gäller FoU-investeringar från stora företag, till exempel dem som ingår i ERT. Antalet företag som investerar i FoU måste också ökas. Stor potential finns i de många huvudsakligen små och medelstora företagen inom olika sektorer. För att höja medvetenheten och motivationen i dessa företag krävs omfattande satsningar och lämpliga stödåtgärder.

3.10.1. Med hänvisning till den europeiska stadgan för småföretag rekommenderar EESK att kommissionen utarbetar en öppen samordningsstrategi för forskning inom små och medelstora företag. Kulturella hinder och tyngande administration mellan små och medelstora företag, särskilt mikroföretag, och forskningskretsar måste övervinnas för att utveckla och dra nytta av dessa företags väldiga innovativa potential.

3.11. De offentliga FoU-investeringarna måste i tillräcklig grad inriktas mot utveckling och tillämpning av ny teknik för att stimulera de industriella FoU-investeringarna. Målet bör vara att främja utvecklingen av nya produkter och tjänster samt att göra förfarandena mer effektiva. Villkoren för forskarnas utbildning och karriärmöjligheter bör utvecklas i samma riktning. Resurserna till motsvarande grundforskning måste naturligtvis säkerställas.

3.12. Arbete i nätverk måste bli en central fråga när det gäller den framtida utvecklingen av FoU inom EU. Ett smidigt och effektivt samarbete mellan universitet, forskningsinstitut och företag ger optimal utdelning på de investeringar som görs. Det finns fortfarande många hinder som måste avlägsnas. Samarbete mellan flera företag kan fungera mycket väl i mer traditionella sektorer med välutvecklade produktionsprocesser. Även inom nya områden som IT-sektorn har det förekommit välfungerande och framgångsrikt FoU-samarbete trots hård konkurrens och stränga sekretesskrav.

3.13. Regionalt stöd, både från EU och medlemsstaterna, bör i ökad omfattning inriktas mot FoU och innovation samt relevant utbildning.

3.14. Både kommissionen och många av intressenterna på området kräver bättre samordning av FoU-programmen och medlemsstaternas satsningar. Det finns ett uppenbart behov av att inrätta spetsforskningscentra och skapa program med resurser som är så stora att man kan nå resultat av världsklass. Samordningen behöver dock inte vara centraliserad och skötas uppifrån och ner. Den bör under inga omständigheter förhindra sund konkurrens, som är en förutsättning om man vill nå verklig framgång.

3.15. Samordningen bör i stället grundas på ett brett och öppet informationsutbyte när det gäller planer och program, och den bör främja alla typer av partnerskap och samverkan som fungerar efter principen nedifrån och upp. Ännu viktigare än denna EU-omspännande samordning är det att man avlägsnar alla mentala och rättsliga nationella och institutionella gränser och barriärer.

4. **Särskilda kommentarer**

EESK instämmer i princip i de åsikter som kommissionen för fram i kapitel 3: ”Att vända trenden: Områden för samordnade åtgärder”. Endast när det gäller följande frågor vill kommittén göra vissa påpekanden och tillägg.

4.1. *Mer gynnsamma ramvillkor*

4.1.1. Man kan inte tillräckligt betona vikten av en väl fungerande, öppen och konkurrenskraftig marknad. Det är av central betydelse att den inre marknaden blir fullständigt genomförd, eftersom efterfrågepotentialen då skulle kunna motivera ganska stora FoU-investeringar. Många innovationsprojekt är dock idag så kostsamma att till och med en större marknad än så krävs för att de skall bli lönsamma.

4.1.2. Farhågor när det gäller de europeiska forskarnas antal, inriktning och motivation kommer ofta till uttryck. Nya idéer krävs för att skapa bättre karriärmöjligheter för forskare och ingenjörer. Hinder för rörligheten mellan stater och mellan offentliga respektive privata arbetsplatser måste en gång för alla avlägsnas. Utvecklingen har på området varit plågsamt långsam. För forskarutbildningens del kan ett konkret exempel vara ett målinriktat program, med incitament till både universiteten och doktoranderna. Ett sådant har genomförts i Finland med goda resultat.

4.1.3. När det gäller immaterialrätt måste EU-lagstiftningen snarast möjligt stöpas om. Detta gäller till exempel både genmodifierade organismer och programvara för datorer. Dessutom måste ett kostnadseffektivt gemenskapspatent skapas. Företagen behöver rättslig säkerhet och klarhet för att våga investera inom EU.

4.1.4. Onödig eller otydlig lagstiftning och tungrodda administrativa förfaranden försvårar bl.a. företagens FoU-investeringar. En förenkling av lagstiftningen krävs för att minska byråkratin, något som EESK har påpekat med jämna mellanrum. Initiativet för bättre lagstiftning bör tillämpas så att en verklig balans uppnås mellan ekonomiska, sociala och miljömässiga aspekter av den hållbara utvecklingen.

4.2. *En mer effektiv användning av offentlig finansiering för företagens FoU*

4.2.1. En kombination av åtgärder behövs för att motivera olika typer av företag att öka FoU-investeringarna. Offentligt stöd behövs eftersom marknadsincitamenten får företagen att investera mindre i FoU än vad som är optimalt för ekonomin som helhet. Avkastningen kommer också i allmänhet senare på FoU-investeringar än på andra investeringar.

4.2.2. En viktig del i satsningarna på att öka FoU bör vara att få fler företag att utveckla egna strategier och egen verksamhet när det gäller FoU, något som ofta saknas helt. Lämpliga åtgärder i det sammanhanget kan till exempel vara rådgivning och tjänster för att skapa kontakter med forskningsenheter. Som exempel kan nämnas SINTEF i Norge, som har till uppgift att skapa förbindelser mellan små och medelstora företag å ena sidan och forskarna vid Norges teknisk-naturvetenskapliga universitet i Trondheim å andra sidan. När det gäller ekonomiskt stöd skulle man kunna börja med skattelättnader för forskning och utveckling i små och medelstora företag.

4.2.3. Stöd till nystartade företag inom högteknologiska sektorer, präglade av hög risk men potentiellt snabb tillväxt, kräver särskilda instrument. Här är investeringskapital och tillräckligt riskkapital särskilt viktigt. En effektiv åtgärd inom området har varit de FoU-kapitallån som Teknologiska utvecklingscentralen (Tekes) i Finland har gett. Lånet betraktas som eget kapital och belastar därmed inte företagets vanligtvis mycket svaga balansräkning.

4.2.4. Studier visar att statligt stöd till företagens FoU-projekt vanligtvis inte minskar företagens egna investeringar – tvärtom. Det offentliga stödet ger företagen en chans att starta fler FoU-projekt än vad som annars vore möjligt. I andra fall bidrar stödet till att projektet kan genomföras med större resurser och på kortare tid, vilket kan vara mycket betydelsefullt på marknader stadda i snabb förändring.

4.2.5. Det behövs förvisso en översyn av FoU-stödets behandling i de gemenskapsbestämmelser som rör statligt stöd. Reglerna behöver inte nödvändigtvis göras mer generösa, men definitivt mer flexibla. Ett viktigt problem värt att nämna är att samarbetsprojekt som inbegriper både offentlig och privat sektor är belastade med krav på anmälan till kommissionen, vilket innebär ökad byråkrati och ökad osäkerhet. Denna typ av hinder för partnerskap måste avlägsnas. En lämpligt utformad bestämmelse om ”stöd av mindre betydelse” bör införas.

4.3. *FoU och innovation i företagsstrategier och -ledning*

4.3.1. För att företagen skall kunna öka satsningarna på FoU krävs en stabil politisk ram. Regeringarnas budskap måste vara tydligt och konsekvent, inte bara när det gäller åtgärder för mer FoU utan hela inriktningen mot en kunskapsbaserad, innovationsorienterad ekonomi, både när det gäller utformningen och genomförandet av politiken.

4.3.2. Företagens strategier skiljer sig åt när det gäller FoU, och de måste därför behandlas på olika sätt. Bland de råd som kan ges skulle EESK särskilt vilja framhålla vikten av att arbeta i nätverk, både med offentliga forskningsinstitutioner och med andra företag. Vissa av de hinder som företagen upplever när det gäller arbete i nätverk är verkliga och relevanta, medan andra mer är ett resultat av traditioner och misstro.

Bryssel den 26 februari 2003.

Europeiska ekonomiska och sociala kommitténs

ordförande

Roger BRIESCH

Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om ”Förslag till Europaparlamentets och rådets direktiv om främjande av kraftvärme på grundval av efterfrågan på nyttiggjord värme på den inre marknaden för energi”

(KOM(2002) 415 slutlig – 2002/0185 COD)

(2003/C 95/04)

Den 5 september 2002 beslutade rådet att i enlighet med artikel 175 i EG-fördraget rådfråga Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om ovannämnda förslag.

Facksektionen för transporter, energi, infrastruktur och informationssamhället, som svarat för kommitténs beredning av ärendet, antog sitt yttrande den 6 februari 2003. Föredragande var Stéphane Buffetaut.

Vid sin 397:e plenarsession den 26 och 27 februari 2003 (sammanträdet den 26 februari) antog Europeiska ekonomiska och sociala kommittén följande yttrande med 107 röster för, 1 röst emot och 2 nedlagda röster.

1. **Inledning**

1.1. Direktivförslaget skall ses mot bakgrund av

— Europeiska unionens stora energiberoende,

— de ökande utsläppen av växthusgaser som strider mot Kyoto-åtagandena,

— de begränsade möjligheterna att påverka villkoren för energiförsörjningen.

Paradoxalt nog är potentialen för kraftvärmens energisparande underutnyttjad under dessa förhållanden.

Därför har det nu blivit en prioritet för gemenskapen att främja högeffektiv kraftvärmeproduktion på grundval av efterfrågan på nyttiggjord värme, som skall ses som ett komplement till politiken för förnybar energi.

Man väntar sig tre positiva effekter:

— Primärenergibesparingar.

— Minskade utsläpp av växthusgaser.

— Ett bidrag till energiförsörjningstryggheten.

1.2. *Kommissionens målsättningar med förslaget*

1997 ställde kommissionen upp den vägledande målsättningen att fördubbla kraftvärmens andel av Europeiska unionens totala elproduktion att gå från 9 % år 1994 till 18 % år 2010. I praktiken har andelen inte ökat.

Målet med den text som vi fått på remiss är följaktligen att upprätta ramar som kan främja och underlätta inrättandet av välfungerande kraftvärmeverk där det finns behov av nyttiggjord värme, men utan att uppmuntra till slöseri med denna.

Målsättningen har två komponenter:

— Att på kort sikt konsolidera befintliga anläggningar och främja nya högeffektiva verk vid behov.

— Att på medellång och längre sikt se till att högeffektiv kraftvärmeproduktion blir ett centralt inslag att väga in när beslut fattas om investeringar i ny produktionskapacitet.

Ambitionen att stödja denna typ av samtidig värme- och kraftproduktion utgår från

— att den möjliggör lägre bränsleförbrukning och sänkta koldioxidutsläpp,

— att nätförlusterna minskar eftersom anläggningarna ofta ligger nära användarna på nätet,

— att konkurrensen mellan elproducenterna bör öka när nya aktörer kommer in på marknaden,

— att den kan göra det lättare att starta nya företag, särskilt små och medelstora,

— att den är tänkt att förstärka bandet mellan den geografiska enheten och befolkningen, särskilt i Europeiska unionens minst gynnade regioner.

1.3. *Svårigheter som utgör hinder för kraftvärmens utveckling*

De svårigheter som uppstått innebär i huvudsak

— att bränslepriserna är höga, oftast beroende på att kraftvärmeverk är mindre bränsleanvändare än de stora kraftverken,

— att det är svårt att komma in på elmarknaden,

— att installationskostnaderna per kW är högre,

— att installationerna har färre driftstimmar än de stora kraftverken eftersom de är kopplade till värmeutnyttjandet (produktionen stängs av under veckohelgerna i vissa industriella anläggningar, sommarstängt i värmeanläggningar).

2. **Allmänna kommentarer**

2.1. *Definitioner*

Först och främst en definition av högeffektiv kraftvärme med avseende på den energibesparing som görs med kombinerad värme- och kraftproduktion, jämfört med separat produktion av värme och el.

För att kraftvärmeproduktionen skall kunna betecknas som högeffektiv (bilaga III) bör energibesparingarna vara mer än 5 % i befintliga kraftvärmeverk och mer än 10 % i nya – sett i relation till referensvärdena i förslaget till direktiv.

I förslaget för man fram en definition på el från kraftvärmeproduktion och gör en distinktion mellan två procenttal för prestanda 75 eller 85 % beroende på vilken teknik som utnyttjats. El som inte producerats med kraftvärmeteknik skall inte betraktas som el från kraftvärme, med alla följder detta får vad gäller stöd och tariffer.

EESK, som stöder utvecklingen av kraftvärme, betonar att de tekniska definitionerna i bilagorna påverkar förslagets genomslagskraft och verkan. Vi anser att definitionen av olika tröskelvärden beroende på teknologi är relevant och att de fastställda procenttalen är realistiska, även om de är höga.

2.2. *Åtaganden visavi medlemsstaterna*

Vissa av dessa åtaganden avser statistik eller informationsverksamhet (analys av kraftvärmens potential och utveckling, treårsrapport osv.). Andra består i teknisk tillämpning av direktivets kriterier och definitioner.

EESK erkänner att information och rapporter är nödvändiga men skulle önska att dessa var färre till antalet och att de inriktades på områden som kan underlätta utvecklingen av kraftvärme. Överdriven information motverkar sitt syfte.

Tre inslag bör framhållas:

— Etablering av en ursprungsgaranti för kraftvärmeel liknande ursprungsgarantin för el från förnybara energikällor.

— Obligatorisk kontroll av att de som driver överförings- och distributionsnäten för el garanterar att el producerad genom kraftvärme hanteras till skälig kostnad på ett icke-diskriminerade sätt.

— Krav på att reducera förvaltningsmässiga hinder för kraftvärmeproduktionen och införa regler som underlättar den.

Slutligen kan man konstatera att förslaget godkänner nationella stödsystem inom ramen för konkurrensregler och gemenskapsnormer på detta område. EESK stödet detta under förutsättning att ingen snedvridning av konkurrensen skapas.

3. **Särskilda kommentarer**

Med tanke på att det i EU finns en kraftig efterfrågan på värme framhåller EESK det absoluta kravet på att den föreslagna bestämmelsen på ett konkret sätt främjar kraftvärme så att den blir ekonomiskt intressant för värmeproducenterna.

3.1. *Artikel 1: Syfte*

EESK stöder målet att främja kraftvärme och beklagar att resultaten hittills har varit så blygsamma i förhållande till det mål som fastställdes 1997.

Kommittén betonar behovet av att ta hänsyn till särskilda nationella bestämmelser och att respektera subsidiaritetsprincipen på detta område, där nationella klimatförhållanden och ekonomiska villkor är avgörande.

3.2. *Artikel 3: Definitioner*

Denna artikel är avgörande för bedömningen av de föreslagna bestämmelsernas konsekvenser och effektivitet. Detta gäller särskilt förhållandet mellan bilaga II och bilaga III, som är av central betydelse för textens praktiska konsekvenser.

Om man endast beaktar den definition som ges i bilaga II leder det till en uppvärdering av el producerad i samband med värmeproduktion, även om varken primärenergibesparingar eller utsläppsminskningar åstadkoms.

Man borde alltså närmare ange hur bilagorna II och III skall samverka samt fastställa ett tröskelvärde för effektiviteten eller primärenergibesparingarna. Om inte detta tröskelvärde uppnås kan kraftvärme inte vara aktuellt.

Det bör understrykas att de olika definitionerna när det gäller kraftvärmeel har sin bakgrund i vilken utrustning som används (den sammanlagda effekten är lika med eller högre än 75 % eller 85 %) och motsvarar verkliga tekniska skillnader vad gäller kombinerad värme- och kraftproduktion, även om denna uppdelning kan verka komplicerad. EESK anser därför att det inte är lämpligt att ”förenkla” texten genom att ange en enhetlig, genomsnittlig procentandel (80 %).

Kommissionen menar att syftet med bilaga II är att möjliggöra en exakt beräkning av produktionen av el och värme för att kunna mäta den elmängd som kan anses vara producerad genom kraftvärme. Över trösklarna 75 % respektive 85 % anses all el vara producerad genom kraftvärme, under trösklarna anses endast en del vara producerad genom kraftvärme.

Bilaga III behandlar definitionen av högeffektiv kraftvärme. Högeffektiv kraftvärme är sådan som innebär energibesparingar. Kraftvärmen anses inte vara högeffektiv om den inte innebär energi-besparingar.

3.3. *Artikel 4: Ursprungsgaranti för kraftvärmeel*

EESK efterlyser ytterligare information om den praktiska tillämpningen av denna ursprungsgaranti.

3.4. *Artikel 5: Effektivitetskriterier*

Artikeln gäller skyldigheter som faller inom medlemsstaternas ansvarsområden.

3.5. *Artikel 6: Den nationella kraftvärmepotentialen*

Kommissionen anmodar medlemsstaterna att analysera den nationella kraftvärmepotentialen för de fall där inga exakta kriterier anges i förslaget till direktiv. EESK hoppas att de rapporter som begärs från medlemsstaterna skall stimulera till utvecklingen av kraftvärme genom att de redogör för hindren för dess utveckling. Det förefaller onödigt med alltför många rapporter eller för mycket information.

3.6. *Artikel 7: Stödarrangemang*

EESK motsätter sig den särskilda behandling som innebär att man missgynnar kraftvärmeanläggningar med en kapacitet som överstiger 50 Mwe.

Enligt kommitténs åsikt bör stödarrangemangen inte medföra omotiverad snedvridning av konkurrensen.

3.7. *Artikel 8: Frågor avseende elnätet*

EESK understryker den helt centrala betydelsen av att garantera att producenterna av kraftvärmeel får tillgång till elnätet på rättvisa villkor.

Kommissionen föreslår att förnybara energikällor skall få en positiv särbehandling. EESK vill emellertid påpeka att förbränning av hushållsavfall och annat avfall kan förorsaka ännu skadligare utsläpp än förbränning av naturgas.

Vi är medvetna om att mindre kraftvärmeanläggningar som ligger i tätbefolkade områden är mindre lämpliga av tekniska skäl och även i fråga om placeringen när det gäller att respektera de nödvändiga hälsoskyddskraven än större förbränningsanläggningar som är särskilt utformade för detta ändamål.

3.8. *Artikel 9: Administrativa förfaranden*

EESK ser positivt på principen att lagstiftningsvägen uppmuntra kraftvärme både genom positiv särbehandling av kraftvärme och genom åtgärder som syftar till att förenkla, undanröja hinder och öka öppenheten i förfarandena.

Detta bör dock inte innebära alltför stora informationskrav på medlemsstaterna, framför allt inte krav som inte är tydligt fastställda utan vaga och således utan verklig nytta.

3.9. *Artikel 10: Medlemsstaternas rapportering*

EESK anser att en förenkling är av nöden.

3.10. *Artikel 11: Kommissionens rapportering*

De kommentarer som gjorts om artikel 10 gäller också artikel 11. Information som är mer koncentrerad och mer inriktad på konkreta framsteg i fråga om kraftvärme vore mer intressant än en informationsmängd som är så stor att den inte kan utnyttjas.

Artiklarna 12, 13 och 14 kräver inga kommentarer.

4. **Slutsatser**

EESK stöder helhjärtat målet att utveckla kombinerad värme- och elproduktion. Man måste dock försäkra sig om att de åtgärder som föreslås både tar hänsyn till den objektiva verkligheten (till exempel att det finns olika typer av kraftvärmeutrustning) och inte missgynnar den modernaste tekniken, som kräver mindre investeringar och som är mer effektiv.

Mot denna bakgrund är en differentiering av effektivitetskriterierna med hänsyn till den teknik som används motiverad. Syftet med detta direktivförslag är att uppmuntra utvecklingen av en högeffektiv kraftvärmeproduktion oavsett vilket teknik som används eller vilken storlek de berörda anläggningarna har. Vi vill upprepa att vi motsätter oss en behandling som innebär att man miss-gynnar kraftvärmeanläggningar med en kapacitet som överstiger 50 Mwe.

EESK hoppas att de rapporter och analyser som begärs från medlemsstaterna och kommissionen fokuseras på att definiera vilka hinder som föreligger för utvecklingen av kombinerad värme- och elproduktion och hur dessa skall övervinnas samt på uppföljning.

Bryssel den 26 februari 2003.

Europeiska ekonomiska och sociala kommitténs

ordförande

Roger BRIESCH

Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om ”Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om försäkringskrav för lufttrafikföretag och luftfartygsoperatörer”

(KOM(2002) 521 slutlig – 2002/0234 COD)

(2003/C 95/05)

Den 14 oktober 2002 beslutade rådet att i enlighet med artikel 80 i EG-fördraget rådfråga Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om ovannämnda förslag.

Sektionen för transporter, energi, infrastruktur och informationssamhället, som svarat för kommitténs beredning av ärendet, antog sitt yttrande den 6 februari 2003. Föredragande var Sergio Santillán Cabeza.

Vid sin 397:e plenarsession den 26 och 27 februari 2003 (sammanträdet den 26 februari) antog Europeiska ekonomiska och sociala kommittén följande yttrande med 112 röster för och 2 nedlagda röster.

1. **Bakgrund**

1.1. Terroristattentaten i USA den 11 september 2001 har fått stora konsekvenser för flygsektorn, som är sårbar för omfattande skador som rimligtvis inte kan förutses.

1.2. Omedelbart efter dessa händelser antog kommissionen den 10 oktober 2001 ett meddelande om konsekvenserna av attentaten ([1]), vilket följdes av ytterligare ett meddelande den 2 juli 2002 ([2]).

1.3. I dessa meddelanden gjorde kommissionen en djupgående analys av utvecklingen på flygförsäkringsmarknaden och övervägde behovet av lagstiftning.

1.4. Förordningsförslaget är ett resultat av dessa överväganden.

2. **Kommissionens förslag**

2.1. *Syfte*

2.1.1. Förordningen syftar till att ”fastställa de minimikrav för försäkringar för passagerare, bagage, gods, post och tredje man som lufttrafikföretag och luftfartygsoperatörer skall uppfylla för att erhålla tillstånd att upprätthålla flygförbindelser inom, till och från gemenskapen eller över ett territorium som tillhör en medlemsstat som omfattas av fördraget” (artikel 1).

2.2. *Tillämpningsområde*

2.2.1. Förordningen skall vara tillämplig på alla lufttrafikföretag från gemenskapen och tredje land, luftfartygsoperatörer som saknar lufttrafiktillstånd och statligt ägda luftfartyg. Den skall också omfatta flygförbindelser till och från en flygplats i gemenskapen samt över en medlemsstats territorium.

2.2.2. Däremot utesluts ”lufttransporter av passagerare, post och/eller gods med icke-motordrivna och/eller ultralätta motordrivna luftfartyg” och ”lokala flygningar som inte medför några transporter mellan olika flygplatser”, vilka skall omfattas av ”nationella regler om försäkringskrav vid olyckor” (artikel 2).

2.3. *Försäkringsprinciper*

I förordningen görs en åtskillnad mellan a) lufttrafikföretags och luftfartygsoperatörers skadeståndsansvar för passagerare, bagage, gods och post, och b) skadeståndsansvar gentemot tredje man.

2.3.1. Lufttrafikföretags och luftfartygsoperatörers skadeståndsansvar för passagerare, bagage, post och gods

2.3.1.1. På detta område fastställs att skadeståndsansvaret skall täckas i enlighet med Montrealkonventionen från 1999, som gäller för alla länder som har ratificerat den ([3]), och

([1]) KOM(2001) 574 slutlig, 10.10.2001.
([2]) KOM(2002) 320 slutlig, 2.7.2002.

([3]) Warszawakonventionen från 1929 kommer fortsättningsvis att gälla parallellt med Montrealkonventionen för luftfartsfartyg som är bundna av dem.

förordning nr 2027/97 [1], ändrad genom förordning (EG) nr 889/2002 [2].

2.3.1.2. EU-lufttrafikföretag som är ”registrerade i gemenskapen och luftfartygsoperatörer som använder luftfartyg som är registrerade i gemenskapen, samt andra lufttrafikföretag och luftfartygsoperatörer som upprätthåller flygförbindelser till gemenskapen och/eller över gemenskapens territorium”, skall ha en försäkring ”med avseende på sitt skadeståndsansvar för skador som uppkommit inom en medlemsstats territorium och för vilka man har rätt till ersättning” (artikel 4).

2.3.1.3. Lufttrafikföretag och luftfartygsoperatörer som är registrerade i ett tredjeland kan som alternativ försäkring tillhandahålla en deposition eller en bankgaranti (artikel 5.2).

2.3.1.4. Minimikraven för försäkringar

a) Passagerare: försäkringsansvaret skall uppgå till ett minimibelopp på 250 000 SDR (särskilda dragningsrätter) [3].

b) Bagage: Samma gränser gäller som för passagerare, med förbehållet att bagaget checkades in och stod under uppsikt av lufttrafikföretaget samt inte hade någon inneboende brist eller defekt.

c) Gods: 17 000 SDR per ton (eller 17 SDR per kg).

d) Post: skall fastställas av de nationella myndigheterna.

2.3.2. Skadeståndsansvar gentemot tredje man

2.3.2.1. Försäkringskraven står i proportion till ett luftfartygs maximala startvikt (Maximum Take-Off Weight, MTOW) enligt luftvärdighetsbeviset, som återspeglar de potentiella skador som kan orsakas av varje luftfartygstyp. Därför gör kommissionen en klassificering av luftfartyg [4].

2.3.2.2. Försäkringen skall täcka alla skador som åsamkas tredje man av ett luftfartyg under flygning eller på marken genom krigshandling eller terrorism.

2.3.2.3. Skadeståndsansvar gentemot tredje man gäller framför allt om ”skadan uppkom genom en krigshandling, flygplanskapning, sabotage, terrorism, civila oroligheter eller arbetskonflikter som syftade till att påverka driften av luftfartyget och som orsakades av lufttrafikföretagets, dess anställdas, dess företrädares eller luftfartygsoperatörens medvållande, annan otillåten handling eller förbiseende” (artikel 7.1).

2.3.2.4. Minimikraven för försäkringar

2.3.2.4.1. Minimikraven skall omfatta följande luftfartygskategorier:

Kategori	MTOW [1]	Minibelopp
1	< 25 000 kg	80 miljoner SDR
2	< 50 000 kg	270 miljoner SDR
3	< 200 000 kg	400 miljoner SDR
4	> 200 000 kg	600 miljoner SDR

[1] Den maximala startvikten i enlighet med luftfartygets luftvärdighetsbevis.

2.3.2.4.2. Dessa värden får ändras i enlighet med det förfarande som fastställs i artikel 5 i beslut nr 468/1999/EG [5].

2.4. *Tillämpning av kravet på försäkring, garanti eller säkerhet*

2.4.1. För att se till att försäkringskraven uppfylls har medlemsstaterna omfattande befogenheter, däribland möjligheten att

— utföra regelbundna inspektioner,

— kräva ytterligare bevis,

— neka tillträde till rutter till eller inom gemenskapen,

— belägga luftfartyg med startförbud (artikel 8).

3. **Allmänna kommentarer**

3.1. Syftet med kommissionens förslag är att inrätta en rättslig ram för de försäkringsvillkor och minimibelopp som EG-lufttrafikföretag, lufttrafikföretag från tredjeland samt luftfartygsoperatörer från både gemenskapen och tredjeland måste uppfylla under alla förhållanden med hänsyn till skadeståndsansvaret för passagerare, bagage, gods och post samt gentemot tredje man.

---

[1] Rådets förordning (EG) nr 2027/97 av den 9 oktober 1997 om lufttrafikföretags skadeståndsansvar vid olyckor (EGT L 285, 17.10.1997, s. 1) – EESK:s yttrande i EGT C 212, 22.7.1996, s. 38.

[2] Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 889/2002 av den 13 maj 2002 om ändring av rådets förordning (EG) nr 2027/97 om lufttrafikföretags skadeståndsansvar vid olyckor (EGT L 140, 30.5.2002, s. 2) – EESK:s yttrande i EGT C 123, 25.4.2001, s. 47.

[3] Särskilda dragningsrätter noteras av Internationella valutafonden. Värde den 8 januari 2003: SDR/EUR 0,7672006 – EUR/SDR 1,30344.

[4] De vanligaste luftfartygstyperna finns i förordningsförslagets bilaga.

[5] Rådets beslut av den 28 juni 1999 om de förfaranden som skall tillämpas vid utövandet av kommissionens genomförandebefogenheter. EGT L 184, 17.7.1999.

3.2. Europeiska ekonomiska och sociala kommittén stöder kommissionens förslag och delar kommissionens ståndpunkt att det är nödvändigt att inrätta en övergripande rättslig ram som omfattar de olika aspekterna av lufttrafikföretags och luftfartygsoperatörers skadeståndsansvar. Förordningsförslaget utgör en förbättring för dem som är berättigade till skadestånd och kompletterar de nya bestämmelserna om lufttrafikföretags skadeståndsansvar vid olyckor (se punkt 2.3.1.1 i detta yttrande).

3.3. För att bevilja lufttrafiktillstånd krävs för närvarande enligt gemenskapsbestämmelserna endast att lufttrafikföretagen [1]"skall vara försäkrade för att täcka ersättningsansvar i samband med olyckor, särskilt med hänsyn till passagerare, bagage, gods, post och tredje man", dock utan några bestämmelser om kriterier, villkor eller belopp som skall övervakas av medlemsstaternas tillståndsmyndigheter. Med tanke på att det är viktigt att garantera en lämplig ersättningsnivå för passagerare som är inblandade i olyckor, beslutade gemenskapen den 5 april 2001 att ingå och ratificera [2] Montrealkonventionen om vissa enhetliga regler för internationella lufttransporter, som ersätter Warszawakonventionen från 1929 inom samma område. Man beslutade också att ändra gemenskapsbestämmelserna om lufttrafikföretags skadeståndsansvar [3].

3.4. När det gäller försäkringar för att täcka skadeståndsansvaret gentemot tredje man finns det för närvarande inga gemenskapsbestämmelser som anger gränserna för detta ansvar. De enda ersättningsskyldigheterna kan härledas från allmän internationell rätt, nämligen 1933 års Romkonvention om vissa enhetliga regler om skada tillfogad tredje man på jordytan av främmande luftfartyg, första gången ändrad 1952 och senare ändrad genom ett protokoll som undertecknades i Montreal den 23 september 1978. Denna konvention har lett till att Europeiska civila luftfartskonferensen (ECAC), i resolution CEAC/25-1 har fastställt miniminivåerna för försäkringarna för lufttrafikföretag [4].

3.5. EESK anser således att förordningsförslaget utgör ett steg mot att ge rättslig säkerhet gentemot de EG-lufttrafikföretag, lufttrafikföretag från tredjeland och luftfartygsoperatörer från gemenskapen och tredje land som upprätthåller flygförbindelser till och inom gemenskapen.

3.6. EESK stöder förordningens förslag att principen om strikt skadeståndsansvar skall tillämpas [5].

3.7. EESK påpekade redan i sitt yttrande om förordning (EG) 889/2002 [6] att Warszawakonventionen utgjorde en viktig milstolpe i den internationella lufttrafikens historia eftersom den reglerade förhållandet mellan lufttrafikföretagen och passagerarna i händelse av olyckor under internationell lufttrafik. Normalt ligger bevisbördan hos käranden, men genom Warszawakonventionen infördes omvänd bevisbörda. För att mildra effekterna av detta begränsades lufttrafikföretagens skadeståndsansvar, om inte käranden kunde bevisa att det var fråga om grov vårdslöshet.

3.8. Enligt förordningsförslaget skall emellertid inte principen om strikt skadeståndsansvar tillämpas vid krigshandlingar och terrorism.

3.9. EESK har i ett förberedande yttrande om transportsäkerhet redan behandlat de försäkringsmässiga följder som terroristhandlingarna har fått för luft- och flygtransportsektorn.

4. **Lägsta försäkringsbelopp i det nya systemet**

4.1. *Passagerare*

Förordningsförslaget medför inga ändringar av det nuvarande beloppet.

4.1.1. I enlighet med bestämmelserna i Montrealkonventionen och förordning (EEG) nr 2027/97, ändrad genom förordning (EG) nr 889/2002, grundas skadeståndsansvaret för passagerare på begreppet strikt skadeståndsansvar, oberoende av om skadan kan tillskrivas det berörda lufttrafikföretaget, för skadeståndskrav på upp till 100 000 SDR.

4.1.2. Utöver det beloppet (minst 250 000 SDR som är minimibelopp) täcker försäkringarna för passagerarna och deras bagage skadeståndsansvar som grundas på bevisad kränkning som medför skadeståndsrätt.

4.1.3. För de lufttrafikföretag som är bundna av Warszawakonventionen är skadeståndsansvaret för passagerare obegränsat och grundat på antagandet att lufttrafikföretaget har ansvar för personskada eller dödsfall, med vissa förbehåll, och åtföljande begränsning av ansvar, med vissa undantag (skadevållande med uppsåt).

([1]) Rådets förordning (EEG) nr 2407/92 av den 23 juli 1992, EGT L 240, 24.8.1992.

([2]) Rådets beslut av den 5 april 2001 om Europeiska gemenskapens ingående av konventionen om vissa enhetliga regler för internationella lufttransporter (Montrealkonventionen), EGT L 194, 18.7.2001.

([3]) Rådets förordning (EG) nr 2027/97 om lufttrafikföretags skadeståndsansvar vid olyckor, EGT L 285, 17.10.1997.

([4]) Följande 38 stater är medlemmar i ECAC: Albanien, Armenien, Belgien, Bulgarien, Cypern, Danmark, Estland, Finland, Frankrike, f.d. jugoslaviska republiken Makedonien, Förenade kungariket, Grekland, Irland, Island, Italien, Kroatien, Lettland, Litauen, Luxemburg, Malta, Republiken Moldova, Monaco, Nederländerna, Norge, Polen, Portugal, Rumänien, Schweiz, Slovakiska republiken, Slovenien, Spanien, Sverige, Tjeckiska republiken, Tyskland, Turkiet, Ukraina, Ungern och Österrike.

([5]) Det "strikta skadeståndsansvaret" är dock begränsat i kommissionens förslag, vilket också framgår av texten.

([6]) "Lufttrafikföretags skadeståndsansvar vid olyckor" EGT C 123, 25.4.2001.

4.2. *Gods*

Minimikraven för försäkringar i förordningsförslaget återspeglar de belopp som för närvarande tillämpas enligt Montrealkonventionen, som begränsar lufttrafikföretagets skadeståndsansvar, bl.a. när det gäller krigshandlingar och väpnade konflikter.

4.2.1. För lufttrafikföretag som är bundna av Warszawakonventionen är skadeståndsansvaret för gods obegränsat med vissa undantag (medvållande och skadevållande med uppsåt).

4.3. *Skadeståndsansvar gentemot tredje man*

Kommissionens förslag till förordning innebär en avsevärd höjning av miniminivåerna i resolution ECAC/25-1.

4.3.1. Minimiförsäkringen för till exempel en Airbus 320 (180 passagerare) är enligt ECAC-resolutionen 50 miljoner SDR, medan den i förordningsförslaget fastställs till 400 miljoner SDR.

4.4. Kommittén välkomnar de minimikrav för försäkringar som föreslås i förordningen men vill också påpeka att flygbolagen i realiteten redan tecknar försäkringar till högre belopp än minimikraven.

4.5. *Ändring av värden* (artikel 7.5)

Kommittén ställer sig mycket positiv till kommissionens förslag att värden skall få ändras för att följa utvecklingen i internationell lagstiftning. Det bör påpekas att gränserna i Warszawakonventionen var helt föråldrade men att det inte gick att nå en överenskommelse om högre gränser med alla de stater som undertecknat konventionen.

5. **Särskilda kommentarer**

5.1. *Förordningens tillämpningsområde*

Kommittén vill påpeka att det finns en bristande överensstämmelse mellan artiklarna 1, 2 a, 2 b och 4 i förordningsförslaget.

För att åtgärda detta bör artiklarna 2 a, 2 b och 4 formuleras på samma sätt som artikel 1 och därför ändras till ”...gemenskapen eller över ett territorium...”.

5.2. *Undantag* (se punkt 2.2.2 i detta yttrande)

Man har konstaterat att det inom Europeiska unionen finns en risk för attentat med ultralätta motordrivna luftfartyg, och det har också under provflygning inträffat en allvarlig olycka med ett flygplan som skulle lyfta från och landa på samma flygplats.

Kommittén anser mot denna bakgrund att båda dessa fall bör täckas av förordningens tillämpningsområde och att artikel 2 sista stycket därför bör ändras [1].

5.3. *Definitioner* (artikel 3)

Kommittén föreslår att

— man inför en definition av ”försäkringstagare”,

— man klargör uttrycket ”civila oroligheter eller arbetskonflikter”.

— man i artikel 3 f ersätter ordet ”incident” med ”olycka”.

5.4. *Strikt skadeståndsansvar för skador som åsamkas passagerare*

I artikel 6.1 framgår det inte tillräckligt klart om den högsta gränsen för strikt skadeståndsansvar är 100 000 SDR (se punkt 4.1.1 i detta yttrande) eller 250 000 SDR. Detta är en mycket viktig fråga som måste vara fullständigt klart formulerad i texten.

Kommittén anser inte heller att man i samma skadeståndsbelopp bör inkludera försäkringen för kroppsskador och försäkringen för materiella skador på bagage, vilka dessutom tekniskt sett garanteras av olika försäkringar med skilda prissättningsmetoder.

---

[1] När det gäller frågan om helikoptrar bör innefattas måste man ta hänsyn till artikel 7 i rådets förordning (EEG) nr 2407/92 om utfärdande av tillstånd för lufttrafikföretag (se särskilt motivering 7 i förslaget). Enligt denna förordning har varje företag som mot betalning utför lufttransport av passagerare, post och/eller gods (se artikel 2 om definitioner och artikel 4 om operativ licens) rätt att beviljas en operativ licens. Av det skälet behandlas företag som bedriver flygfrakttrafik eller helikoptertrafik på exakt samma sätt så länge som de utför lufttransporten mot betalning. Båda dessa kategorier behandlas således som ”lufttrafikföretag”. Enligt vissa tolkningar omfattas dock helikoptrar inte av Romkonventionen så länge som de i flera länder i världen (utanför EU) inte betraktas som luftfartyg inom lufttrafikföretag.

5.5. *Minimikraven för försäkringar för olika luftfartygskategoriers skadestånds-ansvar gentemot tredje man* (artikel 7.2 i förordningen; se punkt 2.3.2.5.1 i detta yttrande)

EESK föreslår att man skall innefatta mycket små luftfartyg och införa en ytterligare kategori i segmentet upp till 25 000 kg.

5.6. *Rapport* (artikel 10)

Enligt kommittén bör kommissionen både i rubriken och i artikel 10.1 lägga till orden ”rapport och utvärdering...”. Avsikten med detta förslag är att lyfta fram vikten av att kommissionen gör en utvärdering av efterlevnaden och medlemsstaternas kontrollåtgärder, eftersom denna fråga är av stor betydelse för EU:s medborgare.

5.7. *Utvecklingen på försäkringsmarknaden för luftfarten*

I motiveringsdelen i förordningsförslaget (motivering 18) anges att en rapporteringsskyldighet skall ”införas för kommissionen med avseende på utvecklingen på försäkringsmarknaden med beaktande av de incidenter som avsevärt kan påverka försäkringsvillkoren”. Denna skyldighet behandlas dock inte i själva förordningstexten.

Kommissionen bör därför införa en ny punkt i artikel 10 som anger att kommissionen är skyldig att lägga fram en årlig rapport om utvecklingen på försäkringsmarknaden.

5.8. *Terrorism och krigshandlingar*

Attentaten den 11 september i USA förorsakade försäkrade förluster [1] på uppskattningsvis 40 miljarder USD, vilket medförde att försäkringsbolagen upphävde möjligheten att försäkra sig mot en sådan risk och begärde statligt stöd. Senare återinförde försäkringsbolagen gradvis täckningen av risker i samband med terrorism, men premierna är mycket höga och ersättningsbeloppen begränsade.

5.9. Till följd av detta har USA:s kongress godkänt en ny lag som innebär att staten betalar 90 % av de kostnader som förorsakas av ett terroristattentat om förlusterna överstiger 10 miljarder USD [2].

5.10. Konsekvenserna av attentaten i USA har utmynnat i olika initiativ, däribland detta förordningsförslag. Rådet (transportfrågor) påpekade den 17 juni 2002 att alla lösningar som rör försäkringar i flygsektorn bör bygga på särskilda villkor för att undvika en onödig begränsning av den kommersiella marknaden och i största möjliga utsträckning förhindra att regeringarna tar över ansvaret för riskerna. Rådets slutsats var att om dessa villkor uppfylls bör man göra en omfattande bedömning av programmen för ansvarsfördelning [3].

5.11. Internationella civila luftfartsorganisationen (ICAO) har anmodat de avtalsslutande staterna att framföra sina synpunkter om inrättandet av ett globalt försäkringssystem som omfattar krigsrisker inom flygsektorn (Globaltime).

5.12. Man bör hålla i minnet att de flesta offren för attentaten den 11 september var tredje part som inte direkt omfattades av förhållandet mellan passagerare och flygbolagen. Det handlar om ett ansvar som inte är reglerat i avtal och som de berörda flygbolagen måste ta ställning till.

6. **Slutsatser**

6.1. EESK stöder förslaget men vill framhålla följande:

a) Om förordningen skall få avsedd effekt måste medlemsstaterna kräva att luftfartygsoperatörerna på ett striktare sätt uppfyller kravet på att teckna försäkringar (eller tillhandahålla garantier).

b) I dag har flygbolagen i EU en konkurrensnackdel i förhållande till flygbolagen i USA på försäkringsområdet eftersom de sistnämnda uppbär statligt stöd [4]. Berörda myndigheter bör ta upp denna fråga till behandling.

c) Man bör ta hänsyn till skadeståndsansvar vid terroratten-tat och krigshandlingar som ger upphov till skador som rimligen inte har kunnat förutses.

d) Inrättandet av ett globalt system inom ramen för ICAO kan förhindra att passagerare och gods som inte omfattas av EU-bestämmelser har ett sämre skydd eller diskrimineras. Det skulle också förhindra illojal konkurrens.

---

(1) Man måste skilja mellan försäkrade förluster och totala ekonomiska förluster, som beräknas uppgå till ca 80 miljarder USD. Förlusterna för flygindustrin uppskattas till 4 miljarder USD.

(2) Om det förorsakas skador för lägre belopp under det första året efter det att lagen trädde i kraft skall försäkringsbolagen betala högst 7 % av sina premier för skador i ersättning; staten svarar för resten av kostnaderna. Redan under det tredje året skall försäkringsbolagen betala upp till 15 % av sina premier, medan de 90 % som staten svarar för skall täcka förluster till ett värde av högst 15 miljarder USD.

(3) Se kommissionens arbetsdokument ”Analysis of aviation insurance schemes”, SEK(2002) 1030.

(4) Enligt beräkningar tvingas de europeiska flygbolagen bära en kostnad på 1,30 USD per passagerare, jämfört med 0,10 USD för de nordamerikanska.

6.2. Kommissionen uttryckte i sitt meddelande av den 2 juli 2002 ([1]) ett försiktigt stöd för ICAO:s Globaltime-system och förklarade att stödet till ett sådant system bör bygga på villkor som fastställts av rådet (transportfrågor). Tolv medlemsstater anslöt sig till denna ståndpunkt i ett svar till ICAO den 15 oktober 2002. ICAO gav därefter sina medlemsländer en ny tidsfrist (14 februari 2003) för att överväga sin ståndpunkt och ge utrymme för ytterligare ändringar av systemet samt för att så många som möjligt (minst 51 % av ICAO-medlemmarna) skulle kunna ge ett positivt slutgiltigt svar.

6.3. I Globaltime-systemet skall staterna fungera som garanter och långivare i sista instans. Gränsen för skadeståndsansvaret skall uppgå till 1,5 miljarder USD för varje luftfartyg och varje olycka. Den kan höjas till 2 miljarder USD om ersättning till passagerare också är innefattad. För mindre (regionala) flygbolag ligger gränsen på 500 miljoner USD.

6.4. Det råder vidare oklarhet om framtiden för ett gemensamt system om de internationella politiska spänningarna skulle fortsätta att trappas upp i Främre Orienten och Mellanöstern.

([1]) Se ”Samordnat svar på ICAO:s brev till de avtalsslutande staterna i ICAO (LE 4/64-02/55)”. Arbetsdokument från kommissionen. SEK(2002) 1031.

Bryssel den 26 februari 2003.

Europeiska ekonomiska och sociala kommitténs

ordförande

Roger BRIESCH

Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om ”Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om fastställande av särskilda bestämmelser för genomförandet av officiella kontroller av produkter av animaliskt ursprung avsedda att användas som livsmedel”

(KOM(2002) 377 slutlig – 2002/0141 COD)

(2003/C 95/06)

Den 24 juli 2002 beslutade rådet att i enlighet med artikel 152.4 i EG-fördraget rådfråga Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om ovannämnda förslag.

Facksektionen för jordbruk, landsbygdsutveckling och miljö, som svarat för kommitténs beredning av ärendet, antog sitt yttrande den 4 februari 2003. Föredragande var John Donnelly.

Vid sin 397:e plenarsession den 26 och 27 februari 2003 (sammanträdet den 26 februari) antog Europeiska ekonomiska och sociala kommittén följande yttrande med 108 röster för, 2 röster mot och 4 nedlagda röster.

1. Huvudpunkterna i kommissionens förslag

1.1. Europeiska kommissionen vill skärpa kontrollbestämmelserna för olika produkter av animaliskt ursprung, från färskt kött till mjölk. I juli antog kommissionen ett förslag till förordning om sådana kontroller som en del i den strategi för livsmedelshygien som kommissionen fastställde i sin vitbok från januari 2000.

1.2. Föreliggande förslag ingår i det paket med fem förslag som utgör en omarbetning av den gällande gemenskapslagstiftning om livsmedelshygien och veterinärfrågor som finns i 17 direktiv. Kommittén sätter stort värde på kommissionens försök att förenkla och konsolidera bestämmelserna och valet att utarbeta bestämmelserna i form av förordningar snarare än direktiv, vilket möjliggör ett konsekventare och snabbare genomförande i medlemsstaterna.

1.3. När det gäller kött har man i förslaget beaktat yttrandena från Vetenskapliga kommittén för veterinära åtgärder till skydd för människors hälsa. Lagstiftningen om köttbesiktningar har därmed anpassats till kommande EU-bestämmelser i fråga om livsmedelshygien, zoonoser eller livsmedelsburna sjukdomar samt officiella foder- och livsmedelskontroller. EESK ställer sig positiv till att bilagorna kan ändras genom det förfarande som föreskrivs i artikel 6. På så sätt kan man snabbt införa förändringar på grundval av yttranden från Vetenskapliga kommittén för veterinära åtgärder till skydd för människors hälsa.

1.4. Det nya besiktningsreglerna kommer att gälla köttbearbetningsanläggningar och styckningsanläggningar. När det gäller till exempel levande ostron och musslor måste program för övervakning av upptagningsområden upprättas så att man kan mäta kontamineringsnivån. Konsumtion av skaldjur som innehåller gifter kan orsaka svår sjukdom, alltifrån kräkningar till koma.

1.5. Kommissionen vill också hindra kontaminerad mjölk från att komma till mejerierna. Åtgärderna när det gäller fjäderfä har inte förändrats.

2. Allmänna kommentarer

2.1. EESK anser att det fanns behov av att se över de särskilda bestämmelserna för genomförande av officiella kontroller av produkter av animaliskt ursprung avsedda att användas som livsmedel.

2.2. Kommittén stöder fullt ut principen att dessa kontroller skall tillämpas från jord till bord.

2.3. EESK anser att gemenskapsramlagstiftningen bör leda till en förbättring av de nationella systemen för att säkerställa ett enhetligt tillvägagångssätt i samtliga medlemsstater.

2.4. När det gäller levande musslor välkomnar EESK förslaget, i vilket krav ställs på upprättande av övervakningsprogram för upptagningsområden. För att sprida resultaten av övervakningsprogrammen för upptagningsområdena för levande musslor bör man utnyttja modern kommunikationsteknik för att säkerställa snabb kommunikation och ökad överskådlighet.

2.5. När det gäller mjölk och mjölkprodukter stöder EESK kommissionens förslag att låta de officiella kontrollerna även omfatta jordbruksföretag, insamling av obehandlad mjölk och mejeriprodukter.

2.6. Kommittén ställer sig bakom förslaget i vitboken om livsmedelssäkerhet rörande ett gemenskapsramverk av nationella kontrollsystem. Enligt kommitténs uppfattning har småskaliga bearbetningsföretag stor betydelse för produktionen av kvalitetsprodukter på lokal nivå och mer generellt för livsmedelssäkerhet, djurhälsa och djurskydd.

2.7. Kommittén anser att åtgärder bör vidtas för att säkerställa att införandet av en förordning om officiella kontroller, för att säkerställa kvalitet och hygien, inte skapar svårigheter för småskaliga slakterier och styckningssektorn för färskt kött.

3. **Särskilda kommentarer**

3.1. Kommittén framhåller hur viktigt det är att det officiella kontrollsystemet är riskbaserat och vetenskapligt motiverat.

3.2. EESK anser att besiktningarna och kontrollerna bör genomföras med beaktande av livsmedelsäkerhet, djurhälsa och djurskydd.

3.3. När det gäller förslagets tillämpningsområde anser EESK att dessa officiella kontroller bör utökas till att omfatta samtliga sektorer i livsmedelskedjan från jord till bord.

3.4. EESK vill betona hur viktigt det är att principerna om riskanalys och kritiska styrpunkter (HACCP) tillämpas i samtliga led, dvs. från produktion och bearbetning till utsläppande på marknaden.

3.5. Med tanke på de krav som ställs på de officiella kontrollerna beträffande besiktning, god hygienpraxis och program för riskanalys och kritiska styrpunkter inom alla sektorer vill EESK framhålla vikten av allmänna riktlinjer.

3.6. Kommittén anser att det vetenskapliga utlåtandet från Europeiska myndigheten för säkra livsmedel beträffande patogener i kött kan utgöra en vetenskaplig grund för beslut rörande värmebehandling.

3.7. EESK anser att kommissionen bör upprätta en effektiv och lättillgänglig informationskedja.

3.7.1. Om obehandlad mjölk exempelvis inte uppfyller gällande kriterier bör detta vidarebefordras. Det bör meddelas såväl den privata veterinären på anläggningen som den behöriga myndighet som ansvarar för kontrollen av anläggningen.

3.7.2. Enligt kommitténs uppfattning bör kommissionen se till att medlemsstaterna förfogar över ett dokumenterat informationsförvaltningssystem så att de kan kommunicera med berörda parter. Det är i synnerhet viktigt i de fall de åtgärder som vidtas till följd av de officiella kontrollerna får konsekvenser för diverse aktörer. Detta är i högsta grad relevant i nödsituationer.

3.8. EESK önskar framhålla hur viktig den officiella veterinärens tillsynsroll är. Förutom kontroll- och besiktningsuppgifterna är det dennes uppgift att se till att informationen från besiktningarna når jordbrukarna.

3.9. När det gäller import från tredje land uppmanar kommittén kommissionen att säkerställa samma tillsynsnivå som för EU-produkter i syfte att öka spårbarheten och stärka kontrollerna i alla led från jord till bord.

4. **Slutsatser**

4.1. Kommittén ger sitt fulla stöd åt kommissionens förslag.

4.2. EESK välkomnar i synnerhet kravet på att besiktningarna och kontrollerna måste tillämpas i alla led i produktionskedjan från jord till bord.

4.3. Kommittén betonar betydelsen av överskådlighet och ett effektivt och snabbt informationsflöde som är en förutsättning för att säkerställa konsumenternas förtroende.

Bryssel den 26 februari 2003.

Europeiska ekonomiska och sociala kommitténs

ordförande

Roger BRIESCH

Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om ”Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om tvätt- och rengöringsmedel”

(KOM(2002) 485 slutlig – 2002/0216 COD)

(2003/C 95/07)

Den 8 oktober 2002 beslutade rådet att i enlighet med artikel 95 i EG-fördraget rådfråga Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om ovannämnda förslag.

Facksektionen för jordbruk, landsbygdsutveckling och miljö, som svarat för kommitténs beredning av ärendet, antog sitt yttrande den 4 februari 2003. Föredragande var Richard Adams.

Vid sin 397:e plenarsession den 26 och 27 februari 2003 (sammanträdet den 26 februari) antog Europeiska ekonomiska och sociala kommittén följande yttrande med 106 röster för, 1 röst emot och 3 nedlagda röster.

1. Inledning

1.1. Tvätt- och rengöringsmedel utgör helt visst oumbärliga produkter, men eftersom de innehåller en imponerande samling kemiska ämnen har de under många år varit föremål för reglering. Kemiska föreningar som ingår i tvätt- och rengöringsmedel innehåller olika typer av sammansatta ytaktiva ämnen (främst ämnen som tar bort smuts och fläckar från textilier), ämnen för att göra vattnet mjukare (ofta fosfater), konserveringsmedel för att förhindra att det utvecklas mikroorganismer i produkten, blekmedel, syror, lösningsmedel och doftämnen. I Europa 1998 köptes, förbrukades och avfallshanterades mer än 7 miljoner ton tvätt- och rengöringsmedel för hushållsbruk. I en övervägande del av fallen rörde det sig om produkter med petroleumbaserade ytaktiva ämnen.

1.2. Den europeiska marknaden för tvätt- och rengöringsmedel anses vara ”mättad”. De senaste utvecklingstrenderna har varit inriktade på lågtemperaturtvättmedel, kondenserat eller koncentrerat tvätt- och rengöringsmedel som pulver eller i flytande form, samt produkter med ekologisk märkning. Strängare normer för en miljömässigt hållbar utveckling håller på att införas med hjälp av EU:s egen miljömärkning och ett flertal liknande initiativ på nationell nivå. Växtbaserade ytaktiva ämnen som ett möjligt alternativ till petroleumbaserade finns nu tillgängliga, även om de är dyrare. Även alternativ till fosfater har börjat användas. Många medlemsstater har redan fått erfara vilka miljöfarliga effekter tvätt- och rengöringsmedel kan ha. Regleringsinsatsernas huvudsakliga syfte har varit att säkerställa att produkterna inte är giftiga och att de kemiska ämnena i produkterna bryts ned snabbt (biologiskt nedbrytbara). De reglerings- och testningssystem som införts under de senaste tjugo åren har överlag accepterats inom såväl branschen som olika konsument- och miljöorganisationer, eftersom man i allmänhet lyckats få till stånd en betydande minskning av tvätt- och rengöringsmedlens kända negativa miljöeffekter – även om situationen fortfarande är oroväckande för vissa större insjöar och även längs Medelhavets norra kust. Föreliggande förslag från kommissionen innebär att denna process förs vidare genom att en serie på fem direktiv om tvätt- och rengöringsmedel från 1973 och framåt [1] konsolideras, förbättras och utvidgas, samt genom att en rekommendation om frivillig miljömärkning från 1989 [2] införlivas i det nya förordningsförslaget.

1.3. Kommissionen har arbetat med detta förslag under flera år. Ett utkast till förslag lades fram i augusti 2001. Ett omfattande samråd med industrin, medlemsstaterna och olika konsument- och miljöorganisationer har redan genomförts och avspeglas i viss mån i kommissionens slutgiltiga dokument [3].

2. Sammanfattning av kommissionens förslag

2.1. Kommissionens förslag omfattar en förordning som innebär en modernisering av gällande direktiv om tvätt- och rengöringsmedel i syfte att förbättra miljöskyddet, i synnerhet med avseende på den biologiska nedbrytbarheten för de ytaktiva ämnena i tvätt-, rengörings-, skölj- och mjukmedel. Nya test med generell giltighet föreslås för att säkerställa en hög skyddsnivå. Förslaget innehåller dessutom följande:

---

[1] Rådets direktiv 73/404/EEG av den 22 november 1973 om tillnärmning av medlemsstaternas lagstiftning om tvätt- och rengöringsmedel (EGT L 347, 17.12.1973, s. 51), senast ändrat genom rådets direktiv 86/94/EEG (EGT L 80, 25.3.1986, s. 51), rådets direktiv 73/405/EEG av den 22 november 1973 om tillnärmning av medlemsstaternas lagar om testmetoder för anjoniska ytaktiva ämnens biologiska nedbrytbarhet (EGT L 347, 17.12.1973, s. 53), senast ändrat genom rådets direktiv 82/243/EEG (EGT L 109, 22.4.1982, s. 18), och rådets direktiv 82/242/EEG av den 31 mars 1982 om tillnärmning av medlemsstaternas lagstiftning om testmetoder för icke-joniska ytaktiva ämnens biologiska nedbrytbarhet och om ändring i direktiv 73/404/EEG (EGT L 109, 22.4.1982, s. 1).

[2] Kommissionens rekommendation 89/542/EEG av den 13 september 1989 om märkning av tvätt- och rengöringsmedel (EGT L 291, 10.10.1989, s. 55).

[3] Resultatet från det offentliga samrådet återfinns på http://europa.eu.int/comm/enterprise/chemicals/detergents/publicconsult/contrib/contrib.htm

— Tidigare utfärdade rekommendationer för märkning som redan anammats på bred front i de flesta medlemsstater blir tvingande.

— En ny typ av konsumentinformation om doftämnen införs.

— En bestämmelse införs som gör det obligatoriskt för tillverkaren att ge hälso- och sjukvårdspersonal tillgång till en fullständig innehållsdeklaration för produkterna.

2.2. I förslaget åläggs medlemsstaterna att fastställa påföljder för överträdelser av bestämmelserna i denna förordning. I en omfattande serie bilagor – som utgör huvuddelen av förslaget – återfinns dessutom utförliga beskrivningar av olika test- och analysmetoder och förfaranden, samt förteckningar över undantag och ytaktiva ämnen som är förbjudna eller omfattas av restriktioner.

3. **Allmänna kommentarer**

3.1. EESK välkomnar kommissionens initiativ till detta förslag, vars syfte är att modernisera befintliga direktiv och införa nya metoder för att testa biologisk nedbrytbarhet. Kommittén välkomnar även initiativet för konsumentinformation, speciellt vad gäller förekomsten av doftämnen, eftersom detta utgör en viktig hälsofråga inom konsument- och miljörörelsen. EESK har i flera nyligen framlagda yttranden ([1]) framhållit att det bästa sättet att hantera miljöeffekterna av kemikalier och andra ämnen är att angripa problemet ”vid källan” med hjälp av metoder som inkluderar eliminering eller minimering i kombination med strikt testning, reglering, märkning och kontroll av tillåtna ämnen.

3.2. Förslaget går i första hand ut på att införa en standard för reglering och testmetoder som skall tillämpas i samtliga medlemsstater för att säkerställa inre marknadens funktion. I förslaget anges att detta skall göras ”samtidigt som en hög miljöskyddsnivå garanteras”. Det bör dock påpekas att kommissionen genom sina kriterier för EU-miljömärkning främjar strängare krav för att säkerställa miljömässig hållbarhet. Enligt kommitténs uppfattning avser kommissionen att tillmötesgå ”måttliga” miljöskyddskrav, vilket gör att kriterierna i vissa hänseenden uppfattas som otillräckliga av en del miljögrupper. Å andra sidan har vissa krav från tvätt- och rengöringsmedelsindustrin om ökad flexibilitet i samband med testning, undantag och märkning inte tillgodosetts. Det här är frågor som kommer att tas upp i det följande och som i vissa fall föranleder specifika rekommendationer från kommitténs sida.

4. **Särskilda kommentarer**

4.1. Det mesta av förslagets konkreta bestämmelser gäller de ytaktiva ämnenas biologiska nedbrytbarhet i aerob miljö (dvs. i närvaro av syre) samt testmetoder för att fastställa primär respektive fullständig biologisk nedbrytbarhet. Primär biologisk nedbrytning innebär att ämnet förlorar sina ytaktiva egenskaper (dvs. sin rengörande förmåga). Fullständig biologisk nedbrytning har uppnåtts när det ytaktiva ämnet har brutits ned av mikroorganismer så fullständigt som möjligt. Det är positivt att man skiljer mellan primär och fullständig biologisk nedbrytbarhet, eftersom det är den senare som genom anrikning nu utgör det främsta hotet mot den marina och kustnära miljön. I förslaget påpekar man dock att man ännu inte lyckats lösa problemen med biologisk nedbrytning i anaerob miljö (utan närvaro av syre, t.ex. i slam eller i djupare sedimentlager i havsbotten). I förslaget rekommenderas visserligen att man håller detta problem under uppsikt och att eventuellt ytterligare ett förslag utarbetas, men EESK anser att denna inställning är bedräglig. Det finns nämligen redan tillförlitliga testmetoder och rankningstabeller för graden av anaerob nedbrytning av olika ytaktiva ämnen i tvättmedel ([2]), och kommittén rekommenderar därför att

— förordningsförslaget skall omfatta testning av anaerob biologisk nedbrytning och fastställa lämpliga standarder och halter.

4.2. Samtliga berörda parter, inklusive kommissionen, är införstådda med att man i laboratorietest inte alltid lyckas återskapa de förhållanden som gäller i samband med biologisk nedbrytning i naturen. Det är också ett faktum att intresset och oron för dessa frågor växer kontinuerligt över hela världen. Den metodologi som förslaget bygger på lyckas inte alltid inkorporera aktuella metoder eller undersökningar utförda av olika myndigheter eller oberoende organ, som t.ex. den danska miljöstyrelsen ([3]). Kommissionen har i diskussioner även sagt sig vara medveten om att nya uppgifter om fosfaternas miljörisker väntas komma. I detta sammanhang vore det på sin plats med en mer aktiv tillämpning av försiktighetsprincipen. EESK rekommenderar därför följande:

— I den föreslagna förordningen bör det uttryckligen påpekas att det gemensamma målet är att uppmuntra användningen av ytaktiva ämnen som bryts ned snabbt i naturen på ett sätt som inte skapar miljömässiga toxicitetsproblem.

([1]) Yttrande från Ekonomiska och sociala kommittén om vitboken ”Strategi för den framtida kemikaliepolitiken” (KOM(2001) 88 slutlig – EGT C 36, 8.2.2002, s. 80–85; yttrande från Ekonomiska och sociala kommittén om Förslag till Europaparlamentets och rådets beslut om gemenskapens miljöhandlingsprogram för perioden 2001–2010 (KOM(2001) 31 slutlig – 2001/0029 COD – EGT C 221, 7.8.2001, s. 80–85; Yttrande från Ekonomiska och sociala kommittén om Förslag till rådets förordning om export och import av farliga kemikalier (KOM(2001) 803 slutlig – 2001/0026 ACC – EGT C 241, 7.10.2002, s. 50–56.

([2]) Den nordiska svanmärkningen – den officiella miljömärkningen i de nordiska länderna – introducerades 1989 av Nordiska rådet.

([3]) ”Environmental and health assessment of substances in household detergents and cosmetic detergent products”, miljöprojekt nr. 615, Miljöstyrelsen, Danmark 2001: http://www.mst.dk/udgiv/Publications/2001/87-7944-596-9/html/default_eng.htm

— Särskilda testmetoder skall eftersträvas som gör det möjligt att med större noggrannhet studera den biologiska nedbrytningen över tiden.

— Det bör klart och tydligt framhållas att sådana ämnen i tvätt- och rengöringsmedel som orsakar allvarlig miljöskada skall förbjudas. Detta skall grundas på de vetenskapliga bevis som finns för närvarande, och genom ett kontinuerligt uppföljningsarbete skall nya forskningsrön läggas till i takt med att de publiceras.

4.3. EESK välkomnar det föreslagna kravet att förekomsten av sådana doftämnen som finns med på förteckningen över allergena parfymämnen skall anges på produktförpackningen. För att ge ytterligare information så att en konsument kan välja en miljövänligare produkt rekommenderar kommittén att

— Kommissionen ger förslag om hur information om hela produktens miljökonsekvenser (inte enbart det ytaktiva ämnets) kan presenteras, t.ex. genom att kräva att den grad av primär respektive fullständig biologisk nedbrytbarhet som fastställts i genom ett förbättrat testförfarande skall anges på förpackningen som ett procentvärde.

— Kommissionen betonar att man genom konsumentupplysning kan nå fram till ett korrekt bruk av tvätt- och rengöringsmedel och undvika överdosering samt att ytterligare forskning och information (genom märkning och annonser) om rätt dosering kommer att hjälpa konsumenterna att minska de mängder tvätt- och rengöringsmedele som används ”vid källan”.

4.4. Förslaget innehåller kravet att antalet normaltvättar som innehållet beräknas räcka till för skall anges på förpackningen. EESK stöder detta krav, men konstaterar samtidigt att sådan information inte ingår i gällande EU-miljömärkning, en brist som EESK anser bör rättas till i samband med framtida reformer.

5. **Slutsatser**

5.1. Förslaget innebär få nyheter. Det är snarast fråga om en konsolidering av existerande direktiv och frivilliga överenskommelser. Kommittén noterar kommissionens åtagande att minimera miljöpåverkan från denna kategori av produkter med höga förbrukningsvolymer. De rekommendationer som kommittén för fram i detta yttrande kommer att ge ytterligare tyngd åt denna strävan. EESK är medveten om att tvätt- och rengöringsmedelsindustrin själv har bidragit verksamt till att miljöpåverkan från deras produkter har kunnat minskas.

5.2. Betydande framsteg har gjorts när det gäller att kommersiellt ta fram alternativ som kan ersätta sådana ämnen i tvätt- och rengöringsmedel som man vet är direkt skadliga eller som kan ge mer långtgående indirekt miljöpåverkan. EESK noterar och instämmer i den djupt kända oro och det missnöje som många europeiska miljöforskare gett uttryck för när det gäller föreliggande förslag, och kommittén uppmanar därför kommissionen och tvätt- och rengöringsindustrin att främja användningen av produkter som är fullständigt nedbrytbara och inte giftiga i kombination med en konsumentupplysningskampanj.

5.3. Särskilt utvecklingen inom miljömärkningen har lett till att kommissionen redan har anammat teknisk information och testning av tvätt- och rengöringsmedel som ett sätt att få till stånd strängare miljönormer. EESK rekommenderar att kommissionen i framtiden i högre grad beaktar sådana initiativ i samband med att ytterligare direktiv och förordningar skall utarbetas.

Bryssel den 26 februari 2003.

Europeiska ekonomiska och sociala kommitténs

ordförande

Roger BRIESCH

Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om ”Ändring av förordning (EG) nr 2037/2000 vad gäller de användningsområden för haloner som är av avgörande betydelse, export av haloner, export av produkter och utrustning som innehåller klorfluorkarboner samt kontroller av bromklormetan”

(KOM(2002) 642 slutlig – 2002/0268 COD)

(2003/C 95/08)

Den 10 december 2002 beslutade rådet att i enlighet med artikel 175 i EG-fördraget rådfråga Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om ovannämnda ändring av förordning.

Facksektionen för jordbruk, landsbygdsutveckling och miljö, som svarat för kommitténs beredning av ärendet, antog sitt yttrande den 4 februari 2003. Föredragande var Paolo Braghin.

Vid sin 397:e plenarsession den 26 och 27 februari 2003, sammanträdet den 26 februari, antog Europeiska ekonomiska och sociala kommittén följande yttrande med 111 röster för och tre nedlagda röster:

1. Inledning

1.1. Det förslag till ändring av förordning (EG) nr 2037/2000 som här behandlas utgör, trots sin begränsade räckvidd, ytterligare ett steg framåt i gemenskapens arbete med initiativ som syftar till att minska användningen av sådana ämnen som enligt vetenskapliga bedömningar orsakar uttunning av ozonskiktet och därmed ökad ultraviolett strålning.

1.2. Ända sedan Montrealprotokollets tillkomst 1987, som ledde till de första kontrollåtgärderna avseende produktion och användning av klorfluorkarboner (CFC) och halon, har EU alltid varit drivande inom det fortlöpande arbetet med att avlägsna eller ersätta alla de produkter som i undersökningar visat sig bidra till att ozonskiktet förstörs. EESK:s politiska ställningstagande i denna fråga har alltid gått ut på att stödja gemenskapens strategi. Därmed har kommittén, ibland även genom att uttrycka kritiska synpunkter, bidragit till att uppnå den främsta målsättningen om ett ständigt förbättrat miljöskydd samtidigt som vikten av att upprätthålla den europeiska produktionsstrukturen iakttas [1]

1.3. Inom ramen för gemenskapslagstiftningen och dess korrekta tillämpning har europeisk industri hittills kunnat upprätthålla sin konkurrenskraft i världen genom att fortlöpande och ofta föregripande avlägsna potentiellt farliga ämnen. Detta har gått hand i hand med en ökad forskningsinsats som resulterat i användning av alternativa produkter och därmed säkerställt produktionen samtidigt som miljöskyddet förbättrats.

1.4. De föreslagna ändringarna är ett led i utvecklingen inom EU som under det senaste årtiondet hela tiden legat i framkanten både när det gäller lagstiftning och tillämpning, i en strävan mot en hållbar utveckling. Därför krävs inte bara förebyggande strategier för att ta fram produkter och tillverkningsprocesser utan också en vision som tar hänsyn till de globala effekterna i olika områden i världen.

2. Sammanfattning av kommissionens förslag

2.1. Vid tillämpningen av förordning (EG) nr 2037/2000 har vissa problem uppstått som diskuterats med medlemsstaterna inom ramen för den förvaltningskommitté som inrättats. De föreslagna ändringarna avser att lösa dessa problem och leda till en effektiv och säker tillämpning av förordningen.

2.2. Den första ändringen rör det kontrollerade ämnet halon. I samband med översynen av bilaga VII fastställs tidsfrister, där så är motiverat, för en gradvis minskad användning av haloner inom användningsområden som är av avgörande betydelse.

2.3. Den andra ändringen rör exporten av halon och innebär att från den 1 januari 2004 är export tillåten endast av halon vars användningsområden är av avgörande betydelse enligt bilaga VII. Syftet är att se till att exporten sker under säkra förhållanden.

2.4. Den tredje ändringen syftar främst till att stoppa den växande exporten till utvecklingsländer av begagnad kyl- och luftkonditioneringsutrustning. Anledningen är att dessa länder saknar adekvata destruktionsanläggningar och att klorfluorkarboner i dessa apparater riskerar att släppas ut i luften och förstöra ozonlagret.

---

[1] ESK:s yttranden EGT C 49, 24.2.1992; EGT C 287, 4.11.1992; EGT C 201, 26.7.1993; EGT C 52, 19.2.1994 och NAT/002; EGT C 40, 15.2.1999, s. 34–37.

2.4.1. Samtidigt är andra produkter som innehåller styv cellplast för isolering och integralcellplast som tillverkats med CFC, särskilt begagnade luftfartyg och fordon, uttryckligen undantagna från förbudet i artikel 11, vilket innebär ett förtydligande av exportförbudets tillämpningsområde.

2.5. Den fjärde ändringen rör bromklormetan, det nya ämne som nu ingår i bilaga II, men som förs in i bilaga I, grupp III och därmed faller under samma bestämmelser som de andra kontrollerade ämnena.

3. **Kommentarer om innehåll och framtidsutsikter**

3.1. EESK ställer sig bakom de föreslagna ändringarna, som bedöms stå i överensstämmelse med miljömålen i förordning (EG) nr 2037/2000 och som erbjuder praktiska lösningar för att med ett effektivare och säkrare tillvägagångssätt kunna nå dessa mål.

3.2. EESK stöder särskilt hanteringen av exportfrågan, där särskilda tillstånd och strikta kontroller skall gälla, med målsättningen att minska utsläppen av dessa ämnen som skadar ozonskiktet, även i länder utanför EU som inte undertecknat Montrealprotokollet.

3.3. EESK är medveten om svårigheterna när det gäller att minska användningen av cellplast som innehåller CFC i andra vanligt förekommande produkter än kyl- och frysskåp, t.ex. fordon och luftfarkoster, med risk för att dessa skadliga ämnen vid slutdestruktionen släpps ut i atmosfären. Om det för tillfället inte är möjligt att finna en tillfredställande lösning hoppas kommittén att detta problem inte endast kommer att behandlas inom ramen för det framtida förslaget om en integrerad produktpolitik utan också som ett separat ärende.

3.4. I förordningens slutgiltiga version vore det lämpligt att rätta till skillnaderna i formuleringen av punkt 3 c och punkt 4 a, med tanke på att innehållet i grundtexten är exakt detsamma.

3.5. EESK har i många tidigare yttranden framhållit att det bör finnas mekanismer som stimulerar till att ta fram ersättningsämnen, och att man bör finansiera vetenskapliga forskningsprogram som inriktas på alternativa miljövänliga produkter som studeras tillräckligt ingående för att man sedan skall kunna fastställa och verifiera deras ”mervärde” för miljön.

3.5.1. EESK noterar med stor tillfredställelse att kandidatländerna redan har erhållit anpassat stöd som hjälper dem att tillämpa förordning (EG) nr 2037/2000 och att nästan alla har undertecknat Montrealprotokollet. Med dessa absolut nödvändiga förutsättningar uppfyllda blir det möjligt att agera på ett konsekvent och enhetligt sätt i ett utvidgat EU.

3.6. Mot bakgrund av ovanstående och den nya situation som kommer att råda 2004, inte bara med avseende på de nya exportbestämmelserna från 1 januari 2004, utan särskilt med tanke på EU:s utvidgning, undrar EESK om inte tiden är mogen för en genomgripande översyn som kan leda fram till en ny förordning, i stället för att fortsätta med dessa återkommande ändringar.

3.7. EESK uppmanar ännu en gång kommissionen att verka för att uppnå den grundläggande målsättningen att påverka de länder som ännu inte undertecknat Montrealprotokollet att delta i denna globala kamp. I vissa utvecklingsländer har man uppnått stora framsteg och strävar redan nu efter att minska användningen av CFC och snarast övergå till mer miljövänlig teknik.

Bryssel den 26 februari 2003.

Europeiska ekonomiska och sociala kommitténs

ordförande

Roger BRIESCH

Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om ”Meddelande från kommissionen till rådet och Europaparlamentet Ekonomiska och sociala kommittén och Regionkommittén – En ram för främjande av arbetstagarnas ekonomiska delaktighet”

(KOM(2002) 364 slutlig)

(2003/C 95/09)

Den 5 juli 2002 beslutade kommissionen att i enlighet med artikel 262 i EG-fördraget rådfråga Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om ovannämnda förslag.

Facksektionen för sysselsättning, sociala frågor och medborgarna, som svarat för kommitténs beredning av ärendet, antog sitt yttrande den 5 februari 2003 Föredragande var Mario Sepi.

Vid sin 397:e plenarsession den 26 och 27 februari 2003, sammanträdet den 26 februari, antog Europeiska ekonomiska och sociala kommittén följande yttrande med 98 röster för, 5 röster emot och 6 nedlagda röster.

1. Inledning

1.1. Frågan om arbetstagares möjligheter att ta del av företagets vinster och resultat har varit föremål för åtskilliga initiativ på gemenskapsnivå, i syfte att stödja och främja de nationella regeringarnas och arbetsmarknadsparternas insatser för att skapa lämpliga former för spridningen av sådana system. Bland dessa vill vi särskilt framhålla de insatser som gjorts av Europeiska fonden för förbättring av arbets- och levnadsvillkor, som i hög grad har bidragit till kunskaperna om och fördjupningen av dessa frågor. Europaparlamentet står just nu i begrepp att anta ett betänkande om dessa frågor, som parlamentet och EESK har haft en konstruktiv diskussion om.

1.2. Med det meddelande som är föremål för detta yttrande vill kommissionen på nytt ta upp och stärka gemenskapens initiativ i frågan om arbetstagares möjligheter att ta del av företagets vinster. Bakgrunden är den strategi som fastställdes vid toppmötet i Lissabon i mars 2000 och som syftar till att öka den europeiska ekonomins konkurrenskraft och dynamik med utgångspunkt i kunskapsutveckling och förstärkt social sammanhållning.

1.3. Kommittén välkomnar kommissionens meddelande. Vi är övertygade om att ekonomisk delaktighet kan få stor betydelse i den europeiska strategin, och att det behövs en djupgående analys av villkoren för hur man skall kunna tillämpa den i dess olika former. Man bör därvid inte bara beakta möjligheterna, utan även riskerna och svårigheterna.

2. Meddelandets innehåll

2.1. I kommissionens meddelande presenteras ett förslag till åtgärdsram på gemenskapsnivå som syftar till att stödja en bredare spridning av ekonomisk delaktighet. Principen är att så många kategorier arbetstagare som möjligt skall omfattas, både inom det enskilda företaget och inom hela produktionssystemet, genom att arbetsmarknadens parter engagerar sig aktivt.

2.2. Definitionen av denna allmänna ram utgörs av följande tre punkter.

2.2.1. Fastställa allmänna principer för ekonomisk delaktighet, i syfte att ge gemensamma riktlinjer för medlemsstaternas politik och arbetsmarknadsparternas initiativ.

2.2.2. Kartlägga de största transnationella hindren för att anta initiativ för ekonomisk delaktighet på europeisk eller annan multinationell nivå samt föreslå konkreta åtgärder för att undanröja dessa hinder.

2.2.3. Ta fram instrument för ökad ekonomisk delaktighet och främja utbyte av information och erfarenheter samt forskningsverksamhet på detta område.

2.3. När det gäller de allmänna principerna för ekonomisk delaktighet har kommissionen, på grundval av erfarenheter i de viktigaste länderna samt analyser och reflexioner, fastställt vissa centrala inslag som redovisas nedan och som återspeglar en grundläggande samsyn.

2.3.1. Deltagandet i ekonomiska andelssystem skall vara frivilligt, både för företagen och de enskilda arbetstagarna.

2.3.2. Det ekonomiska andelssystemet skall vara öppet för alla anställda utan någon diskriminering. En viss differentiering av villkoren skall dock kunna förekomma, med hänsyn till de olika personalkategoriernas olika behov och intressen.

2.3.3. De ekonomiska andelssystemen skall präglas av tydlighet och öppenhet både när det gäller deras utformning, som bör innebära att arbetstagarna rådfrågas i tillräckligt hög grad, och när det gäller förvaltningen, genom att man antar förutbestämda beräkningsmetoder för delaktighet i företagets resultat.

2.3.4. De ekonomiska andelssystemen skall utmärkas av regelbundenhet. De bör alltså inte vara några tillfälliga arrangemang, utan så långt som möjligt utgöra ett permanent inslag i relationerna mellan företaget och arbetstagarna.

2.3.5. Riskerna för arbetstagarna skall begränsas, med tanke på att de är mer utsatta för risker än andra investerare.

2.3.6. Inkomster från ekonomiska andelssystem skall inte ersätta utan komplettera lönen.

2.3.7. De ekonomiska andelssystemen skall vara förenliga med rörlighet för arbetstagare, och får därmed inte skapa hinder för eller motverka deras rörlighet och flexibilitet.

2.4. När det gäller problemet med transnationella hinder för ökad spridning av ekonomiska andelssystem i EU, anser kommissionen inte att det är praktiskt möjligt att harmonisera de bestämmelser om ekonomisk delaktighet som skall motverka negativa effekter av olika skatte-, socialförsäkrings- och rättssystem. Den möjliga vägen innebär att man underlättar för företagen att införa ekonomiska andelssystem på EU-nivå, och därmed uppmuntrar medlemsstaterna till samordning, överenskommelser om att följa vissa allmänna principer och ömsesidigt erkännande av de olika ekonomiska andelssystemen. Dessutom anser kommissionen att man bör underöka om det är möjligt att utarbeta ett eller fler europeiska ekonomiska andelssystem som kan anpassas till olika nationella förhållanden.

2.4.1. I detta sammanhang menar kommissionen att ett ökat utbyte av erfarenheter är en bra metod för att övervinna kulturella hinder.

2.4.2. Mot andra typer av hinder är det enligt kommissionens åsikt däremot nödvändigt att vidta särskilda åtgärder. Här framhålls inledningsvis hur viktigt det är att lösa problemet med dubbelbeskattning, antingen genom en tolkning av de gällande OECD-avtalen eller, om detta visar sig vara otillräckligt, genom att dessa avtal kompletteras och anpassas efter EU-ländernas särskilda krav.

2.4.3. Kommissionen har tillsatt en arbetsgrupp som skall lägga fram särskilda förslag på lösningar för varje typ av transnationella hinder för ekonomisk delaktighet.

2.5. För att de ekonomiska andelssystemen skall få större täckning avser kommissionen att bidra till att skapa gynnsamma villkor genom en rad initiativ med följande målsättningar.

2.5.1. Främja informationsutbyte genom jämförande analyser av nationella strategier och praxis.

2.5.2. Utveckla den sociala dialogen om ekonomisk delaktighet genom att stimulera och främja arbetsmarknadsparternas initiativ.

2.5.3. Undersöka möjligheten att experimentera med former av ekonomisk delaktighet även i små och medelstora företag samt inom den offentliga och den ideella sektorn.

2.5.4. Förbättra informationen med hjälp av forskning och undersökningar, särskilt i form av systematisk insamling av uppgifter om användningen och utbredningen av ekonomiska andelssystem samt djupgående mikroekonomiska analyser av delaktighet inom ramen för företagens och arbetsmarknadsparternas politiska strategier.

2.5.5. Främja uppbyggnaden av nätverk på EU-nivå som gör det möjligt att kontinuerligt genomföra informationsutbyte, analyser och undersökningar.

2.5.6. Kommissionen avser att stödja dessa initiativ även ekonomiskt, genom att använda gemenskapens finansieringskanaler.

3. **Allmänna kommentarer**

3.1. Ekonomiska andelssystem ligger i linje med den senaste utvecklingen av den europeiska ekonomin och kan spela en viktig och värdeskapande roll inom denna ekonomi, genom att öka effektiviteten, flexibiliteten, arbetstagarnas engagemang i företagets målsättningar och en förvaltning som är öppen för en social dialog till gagn för utveckling och stärkande av sammanhållningen.

3.1.1. Olika faktorer som sammanhänger med förändringar i kapitalfördelningsprocesserna och organisationen av produktionsfaktorer har lett till att de mänskliga resurserna blivit allt viktigare, och detta har gynnat olika former av ett allt starkare arbetstagarengagemang i företagen. Samtidigt som de anställdas engagemang har ökat har de fått ta större del i företagets ekonomiska resultat.

3.2. I de flesta av de största EU-länderna har den ekonomiska delaktigheten en tendens att uppträda på individnivå, genom att man utökar den del av lönen som har bonuskaraktär och kan variera, och genom att införa aktieoptioner eller annat aktieinnehav för enskilda anställda eller grupper av anställda (särskilt personer som tillhör de mest kvalificerade kategorierna).

3.3. De former av ekonomisk delaktighet som vänder sig till samtliga anställda eller mycket stora grupper av anställda är däremot, med undantag för löntagarägda aktiebolag, föga utvecklade och skiljer sig åt mellan de olika länderna.

3.3.1. Emellertid är det just dessa allmänna ekonomiska andelssystem som kan ge störst fördelar för företagen i EU, genom att de bidrar till att göra arbetsmarknadsrelationerna mindre konfliktfyllda, i enlighet med det mål som fastställdes vid toppmötet i Lissabon i mars 2000, att göra den europeiska ekonomin till ”världens mest konkurrenskraftiga och dynamiska kunskapsbaserade ekonomi med möjlighet till hållbar ekonomisk tillväxt med fler och bättre arbetstillfällen och en högre grad av social sammanhållning” [1].

3.3.2. Ekonomisk delaktighet kan vara ett effektivt sätt att stärka både företagens och de anställdas investeringar i kunskap och professionell kompetens, och på så sätt öka de mänskliga resursernas värde. Man har kunnat påvisa [2] ett positivt samband mellan former av ekonomisk delaktighet och investeringar i yrkesutbildning. Investeringar i mänskliga resurser som kräver insatser både från företaget och arbetstagarna gynnas av de långvariga relationer och det engagemang i företagets målsättningar som de ekonomiska andelssystemen medför.

3.3.3. Ekonomiska andelssystem främjar även större öppenhet i företagen. Införandet av ekonomiska andelssystem medför att företagen blir ”öppnare” i informationshänseende för att kunna kartlägga och bevaka de lönsamhetsindikatorer som den ekonomiska delaktigheten är knuten till. De drivs också att intensifiera och förbättra kommunikationen med sina anställda om strategin och resultaten för att få dem att engagera sig i företagets verksamhet, vilket utgör den ekonomiska delaktighetens huvudmål.

3.3.4. Härav följer att företag som är intresserade av att pröva ekonomisk delaktighet även tenderar att öka sin öppenhet, och särskilt för ännu inte börsnoterade företag kan detta få positiva följder för relationerna med produktmarknaden och i ännu högre grad kapitalmarknaden.

3.3.5. Med tanke på att de ekonomiska andelssystemen kan få en så stor betydelse på de ovannämnda områdena (förstärkning av de mänskliga resurserna och ökad öppenhet och kommunikationsförmåga i företagen) är det lämpligt att främja ökad spridning av dem i EU-ländernas hela ekonomiska system, och att utveckla särskilda former även för de små och medelstora företagen, den offentliga sektorn och den ideella sektorn, som utgör viktiga delar av detta system.

4. **Allmänna principer**

4.1. Utgångspunkten för en EU-strategi för ekonomiska andelssystem är fastställandet av gemensamma principer för dessa system. De allmänna principerna är en avgörande faktor för den ekonomiska delaktigheten i EU och skall garantera förenligheten med de mål som ligger till grund för den EU-politik som fastställdes vid toppmötet i Lissabon, det vill säga ökad konkurrenskraft för europeiska företag, högre kvalitet på arbetet och ökad social sammanhållning.

4.1.1. Principerna bör inte leda till att det uppstår en enda, oflexibel modell för ekonomiska andelssystem, utan tvärtom vara en utgångspunkt för en gemensam process där medlemsstaternas och arbetsmarknadsparternas initiativ under flexibla former kan anpassas efter de olika nationella särdragen och ekonomiska miljöerna.

4.2. De allmänna principer som kommissionen utarbetat tjänar detta syfte väl. Kommittén vill särskilt framhålla hur viktigt det är att de ekonomiska andelssystemen kan garantera principerna om att deltagande skall vara frivilligt både för företag och enskilda arbetstagare, att arbetstagare inte får diskrimineras, att de ekonomiska andelssystemen skall präglas av tydlighet och öppenhet, med ett så omfattande samråd med arbetstagarna som möjligt, och att de inte skall vara tillfälliga. De får inte heller ersätta ordinarie lön. Därmed skulle alltför stort risktagande inom de ekonomiska andelssystemen undvikas.

4.3. En annan viktig princip som förtjänar att behandlas mer ingående är den som säger att ekonomisk delaktighet inte får hindra arbetstagarnas rörlighet. Det förekommer i själva verket en kompromiss mellan denna princip och målet att uppmuntra de anställdas ”trohet” mot företaget, ett mål som ligger i de ekonomiska andelssystemens struktur. Denna kompromiss är särskilt betydelsefull mot bakgrund av att flexibla anställningsformer får en allt större spridning i samtliga EU-länder.

---

[1] Se punkt I.5 i slutsatserna från rådet i Lissabon (den 23–24 mars 2000).

[2] Se t.ex. Dublinfondens rapport om aktieinnehav för de anställda och vinstdelning, ”Employee share ownership and profit sharing in the European Union”, 2001.

4.3.1. Enligt kommitténs åsikt bör de ekonomiska andelssystemen ta tillräckliga hänsyn till de särskilda problemen för arbetstagare som på grund av sina arbetsförhållanden är särskilt rörliga.

4.4. Samtidigt som de allmänna principerna måste efterlevas är kollektivavtalen avgörande för spridningen av de ekonomiska andelssystemen. Utvecklingen av ekonomisk delaktighet kan faktiskt komma att spela en viktig roll inom de europeiska företagen.

4.5. Man kan konstatera att kommissionen i sina principer inte skiljer mellan de olika formerna av ekonomiska andelssystem. De två viktigaste formerna av ekonomisk delaktighet, det vill säga vinstdelning och andelsägande eller aktieinnehav kan uppvisa stora skillnader inte bara när det gäller den konkreta tillämpningen av andelssystemen utan även i fråga om målen och villkoren för tillämpning.

4.5.1. Andelsägandet är den mest kompletta formen av ekonomisk delaktighet, eftersom det genom delaktigheten i kapitalet skapar ett starkare och mer långvarigt band mellan företaget och de anställda, som blir strukturellt involverade i företagets verksamhet. Detta större engagemang motsvaras dock av större risker för de anställda, eftersom aktiernas värde kan komma att fluktuera.

4.5.2. Vinstdelning är i sin tur en mer användbar form i andra miljöer än storföretagens, eftersom den gör det möjligt att utnyttja flexibla instrument som kan anpassas till de olika institutionella sammanhang i vilka ekonomisk delaktighet kan förekomma.

4.6. EESK vill mot bakgrund av dessa skillnader peka på att man bör ta hänsyn till att de ekonomiska andelssystemen, särskilt när det gäller andelsägande genom aktieförvärv, kan leda till bättre företagsstyrning (*corporate governance*).

4.6.1. De anställda som är aktieägare kan bidra till att förbättra företagsstyrningen eftersom företagets långsiktiga resultat ligger i denna investerarkategoris intresse, något som skiljer dem från marknadsinvesterarna med sina oftast kortsiktiga perspektiv.

4.6.2. Anställda aktieägare, som deltar aktivt i företagslivet genom de kanaler som bolagsrätten erbjuder (i första hand bolagsstämman, men också de andra aktiviteter som är möjliga för aktieägare), kan i hög grad bidra till att företagets verksamhet verkligen bevakas. Denna kontrollfunktion blir alltmer central i strävandena efter att garantera att företaget leds på ett sätt som så långt det är möjligt motsvarar aktieägarnas intressen.

4.6.3. Därför vore det lämpligt att föreslå ytterligare en princip, nämligen principen om att anställda aktieägare i högre grad bidrar till *corporate governance* i företag med ekonomiska andelssystem, i och med att dessa system främjar de anställdas aktiva medverkan i företagets verksamhet under de former och på de sätt som är förenliga med företagsmodellen och de instrument för ekonomisk delaktighet som antagits. I detta sammanhang bör man även främja former av kollektiv ekonomisk delaktighet genom frivilligt antagna anslutningsarrangemang, antingen i form av kooperativ, stiftelser eller föreningar.

4.6.4. När arbetstagarna blir mer involverade i företagets kapital, vilket är målet för utvecklingen av ekonomiska andelssystem, måste man garantera att företagsstyrningen i europeiska företag blir alltmer effektiv. Detta kan ske genom att alla aktieägare med minoritetsinnehav skyddas i högra grad och att instrumenten för företagsdemokrati förstärks. Arbetstagarnas deltagande gynnar en effektiv kapitaltillväxt till förmån för arbetstagarna I detta sammanhang anser vi att EU:s initiativ på företagsstyrningens område bör stärkas, och att ett särskilt mål bör vara att skapa instrument för att uppnå bättre balans i de incitaments- och kontrollsystem som reglerar förhållandet mellan ägande och kontroll i europeiska företag.

5. **Transnationella hinder**

5.1. Olika beskattning, socialförsäkringsavgifter och allmänna rättsliga ramar kan liksom kulturella skillnader i arbetsmarknadsrelationerna utgöra ett stort hinder när företag vill utforma och tillämpa ekonomiska andelssystem som omfattar arbetstagare i olika EU-länder.

5.1.1. Kommissionens meddelande innehåller en detaljerad redogörelse för dessa aspekter och några möjliga åtgärder för att övervinna de största hindren.

5.2. EESK instämmer i att ett kommissionsinitiativ för att harmonisera bestämmelserna om ekonomiska andelssystem inte skulle vara praktiskt genomförbart, eftersom detta kunde begränsa det manöverutrymme som de olika ländernas politik kräver och det kanske inte skulle finnas en tillräcklig rättslig grund för ett sådant initiativ.

5.3. Kommittén vill påpeka hur viktigt det är att eftersträva större samordning av den nuvarande praxisen, genom att man utarbetar riktlinjer och överenskommelser mellan berörda parter om de allmänna principerna samt utformar åtgärder för att underlätta ömsesidigt erkännande.

5.3.1. Det mest effektiva sättet att övervinna transnationella hinder är att utarbeta allmänna principer för de ekonomiska andelssystemen, principer som kan anpassas efter de olika nationella förhållandena och underlätta övergången till EU-nivå.

5.3.2. En viktig aspekt är utformningen av gemensamma regler för hur de anställda skall erbjudas aktier eller optioner. De bör undantas från kraven på prospekt, så att de nuvarande olikheterna upphör.

5.3.3. Vi vill i detta sammanhang erinra om EESK:s yttrande om ”Förslag till Europaparlamentets och rådets direktiv om spridning av prospekt som skall offentliggöras när värdepapper erbjuds till allmänheten eller tas upp till handel på en reglerad marknad” [1]. I yttrandet påpekar kommittén att undantagen begränsas på ett olämpligt sätt i förslaget, i och med att riktade emissioner och optioner till anställda inte undantas.

5.4. I samband med att allmänna principer formuleras för systemen för ekonomisk delaktighet är det viktigt att se till att man inte indirekt inkräktar på medlemsstaternas befogenheter.

6. På väg mot en ökad spridning av ekonomiska andelssystem

6.1. Utsikterna för att de ekonomiska andelssystem kan få ökad spridning beror i hög grad på om det finns en gynnsam miljö, både i rättsligt, skattemässigt och kulturellt hänseende och när det gäller arbetsmarknadsrelationer.

6.2. EESK anser att kommissionens initiativ för närvarande är tillräckliga i förhållande till målet att ge de ekonomiska andelssystemen ökad spridning. En fråga som vi anser bör behandlas mer ingående är ekonomisk delaktighet i företag som inte är noterade på de reglerade marknaderna. Dessa företag har särskilda problem när det gäller den finansiella informationens kvalitet, omfattning och punktlighet. När aktieägande förekommer i icke börsnoterade företag bör man noggrant analysera villkoren och instrumenten för att fastställa värdet på aktierna och för att överföra dem, eftersom det saknas en marknad som kontinuerligt bestämmer aktiepriserna och erbjuder en kanal för försäljning.

6.2.1. Ekonomiska andelssystem i icke-noterade företag är en särskilt viktig fråga om man anser att de bör bli ett strukturellt kännetecken för de europeiska ekonomiska systemen, med tanke på att de företag som är noterade på en reglerad marknad utgör en begränsad del av näringslivet i de flesta europeiska länder. Det är i synnerhet nödvändigt att beakta de särskilda förhållandena inom tre sektorer: de små och medelstora företagen, den ideella sektorn och den offentliga sektorn.

6.2.2. De små och medelstora företagen, som utgör en viktig del av den europeiska produktionssektorn, har avsevärda svårigheter med att införa ekonomiska andelssystem. Det är därför viktigt att studera denna sektor närmare. Dublinfonden håller på att förbereda en sådan studie, vars resultat absolut måste få spridning, inom ramen för en allmän insats för att sprida kunskaper om såväl hindren som de lämpligaste formerna för ekonomisk delaktighet inom små och medelstora företag. Kooperativa små och medelstora företag och små löntagarägda aktiebolag kan tjäna som referensram.

6.2.3. Det som är svårast för de små och medelstora företagen är att garantera tillräcklig öppenhet runt resultaten och lönsamhets- och finansieringsutsikterna. Under dessa förhållanden bör småföretagens benägenhet att införa ekonomiska andelssystem gå hand i hand med större öppenhet i informationshänseende och kan även bidra till större öppenhet.

6.2.4. Ekonomiska andelssystem kan dessutom bidra till externa investeringar i småföretagen och därmed till en snabbare tillväxt. Detta gäller särskilt företag som har anställda med höga kvalifikationer och verkar inom ytterst innovativa sektorer. När sådana företag inför andelssystem, och särskilt när dessa tar formen av anställdas andelsägande genom aktieförvärv, kan detta ge en klar signal till finansinstituten om företagets tillväxtmöjligheter. En sådan signal kan bidra till att minska de externa investerarnas misstro mot unga eller små företag. Dels kan de anställda genom sin insiderposition ha tillgång till bättre information om företagets tillväxtmöjligheter, dels ökar dessa möjligheter genom att de anställda är involverade i företagets resultat.

6.2.5. För de små och medelstora företagen bör man även undersöka möjligheten att tillämpa ekonomisk delaktighet på företagsgruppsnivå, särskilt när företagen är verksamma inom industridistrikt.

6.2.5.1. Ekonomiska andelssystem i form av aktieinnehav kan ha betydelse för överlevnaden i de företag som befinner sig i svårigheter. I detta sammanhang bör man noga pröva och främja de välfungerande lösningar som redan finns i EU-länderna i form av sektors- och företagsövergripande.

[1] Se EESK:s yttrande i EGT C 80, 3.4.2002.

6.2.6. När det gäller den ideella och den offentliga sektorn, bör det först och främst framhållas att dessa företags juridiska natur är sådan att andelsägande genom aktieförvärv normalt inte är tillåtet. Här får man alltså i första hand koncentrera sig på olika former av vinstdelning. Även i detta fall är det nödvändigt att ta hänsyn till särdragen hos dessa företag, vars resultat framför allt återspeglas i omfattningen av och kvaliteten på de tjänster som erbjuds. Det har gjorts några intressanta experiment på detta område som förtjänar att betraktas närmare, till exempel inom den offentliga sektorn i Irland. I det irländska experimentet inrättades en fond med öronmärkta anslag till decentraliserade förhandlingar. Anslagen tilldelas offentliganställda i proportion till hur väl de uppfyller fastställda mål för tillhandahållandet av tjänster på vissa verksamhetsområden.

6.2.7. I positioner där det är särskilt viktigt att statstjänstemän är oavhängiga (aktiv myndighetsutövning, rättsväsende osv.) bör man gå mycket försiktigt fram när det gäller införande av prestationsbetingade lönekomponenter, och därmed också eventuell del i överskottet. Generellt bör oberoende på dessa områden garanteras genom (fast) lön på skälig nivå.

7. **Slutsatser**

7.1. Kommissionens meddelande utgör ett viktigt bidrag till gemenskapsinitiativen på den ekonomiska delaktighetens område, och det kan uppmuntra medlemsstaterna och arbetsmarknadsparterna att ta konkreta initiativ för att främja ökad spridning av ekonomiska andelssystem. Det förefaller nödvändigt att utforma allmänna principer som kan ge riktlinjer för gemenskapsstrategin, under förutsättning att formerna för tillämpning är tillräckligt flexibla.

7.2. EESK vill framhålla att ekonomisk delaktighet är i linje med EU:s mål för social sammanhållning och ekonomisk utveckling, och att det därför är viktigt att intensifiera insatserna för att främja detta instrument både genom fördjupade kunskaper och kartläggning av de befintliga hindren. Dessa insatser bör inte begränsas till de stora multinationella företagen, utan bör också tillämpas på de särskilda behoven inom andra sektorer, till exempel småföretagssektorn, den ideella och den offentliga sektorn, som utgör en viktig del av den europeiska ekonomin.

7.3. Kommittén anser att den genom detta yttrande har bidragit till att klargöra de strukturella särdrag som kännetecknar de ekonomiska andelssystemen i deras olika former och i de olika miljöer där de kan införas.

7.4. Det är viktigt att man betraktar de ekonomiska andelssystemen inom det nuvarande systemet för corporate governance i europeiska företag och även deras möjlighet att främja tillväxt och större öppenhet i dessa företag. Arbetsmarknadens parter kan spela en viktig roll för att utarbeta former av ekonomisk delaktighet som främjar större engagemang i företagets mål samtidigt som de stärker investeringar i mänskliga resurser, två viktiga faktorer för den europeiska ekonomins utveckling.

Bryssel den 26 februari 2003.

Europeiska ekonomiska och sociala kommitténs

ordförande

Roger BRIESCH

Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om ”Förslag till Europaparlamentets och rådets beslut om ett program för att höja kvaliteten i den högre utbildningen och främja interkulturell förståelse genom samarbete med tredje land (Erasmus World) (2004–2008)”

(KOM(2002) 401 slutlig – 2002/0165 COD)

(2003/C 95/10)

Den 30 augusti 2002 beslutade rådet att i enlighet med artikel 262 i EG-fördraget rådfråga Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om ovannämnda förslag.

Sektionen för sysselsättning, sociala frågor och medborgarna, som svarat för kommitténs beredning av ärendet, antog sitt yttrande den 5 februari 2003. Föredragande var José Isaías Rodríguez García Caro.

Vid sin 397:e plenarsession den 26 och 27 februari 2003 (sammanträdet den 26 februari) antog Europeiska ekonomiska och sociala kommittén följande yttrande med 110 röster för, inga röster emot och 2 nedlagda röster.

1. Inledning

1.1. Enligt artikel 149.1 i EG-fördraget skall gemenskapen bidra till utvecklingen av en utbildning av god kvalitet genom att främja samarbete mellan medlemsstaterna och genom att vid behov stödja och komplettera deras insatser.

I artikel 149.3 anges att gemenskapen och medlemsstaterna skall främja samarbetet med tredje land.

1.2. EU har visat ett starkt engagemang i utvecklingen av högre utbildning av hög kvalitet och främjat kvalitetssäkring och kvalitetsbedömning som verktyg för att stärka en utbildning på väldokumenterat hög pedagogisk och vetenskaplig nivå inom högre utbildningsinstitutioner.

Några medlemsstater har en lång tradition av utbildningssamarbete med tredje land. Det har givit dem ett internationellt anseende som får studenter från hela världen att söka sig till universiteten i dessa länder.

EU har utifrån sin erfarenhet av att utforma program inom högre utbildning tagit olika initiativ för samarbete med tredje land.

1.3. I Bolognadeklarationen (19 juni 1999) betonades att den högre utbildningen i Europa måste bli mer attraktiv i resten av världen och inte bara attrahera studerande från Europa utan också från alla andra delar av världen.

1.4. Europeiska systemet för överföring av studiemeriter (ECTS), som gör det mycket lättare att få akademiska studier i utlandet erkända i hemlandet, har väckt stort intresse i andra delar av världen. Som påpekas i meddelandet från kommissionen till Europaparlamentet och rådet om utökat samarbete med tredje land inom högre utbildning skall den framtida utvecklingen av detta system bygga på Bolognaprocessen och slutsatserna från mötet i Prag i maj 2001 mellan ministrarna med ansvar för högre utbildning, där de framhävde rörlighet, godkännande och kvalitetssäkring [1].

1.5. De nuvarande programmen medger bara i begränsad utsträckning samarbete med tredje land i fråga om till exempel studentutbyte, tillträde för studerande från tredje land till högre utbildningsinrättningar i EU, inrättandet av nya centrum för EU-studier och samarbete med AVS-länderna för att förbättra utbildningen i dessa länder. Dessa program, som i vissa fall har funnits under lång tid, bör både kvantitativt och kvalitativt spridas och utökas på ett mer ambitiöst sätt eftersom de annars kan visa sig otillräckliga för att uppnå målen i förslaget till beslut.

Dessa program omfattar varken inrättande av EU-masterkurser, samarbete mellan universitet om denna fråga eller tilldelning av stipendier som kan ge många meriterade studerande och akademiker från tredje land möjligheten att studera vid europeiska universitet.

1.6. Förslaget till beslut bygger på de erfarenheter och det goda anseende som byggts upp genom program som Sokrates och Erasmus samt samarbetsprogrammen med USA och Kanada. Det finns inget EU-program som på ett så ambitiöst sätt kombinerar ett specifikt internt initiativ och ett omfattande stipendiesystem. Internationellt välrenommerade stipendier kan i en nära framtid komma att utgöra en del av det mål som eftersträvas i detta beslut.

---

[1] KOM(2001) 385 slutlig.

1.7. Beslutsförslaget är av stort intresse för de högre utbildningssystemen i EU:s medlemsstater. Det bidrar till att bevara och höja kvaliteten på utbildningsinrättningarnas kursutbud och göra dem mer attraktiva för både de studerande med goda akademiska grunder och de högt kvalificerade lärare från länder utanför EU som under en period vill ägna sig åt studier, undervisning eller forskning vid ett universitet i EU.

1.8. Mot denna bakgrund och i enlighet med artikel 149 i EG-fördraget skall förslaget till beslut stödja och komplettera medlemsstaternas insatser samt bidra till att utveckla en högre utbildning av hög kvalitet som är attraktiv för medborgare från tredje land och mer lättillgänglig för dem.

1.9. EESK vill slutligen i denna inledning, i linje med förslaget till beslut, påminna om en punkt som kommittén tog upp i sitt yttrande om ”Förslag till rådets rekommendation om europeiskt samarbete i fråga om kvalitetssäkring i högskoleutbildning” ([1]):

”Kvalitetssäkring som ett instrument för att kontinuerligt förbättra kvaliteten genom att systematiskt tillämpa alla tillgängliga kvalitetssäkringsmetoder är det bästa sättet att främja en högskoleundervisning av god kvalitet inom unionen för att främja ländernas högskoleundervisning och underlätta jämförelsen av olika utbildningar inom gemenskapen ([2]).”

2. **Förslaget till beslut**

Beslutets övergripande mål är att ”öka utbildningens kvalitet genom att förbättra uppfattningen om europeisk högre utbildning i hela världen och genom att främja samarbete med tredje land för att förbättra utvecklingen av mänskliga resurser och främja dialog och förståelse mellan folk och kulturer”.

Programmet skall löpa under femårsperioden 2004–2008.

2.1. Programmet har följande specifika mål:

— En europeisk högre utbildning som är attraktiv såväl inom som utanför EU.

— En europeisk utbildning med hög profil.

— Större intresse i världen för att förvärva europeiska kvalifikationer.

— Mer strukturerat samarbete mellan EU och tredje land i avsikt att öka rörligheten.

2.2. Dessa mål skall uppnås med följande åtgärder:

— Europeiska unionens masterkurser.

— Stipendier för studerande från tredje land.

— Stipendier för akademiker från tredje land.

— Partnerskap mellan EU:s masterkurser och institutioner för högre utbildning i tredje land.

— En europeisk högre utbildning med större attraktionskraft.

— Stödåtgärder.

2.3. EU:s masterutbildningar utgör en samling europeiska kurser som följer på en första grundexamen och syftar till att europeisk utbildning skall bli mer attraktiv i tredje land. Varje masterutbildning skall inbegripa minst tre institutioner för högre utbildning i tre olika medlemsstater, och studierna skall genomföras i två av de tre institutionerna. Utbildningen resulterar i tilldelning av dubbla eller flerfaldiga erkända eller godkända examina.

Masterkurser kan hållas vid utbildningsinstitutioner i EU, de länder som deltar i programmet och kandidatländerna. Studietiden beräknas till 15 månader. Ett minsta antal platser skall reserveras för studerande från tredje land som omfattas av programmets stipendieprogram.

2.4. Stipendier. Det gemensamma stipendiesystemet riktar sig till två kategorier:

Studerande. Systemet skall stödja längre vistelser på upp till två läsår eller totalt 20 månader. Stipendierna kommer att vara direkt knutna till det masterkursutbud som erbjuds den studerande. Vid uttagningen av stipendiaterna skall man ta hänsyn till en lämplig balans mellan masterkurserna, olika studieområden och de studerandes ursprung samt uppmuntra deltagande av kvinnor och mindre gynnade studerande.

Gästlärare/-akademiker. Dessa akademiker skall ha utmärkta akademiska erfarenheter eller yrkeserfarenheter. Stipendierna är avsedda för undervisnings- eller forskningsuppdrag med anknytning till masterutbildningen. Högst tre gästlärare/-akademiker får bjudas in per läsår under i genomsnitt 3 månader.

2.5. Partnerskap med institutioner för högre utbildning i tredje land syftar till att stärka den europeiska högre utbildningens ställning runtom i världen. Ett annat mål är att skapa förbindelser mellan olika institutioner för att främja utbyte inom kultur och utbildning. Partnerskapen med välrenommerade institutioner skall främja EU:s masterkurser och erbjuda studerande och akademiker som bjudits in av EU att delta i masterkurser möjligheten att resa till tredje land.

([1]) KOM(97) 159 slutlig.
([2]) EGT C 19, 21.1.1998.

Partnerskapsprojekten skall inrättas för en period på upp till tre år och engagera universitet i tredje länder i masterkurserna, med en fast studieperiod i dessa länder. Studietiden varierar mellan en och sex månader. Projekten omfattar också undervisnings- och forskaruppdrag samt spridning av ny informations- och kommunikationsteknik.

2.6. Programmet har också som mål att göra den högre utbildningen i Europa mer attraktiv och förstärka dess profil och synlighet. Verksamheterna skall bedrivas i nätverk som omfattar organisationer från minst tre olika medlemsstater och kan inbegripa organisationer från tredje land. De skall genomföras på tre områden:

— Stöd till gemensamma PR-åtgärder.

— Stöd till tjänster som underlättar tillträde för studerande från tredje land till europeisk utbildning.

— Kompletterande verksamheter, däribland kvalitetssäkring.

3. **Allmänna kommentarer**

3.1. EESK ser positivt på Europaparlamentets och rådets förslag till beslut och på de initiativ som läggs fram för att på basis av artikel 149 i EG-fördraget bidra till utbildning av god kvalitet i EU-frågor. Därför anser EESK att kommitténs synpunkter i yttrandet om ”Förslag till rådets rekommendation om europeiskt samarbete i fråga om kvalitetssäkring i högskoleutbildning” fortfarande är fullt relevanta (se ovan för hänvisning till dokumentet).

I fråga om det aktuella förslaget till beslut önskar EESK hänvisa till kommentarerna till ovannämnda yttrande.

3.2. EESK ser positivt på att initiativ för att gynna högre utbildning av god kvalitet tar konkret form, bland annat genom samarbete med tredje part som tar sig uttryck i samarbete mellan de främsta universiteten, värvning av framgångsrika forskare och incitament för de välutbildade i tredje land. Denna ömsesidigt fruktbara synergi ger möjlighet att utöka kontaktytorna och bäddar för större förståelse framöver samt för samarbete mellan EU och ursprungsländerna.

Kommittén anser att de nationella programkontoren bör spela en viktig roll i utdelningen av stipendier som främjar rörlighet, i spridningen av information samt inom rådgivning. Uppgifterna på EU-nivå bör övertas av redan befintliga strukturer eller strukturer som bör inrättas, t.ex. inom ramen för Sokratesprogrammet.

3.3. EESK konstaterar att det på ett flertal ställen i förslaget och dess bilaga nämns att beslutets mål skall vara en förbättrad kvalitet inom högre utbildning i EU genom en förbättrad image och samarbete med tredje länder. Trots det mervärde som kan vinnas genom att locka studerande och framstående forskare bör man även i förslaget överväga andra faktorer som sammanhänger med kvaliteten.

3.4. EESK stöder det kriterium som presenteras i meddelandet från kommissionen till Europaparlamentet och rådet om utökat samarbete med tredje land inom högre utbildning när det gäller behovet av ansträngningar på gemenskapsnivå för att stimulera högskolorna att systematiskt ansluta sig till samarbetet med tredje länder.

Den ökade internationella efterfrågan på rörlighet och utbyte bland studerande bör uppmuntra högskolorna att kontinuerligt marknadsföra sig för att locka studerande som är villiga att förflytta sig. Det vanliga tillflödet av studerande till Förenta staterna och vissa EU-länder bör i högre grad kompletteras med ett större tillflöde till de övriga EU-länderna. De åtgärder som föreslås kan visa sig vara början till ett utvidgat erkännande av den högre utbildningen i EU som helhet.

Innan det nya Erasmus World-programmet införs bör de rättsliga ramvillkoren för tredjelandsmedborgares rörlighet i Europa säkerställas.

3.5. Högskolornas konkurrenskraft måste stärkas genom kontinuerliga kvalitetshöjande åtgärder inom utbildningen. Som EESK ser det skall garantin för god kvalitet överträffas vid högskolorna, och de olika läroanstalterna, institutionerna och examina bör omfattas av högklassiga forskningsramar med system för full kvalitetskontroll som samtidigt innehåller en kvalitetsgaranti.

Institutionerna inom högre utbildning bör anta kvalitetskriterier som innebär att olika aktörers belåtenhet, fortsatt förbättring och goda resultat kan jämföras med institutioner som inte deltar i processen. Därför föreslår EESK att de referenser till kvalitetssäkring som görs i texten för att garantera god kvalitet byts ut mot referenser till styrsystem som eftersträvar övergripande kvalitetsmål.

I sitt yttrande om Europaparlamentets och rådets förslag till beslut om en andra fas av gemenskapens åtgärdsprogram inom utbildningsområdet (Sokrates) [1] bedömde EESK det som positivt att man inför åtgärder för att utarbeta kvalitetsindikatorer och utvärdera utbildningens kvalitet [2]. Institutioner för högre utbildning i EU som deltar i de åtgärder som presenteras i direktivet bör ha deltagit i utvärderingsprocesser som mäter kvaliteten på utbildningsinstitutioner eller examina.

---

[1] KOM(98) 329 slutlig.
[2] EGT C 410, 30.12.1998.

3.6. Rörligheten bland studerande när det gäller institutioner för högre utbildning i Europa har enligt EESK en dimension som sträcker sig längre än ren överföring och tillägnande av material och kunskaper som är mer eller mindre nydanande och betydelsefulla. Rörligheten omfattar även en dimension av mänskligt kunnande, utbyte och samverkan som efter några år kan ge goda utslag i form av förståelse och förtroende mellan studerandenas ursprungsländer och EU. Att locka de mest framgångsrika kan innebära att locka potentiella framtida politiker och tekniker på hög nivå i ursprungsländerna, varför arbetet med att främja flexibla relationer mellan olika kulturer inom programmet är ytterligare ett element som EESK anser ger ett mervärde av största intresse.

3.7. I detta hänseende är stödåtgärderna för hemvändande resurspersoner viktiga för att förhindra en kulturell och yrkesmässig åderlåtning av länder som i allra högsta grad behöver sitt främsta mänskliga kapital på utbildningsområdet. Det är lika viktigt att locka denna intellektuella elit i tredje länder som att gynna dess återvändande till ursprungslandet. Det är därför särskilt betydelsefullt att uppmärksamma institutioner för högre utbildning som har utbytesprogram med motsvarande institutioner i utvecklingsländer.

3.8. Den språkliga mångfalden bör garanteras då programmet utvecklas. EESK har ett antal gånger framhållit vikten av kunskaper i medlemsstaternas språk samt av spridning, skydd och främjande av mindre talade språk.

På samma sätt anser EESK att utbildningsinstitutionerna har full rätt att tillåta examensarbeten på de språk som de anser vara lämpligast. Kommittén påpekar dock att den språkliga mångfalden i EU måste bevaras och att man i mån av möjlighet bör undvika en språklig likriktning med hänvisning till effektivitet och verkningskraft.

Därför stöder EESK de åtgärder som presenteras i förslaget till beslut om en EU-masterexamen, utvidgade språkkunskaper bland studerande och stödfunktioner för att uppnå detta.

3.9. I sina yttranden uttrycker EESK genomgående sitt engagemang för att integrera funktionshindrade personer. Kommittén vill därför uppmana kommissionen, rådet och Europaparlamentet att i programmet avsätta budgetmedel för detta ändamål.

3.10. EESK uppmanar Europaparlamentet och rådet att om möjligt handlägga ärendet så att de föreslagna åtgärderna kan börja vidtas under 2004.

4. **Särskilda kommentarer**

4.1. Under punkt 3.1 i motiveringsdelen till förslaget nämns stöd till de ”associerade länderna” för att dessa bättre skall kunna förbereda sina medborgare på de åtgärder som kommer att vidtas när beslutet har antagits.

Eftersom uttrycket ”associerade länder” har en mycket konkret betydelse och rättsligt avser länder som har associeringssavtal med EU, vore det i stället lämpligt att ersätta uttrycket med något annat som ligger närmare uttrycket ”vänländer”, vilket har en vidare betydelse i detta sammanhang.

4.2. I samma punkt i motiveringsdelen sägs följande:

”I sin strävan att förverkliga dessa mål kommer gemenskapen även att försöka förbättra förbindelserna mellan institutioner inom högre utbildning och näringslivet.

EESK välkomnar detta förslag och delar åsikten att det är nödvändigt att utvidga kontakterna mellan dessa institutioner och företag över lag. Däremot anser kommittén att denna aspekt inte uttrycks tillräckligt tydligt i förslaget och dess bilaga. EESK anser att kommissionen bör fastställa vilka instrument som skall tillgripas för att de föreslagna åtgärderna skall utvidgas till att omfatta även dessa kontakter.”

4.3. Utgående från de allmänna kommentarerna om kvaliteten vid de institutioner för högre utbildning som kan komma i fråga för de olika åtgärderna anser kommittén att man bör beakta urvalskriterier som kan tillämpas samtidigt och oberoende av varandra vid valet av vilka europeiska universitet som skall få delta i programmet för en EU-masterexamen.

Det ena kriteriet är att det är önskvärt att deltagande institutioner för högre utbildning har antagit ett godkänt system för kvalitetskontroll och att de redan varit föremål för åtminstone självutvärdering. På så sätt kan man garantera att institutionen inte endast eftersträvar högklassig forskning utan även deltar i processen.

Det andra kriteriet är att det är önskvärt att de examina som skall ligga till grund för EU-masterexamen underkastas ett utvärderingsförfarande för att fastställa kvaliteten på strukturen.

Dessa former för att mäta kvalitet eller andra motsvarande metoder bör utgöra en del av urvalskriterierna för EU-masterexamen eller för de institutioner som önskar delta i ett program för förbättrad kvalitet vid institutionerna för högre utbildning inom EU.

4.4. EESK anser det vara lämpligt att de olika deltagande institutionerna inom programmet för EU-masterexamen godkänner en dubbel eller flerdubbel examen som omfattar motsvarande examen i samtliga deltagande utbildningsinstitutioner. En sådan utformning av examen ger en god överblick av den avslutade akademiska utbildningen och ger en enhetlig bild av studierna i EU.

4.5. Under punkt 5.3 i finansieringsöversikten nämns att stipendierna för studerande och forskare i tredje länder kan ge möjlighet att bevilja fasta summor för att täcka boende- och levnadskostnader, och att dessa skall räknas ut enligt meriter. Å andra sidan nämns det i punkt 6 att en genomsnittskostnad fastställs för alla åtgärder, inklusive stipendierna.

EESK anser att kommissionen bör göra kriteriet ”enligt meriter” mer konkret för att det skall vara möjligt att se vilka villkor som tillämpas vid beviljande av ekonomiskt stöd till varje enskild studerande.

Oberoende av detta och i enlighet med den linje som EESK hållit i sina tidigare yttranden, t.ex. i fråga om yttrandet om andra fasen av Sokrates-programmet, anser kommittén att det är önskvärt att tillämpa korrigerande kriterier vid resursfördelningen, för att även personer med begränsade ekonomiska resurser i ursprungsländerna skall kunna få mer stöd och stipendier.

4.6. I anslutning till studerandes och akademikers rörlighet i EU till institutioner med högre utbildning i tredje länder, önskar EESK upprepa de kommentarer som gavs i yttrandena om Sokrates-programmets första och andra fas. Här anser EESK att kommissionen bör införa mekanismer för fördelning och kontroll av de ekonomiska resurser som beviljas för sådan rörlighet i syfte att göra det möjligt att få tillgång till dessa resurser men samtidigt undvika att enskilda personer eller institutioner missbrukar medlen.

4.7. I fråga om medborgare i tredje land som vistas i EU ger beslutet en möjlighet för dessa att delta i rörlighetsplanen genom samarbete med utbildninginstitutioner i tredje land. I motiveringsdelen fastställs minimivistelsen till tre år utan att det anges huruvida det rör sig om oavbrutna eller upppdelade vistelser.

Enligt artikel 11 i Europaparlamentets och rådets förslag till direktiv om unionsmedborgarnas och deras familjemedlemmars rätt att fritt röra sig och vistas på medlemsstaternas territorier ([1]) tillåts familjemedlemmar till medborgare i EU med ursprung i tredje land att göra avbrott i vistelsen upp till sex månader och mer om det är väl motiverat, utan att uppehållstillståndet dras in.

Därför anser EESK att det är nödvändigt att göra kravet på tre års vistelse klarare för att tydliggöra om vistelsen skall vara oavbruten eller om den kan avbrytas tillfälligt. Det vore likaså lämpligt att fastställa att bestämmelserna även gäller medborgare i tredje land som är familjemedlemmar till en medborgare i EU.

([1]) KOM(2001) 257 slutlig.

Bryssel den 26 februari 2003.

Europeiska ekonomiska och sociala kommitténs

ordförande

Roger BRIESCH

Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om ”Förslag till rådets direktiv om brottsofferersättning”

(KOM(2002) 562 slutlig – 2002/0247 CNS)

(2003/C 95/11)

Den 14 november 2002 beslutade kommissionen att i enlighet med artikel 262 i EG-fördraget rådfråga Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om ovannämnda förslag.

Facksektionen för sysselsättning, sociala frågor och medborgarna, som svarat för kommitténs beredning av ärendet, antog sitt yttrande den 5 februari 2003. Föredragande var Christóforos Koryfídis.

Vid sin 397:e plenarsession den 26 och 27 februari 2003 (sammanträdet den 26 februari) antog Europeiska ekonomiska och sociala kommittén följande yttrande med 110 röster för, inga röster emot och två nedlagda röster.

1. **Inledning**

1.1. *Problembeskrivning*

1.1.1. EU-medborgarnas rätt att fritt röra sig inom unionen förutsätter säkerhet och rättvisa för alla.

1.1.2. Detta förutsätter i sin tur bland annat att medborgarna kan vända sig lika lätt till domstolar och myndigheter i övriga medlemsstater som i det egna hemlandet.

1.1.3. Det innebär också att medborgarna har rätt till skydd från myndigheternas sida och till adekvat ersättning för den förlust som uppkommer på grund av brott och terroristhandlingar.

1.2. *Brottsoffrens ställning i medlemsstaterna*

1.2.1. Med utgångspunkt i de uppgifter som nu finns tillgängliga står det klart att möjligheten till ersättning för brottsoffer rent generellt är sämre än för dem som lidit skada av annat slag. Det finns många svåra hinder på vägen innan brottsoffret kan få ersättning från gärningsmannen, bl.a. på grund av följande:

— I många fall är gärningsmannen okänd, kan inte lagföras med framgång eller saknar tillräckliga medel för att kompensera brottsoffret ekonomiskt.

— Andra finansieringskällor, t.ex. obligatoriska eller privata försäkringar, är också otillräckliga när det gäller att kompensera brottsoffrets skador.

— Brottsoffer saknar helt möjligheten att erhålla statlig ersättning i två av EU:s medlemsstater, och ersättningsbestämmelserna varierar också mellan övriga medlemsstater. Detta innebär att EU-medborgarna behandlas olika beroende på var de är bosatta och var brottet begås.

1.3. *EG-rättens bestämmelser och behovet av gemenskapsåtgärder*

1.3.1. Gemenskapen har tidigare hanterat problemet med brottsoffersersättning enligt följande:

1983: Europarådskonventionen [1] om ersättning till offer för våldsbrott ratificerades, med syftet att införa en miniminivå för statlig ersättning.

1989: Europaparlamentet antog en resolution [2] om ersättning till offer för våldsbrott. I resolutionen uppmanades kommissionen att utarbeta ett förslag till direktiv som innebär att medlemsstaterna skall harmonisera beloppen för ersättning till offer för våldsbrott på högsta möjliga nivå, oberoende av var brottsoffret är bosatt.

1998: Rådets och kommissionens handlingsplan [3] från Wien antogs. Denna handlingsplan innebar bl.a.

— att frågan om stöd till brottsoffer behandlades,

— en jämförande studie om de olika systemen för ersättning till brottsoffer,

— en bedömning av möjligheterna att vidta åtgärder på EU-nivå.

---

[1] Denna konvention har ratificerats av tio medlemsstater och därefter undertecknats av ytterligare två medlemsstater, men innehåller inte några konkreta åtgärder för att underlätta möjligheten att få statlig ersättning i gränsöverskridande fall.

[2] A 3-13/89 C 256, 12.9.1989, s. 32.

[3] EGT C 19, 23.1.1999, s. 1, punkt 51c.

1999: I slutsatserna [1] från Europeiska rådets möte i Tammerfors betonades att miniminormer för skydd av brottsoffer bör utarbetas. Medlemsstaterna uppmanades också att inrätta nationella program för att finansiera såväl statliga som ickestatliga åtgärder för bistånd till och skydd av offren.

1999: Kommissionen lade fram ett meddelande [2] om brottsoffer som inte bara behandlar ersättningsfrågan utan även andra aspekter på hur brottsbekämpningen inom EU bör förbättras.

2001: Rådet antog ett rambeslut [3] om brottsoffrets ställning i straffrättsliga förfaranden.

2001: Bryssel I-förordningen [4] om domstols behörighet och om erkännande och verkställighet av domar på privaträttens område antogs.

2001: Kommissionen lade fram sin grönbok [5] om ersättning till brottsoffer. Grönboken är främst inriktad på statlig ersättning och innehåller en översikt över gällande statliga ersättningssystem i medlemsstaterna. Kommissionen tar upp frågan om möjliga mål för ett gemenskapsinitiativ på detta område och ställer följande frågor:

— Bör det finnas möjlighet för brottsoffer i EU att få statlig ersättning?

— Bör åtgärder vidtas för att begränsa orättvisa effekter av de stora skillnaderna i ersättningsnivå mellan olika medlemsstater?

— Bör man underlätta tillgången till statlig ersättning för offer i gränsöverskridande situationer?

Grönboken diskuterades därefter (under perioden 2001–2002) inom gemenskapens institutioner, på nationell nivå och i det organiserade civila samhället. Resultaten av denna debatt bekräftade att den befintliga situationen avseende ersättning till brottsoffer i EU är otillfredsställande och att åtgärder måste vidtas för att de mål som föreslås i grönboken skall kunna uppnås.

2002: Europeiska ekonomiska och sociala kommittén antog sitt yttrande [6] om grönboken. I det yttrandet välkomnades kommissionens initiativ, och kommittén betonade framför allt följande punkter:

— Kommittén inser svårigheterna att komma till rätta med problemet på grund av att medlemsstaterna traditionellt behandlat denna fråga på olika sätt – och dessa skillnader kommer att bli ännu större efter utvidgningen – men menar också att det är nödvändigt att uppnå målen i grönboken för att visa att man på europeisk nivå kan hitta praktiska lösningar i arbetet med att skapa en union med fokus på medborgarna och deras konkreta problem.

— Kommittén inser vikten av att skapa en positiv dynamik och att inta en balanserad hållning till problemet, med siktet inställt på konvergens.

— Det finns en risk för att skillnaderna i ersättningssystem kan permanentas av vissa länder, genom att den överenskomna miniminivån omvandlas till att bli den högsta möjliga nivån samtidigt som andra länder höjer en redan högt fastställd skyddsnivå.

— Det är viktigt att se till att de överenskomna bestämmelserna genomförs via ett system som straffar dem som inte följer samförståndslösningen och genom en europeisk fond som kan användas för kompletterande finansiering.

— Med hänsyn till dessa svårigheter anser kommittén att man ”skall satsa på en strängare norm än den som föreslås i förslaget, men med olika utgångsnivåer och en stegvis utveckling mot enhetliga normer” [7].

2002: Europaparlamentet antog en resolution [8] om grönboken, i vilken parlamentet välkomnar kommissionens initiativ och pekar på bland annat följande:

— De stora skillnaderna mellan de nationella ersättningssystemen, frånvaron av lagstiftning på EU-nivå som tar hänsyn till de speciella omständigheter som rör brottsoffer i gränsöverskridande fall och behovet av att införa miniminormer för statlig ersättning.

— Behovet av att i hög grad harmonisera medlemsstaternas system för statlig ersättning och fastställa minimikrav för statens subsidiära ansvar.

— Nödvändigheten att inrätta ett samordnande europeiskt organ för brottsoffer och eventuellt en europeisk solidaritetsfond för tillhandahållande av stöd enligt kriterier som skall fastställas av kommissionen.

---

[1] Ordförandeskapets slutsatser, punkt 32.
[2] KOM(1999) 349 slutlig.
[3] EGT L 82, 22.3.2001, s.1.
[4] Rådets förordning (EG) nr 44/2001 om domstols behörighet och om erkännande och verkställighet av domar på privaträttens område, EGT L 12, 16.1.2001, s. 1.
[5] KOM(2001) 536 slutlig.
[6] EGT C 125, 27.5.2002.
[7] EGT C 125, 27.5.2002, punkt 5.2.
[8] A5-0309/2002 slutlig.

— Behovet av information till allmänheten om gemenskapens ersättningssystem för brottsoffer.

2002: Kommissionen överlämnade sitt förslag till direktiv om brottsofferersättning.

1.3.2. Brottsofferersättningen ”är en fråga som med nödvändighet måste drivas parallellt med de omfattande åtgärderna för att främja civilrättsligt samarbete och bekämpa brott och terrorism”. Denna åtgärd utgör således ett svar på avsnitten i fördraget om att göra Europeiska unionen till ett område med frihet, säkerhet och rättvisa. Dessa målsättningar i fördraget bildar grunden för de gemenskapsåtgärder som syftar till att komma till rätta med detta konkreta problem.

2. **Förslaget till direktiv**

2.1. Syftet med förslaget till direktiv är att bidra till att uppnå målen i fördraget avseende

— upprättandet av ett område med frihet, säkerhet och rättvisa för alla, och

— den fria rörligheten för personer inom EU.

2.1.1. Såsom konstateras ovan är förslaget till direktiv en uppföljning av grönboken på detta tema och av Europeiska rådets toppmöte i Tammerfors. Direktivets huvudsakliga syfte är att garantera alla EU-medborgare och personer som är lagligt bosatta i EU adekvat kompensation om de utsätts för brott i unionen.

2.1.2. Enligt förslaget till direktiv skall detta allmänna mål uppnås genom att man ser till att

— EU:s samtliga medlemsstater inför ett system för adekvat statlig ersättning genom att det fastställs miniminormer för statligt stöd till brottsoffer,

— brottsoffrets möjligheter att få statlig ersättning inte påverkas negativt av i vilken medlemsstat brottet begås (gränsöverskridande fall – ansökan till en myndighet i den medlemsstat där personen är bosatt).

2.1.3. Förslaget till direktiv omfattar inte brottsoffrets möjlighet att få ersättning från gärningsmannen. Enligt motiveringsdelen omfattas möjligheten att få till stånd ett avgörande om ersättning från gärningsmannen ”i stället av rambeslutet om brottsoffrets ställning i straffrättsliga förfaranden. Vad beträffar möjligheten att verkställa sådana avgöranden i gränsöverskridande fall har ett antal initiativ redan tagits eller är under utarbetande som handlar om möjligheterna att göra rättsanspråk gällande i civilrättsliga ärenden med utländsk anknytning i allmänhet. De kommer även att verka till förmån för brottsoffer” ([1]).

2.1.4. Enligt förslaget till direktiv är de orättvisa och godtyckliga effekterna av dagens bestämmelser för brottsofferersättning inte förenliga med målet om att upprätta ett område med frihet, säkerhet och rättvisa för alla i EU. Trots att Europarådets konvention från 1983 utgjort ett positivt bidrag i riktning mot inrättandet av ett system för statligt stöd har konventionen dock inte inneburit att alla EU-medborgare omfattas av ett sådant system. Nitton år efter det att konventionen lades fram för undertecknande motsvarar inte resultatet av de miniminormer som anges i konventionen förväntningarna hos EU-medborgarna och andra personer som är lagligt bosatta i EU. Detta förklarar också varför gemenskapen bör vidta åtgärder.

2.1.5. EG-domstolen har bekräftat att det finns en koppling mellan den fria rörligheten för personer och statligt stöd till brottsoffer och framhåller ([2]) att skyddet av brottsoffer är en nödvändig följd av den fria rörligheten för personer, såsom denna garanteras i fördraget. Det aktuella förslaget kan dock inte anses ligga inom ramen för artiklarna 94 eller 95 ([3]) i fördraget. Syftet med förslaget ligger i stället inom EG-fördragets övergripande tillämpningsområde ([4]). Artikel 308 ([5]) i fördraget föreslås därför som rättslig grund för förslaget till direktiv.

3. **Allmänna kommentarer**

3.1. EESK ser kommissionens förslag till direktiv som ett konkret resultat av många års arbete med den viktiga frågan om medlemsstaternas ersättning till offer för brott som begås på deras territorium. Förslaget ses också som ett särskilt viktigt institutionellt bidrag till de mer övergripande satsningarna på att skapa ett enhetligt område med frihet, säkerhet och rättvisa. Förslaget innebär också betydande förändringar i det sätt på vilket EU-medborgarnas problem behandlas, med beaktande av medlemsstaternas förändrade territoriella roll och det välfärdsansvar som skall prägla en modern EU-medlemsstat.

([1]) KOM(2002) 562 slutlig, punkt 3.3.
([2]) Mål 186/87, Ian Willian Cowan mot Trésor public, Reg. 1989, s. 195.
([3]) Artiklarna 94 och 95 i fördraget.
([4]) Jfr EG-domstolens yttrande 2/94 av den 28.3.1996.
([5]) Artikel 308 i EG-fördraget, s. 163.

3.2. Med hänvisning till ovanstående stöder EESK förslaget till direktiv och dess målsättningar. Kommittén anser att direktivets bestämmelser, om vissa viktiga villkor uppfylls, kommer att bidra till

— upprättandet av ett område med frihet, säkerhet och rättvisa för alla i EU,

— den fria rörligheten inom EU,

— ökad harmonisering av medlemsstaternas lagstiftning på området och av systemen för att lösa gränsöverskridande fall, i linje med subsidiaritets- och proportionalitetsprinciperna.

3.3. Som tidigare nämnts stöder kommittén generellt sett förslaget till direktiv. Kommittén anser dock att det krävs ytterligare förklaringar och tydligare formuleringar av vissa artiklar.

3.4. EESK anser framför allt att förslaget klarlägger följande viktiga frågor:

— Förslaget innehåller en tydlig definition av de personer som omfattas av direktivet (artikel 2). Detta kommer att förhindra problem när medlemsstaterna uppmanas att ersätta medborgare från andra medlemsstater (jfr EG-domstolens dom och artikel 3.2 i förslaget till direktiv).

— Genom förslaget åläggs de medlemsstater som ännu inte infört ett adekvat ersättningssystem att göra detta.

— Förslaget medför att det inrättas en mekanism som underlättar kommunikationen för de brottsoffer som bor i en annan medlemsstat än den som skall betala ut statlig ersättning.

3.5. Kommittén noterar dock också att förslaget ger medlemsstaterna möjlighet att införa system som avsevärt skiljer sig åt sinsemellan. Kommittén anser därför att det är viktigt att man noga ser över bland annat följande:

— Artikel 4, i vilken principerna för fastställande av ersättningen definieras. Enligt den nuvarande formuleringen införs principen om full ersättning enligt artikel 4.1, medan avvikelser medges enligt artikel 4.2 och 4.3. Detta innebär att de slutliga bestämmelserna kan skilja sig åt i hög grad.

— Bestämmelserna avseende samarbetet mellan biståndsmyndigheter och beslutsmyndigheter, eftersom beskrivningen av samarbetet mellan de två myndigheterna inte är tillräckligt detaljerad. Samarbetsproblem kan därför uppstå, vilket torde inverka negativt på medborgarnas möjlighet att ta tillvara sina rättigheter enligt förslaget till direktiv.

3.5.1. EESK betonar att det är tveksamt om möjligheten att behålla bestående stora skillnader mellan medlemsstaternas system i slutändan skulle vara positiv för arbetet med att upprätta ett område med frihet, säkerhet och rättvisa för alla i EU.

4. **Särskilda kommentarer**

4.1. EESK anser rent generellt att det är en absolut nödvändig förutsättning att man på ett exakt sätt kan definiera vilka resultat man eftersträvar, om dessa resultat skall kunna uppnås genom politiska, administrativa och lagstiftningsmässiga system som fortfarande skiljer sig avsevärt åt mellan de olika medlemsstaterna.

4.1.1. EESK anser därför att direktivet bland annat bör omfatta följande:

4.1.1.1. En definition av brott som inte bara omfattar brott mot offrets liv, hälsa eller kroppsliga integritet utan även brott mot offrets psykiska hälsa och integritet (artikel 2.1 a).

4.1.1.2. En detaljerad definition av biståndsmyndigheternas och beslutsmyndigheternas ansvar samt förenklade förfaranden för samarbete mellan dem, i syfte att minska byråkratin och underlätta för medlemsstaternas medborgare att tillvarata de rättigheter som slås fast i direktivet. Särskild hänvisning måste göras till den lag som tillämpas i det enskilda fallet och till den åtskillnad som även måste göras mellan lagstiftningen i det land där brottsoffret är bosatt och lagstiftningen i det land där brottet begås (artikel 16 och framåt).

4.1.1.3. Ökade möjligheter för brottsoffret att erhålla förskottsbetalningar. Det är viktigt att påpeka att perioden omedelbart efter det att ett brott begåtts oftast är den mest smärtsamma för brottsoffret och den tidpunkt då hjälpbehovet är som störst (artikel 5).

4.1.1.4. Bestämmelser för det förfarande som skall tillämpas vid förskottsutbetalningar, så att man i största möjliga utsträckning närmar sig

— ett allmänt tillämpligt alleuropeiskt system med enhetliga kriterier avseende ersättningens storlek,

— ett system som genomförs av en rättslig eller administrativ myndighet, enligt det beslut som fattas av respektive medlemsstat,

— ett system för vilket man, åtminstone till viss del, kan garantera en EU-finansiering, så att hänsyn kan tas till den betydande variation som kännetecknar medborgarnas rörlighet inom EU.

4.1.1.5. Vid utformningen av ovanstående förfarande bör man ta tillvara de positiva erfarenheterna från utformningen av det tillfälliga rättsliga skydd som gäller under perioden fram till dess att ett upphandlingskontrakt för bygg- och anläggningsarbeten, varor och tjänster avslutats (direktiv 89/665/EEG).

4.1.1.6. Det är tydligt att medlemsstatens utbetalning av ersättning under alla omständigheter bör garanteras

— när det trots alla ansträngningar inte har varit möjligt att spåra upp gärningsmannen, eller

— när gärningsmannen har identifierats men saknar tillräckliga resurser för att på ett adekvat sätt kunna kompensera brottsoffret.

4.1.1.6.1. I fråga om fastställandet av den högsta ersättningsnivån vill kommittén framhålla vikten av att detta belopp justeras regelbundet, i linje med utvecklingen av de allmänna levnadskostnaderna.

4.1.1.7. Syftet med de lösningar som beskrivs i punkt 4.1.1.3 och 4.1.1.4 är att förtydliga målen för de statliga åtgärderna på detta område. Dessa åtgärder skall vidtas i början av förfarandet, direkt efter det att brottet har begåtts när brottsoffrets behov är som störst, och i slutet när det definitivt har visat sig att det inte finns några andra källor till tillfredsställande kompensation för brottsoffret.

Bryssel den 26 februari 2003.

Europeiska ekonomiska och sociala kommitténs

ordförande

Roger BRIESCH

Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om ”Förslag till Europaparlamentets och rådets direktiv om ändring av rådets direktiv 72/166/EEG, 84/5/EEG, 88/357/EEG, 90/232/EEG och direktiv 2000/26/EG om ansvarsförsäkring för motorfordon”

(KOM(2002) 244 slutlig – 2002/0124 COD)

(2003/C 95/12)

Den 16 september 2002 beslutade rådet att i enlighet med artikel 95.1 i EG-fördraget rådfråga Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om ovannämnda förslag.

Facksektionen för inre marknaden, produktion och konsumtion, som ansvarat för det förberedande arbetet, antog sitt yttrande den 19 december 2002. Föredragande var Philippe Levaux.

Vid sin 397:e plenarsession den 26 och 27 februari 2003 (sammanträdet den 26 februari) antog Europeiska ekonomiska och sociala kommittén följande yttrande med 81 röster för, 5 röster emot och 6 nedlagda röster.

1. **Inledning**

1.1. Ansvarsförsäkring för motorfordon behandlades första gången i ett direktiv som antogs 1972. Detta direktiv har följts av ytterligare 4 direktiv som antogs 1984, 1988, 1990 och 2000 ([1]).

1.2. Trafiken över nationsgränserna ökar emellertid i allt snabbare takt och vissa delar av de direktiv som tidigare har antagits behöver uppdateras (bl.a. behöver minimibeloppet för försäkringstäckningen ses över).

1.3. Dessutom finns ett behov av att eliminera luckor i skyddet och finna lösningar på problem som uppstår mycket ofta. Detta gäller bl.a. följande:

— Svårigheterna att skaffa försäkring för en tillfällig vistelse i en annan medlemsstat.

— Svårigheterna att skaffa kortfristig försäkring vid inköp av fordon i en annan medlemsstat.

— Större krav på bättre ersättningsvillkor för fotgängare och cyklister i motorfordons försäkringen.

— Försäkringstagares erhållande av skadeintyg från sitt försäkringsföretag när de önskar förhandla om nytt försäkringsavtal med ett annat försäkringsföretag.

1.4. Europaparlamentet antog i juli 2001 en resolution i vilken det rekommenderades att ett femte motorfordonsförsäkringsdirektiv skulle antas. Detta förslag till direktiv är kommissionens svar på denna resolution.

2. **Allmänna kommentarer**

2.1. Kommittén stöder kommissionens initiativ att genom ett direktivförslag modifiera de tidigare direktiven i syfte att uppnå ”följande huvudsakliga mål”:

— Att uppdatera och förbättra skyddet av skadelidande vid trafikolyckor genom obligatorisk försäkring.

— Att komplettera och förtydliga gällande bestämmelser för att säkerställa en samstämmig tolkning och tillämpning av dem.

— Att lösa återkommande problem så att en effektivare inre marknad kan skapas för motorfordonsförsäkring.

2.2. Kommittén vill påpeka att sedan 1972, då det första direktivet antogs, har flera ändringar gjorts för att anpassa texterna till verkliga förhållanden och för att beakta olika svårigheter i samband med tillämpningen av bestämmelserna.

([1]) Rådets direktiv 72/166/EEG av den 24 april 1972 om tillnärmning av medlemsstaternas lagar och andra författningar om ansvarsförsäkring för motorfordon och kontroll av att försäkringsplikten fullgörs beträffande sådan ansvarighet (EGT L 103, 2.5.1972); rådets andra direktiv 84/5/EEG av den 30 december 1983 om tillnärmning av medlemsstaternas lagstiftning om ansvarsförsäkring för motorfordon (EGT L 8, 11.1.1984); rådets tredje direktiv 90/232/EEG av den 14 maj 1990 om tillnärmning av medlemsstaternas lagar och andra författningar om ansvarsförsäkring för motorfordon (EGT L 129, 19.5.1990); Europaparlamentets och rådets direktiv 2000/26/EG av den 16 maj 2000 om tillnärmning av medlemsstaternas lagar om ansvarsförsäkring för motorfordon samt om ändring av rådets direktiv 73/239/EEG och 88/357/EEG (fjärde direktivet om motorfordonsförsäkring) (EGT L 181, 20.7.2000).

2.2.1. Kommittén anser att detta sätt att lagstifta strider mot flera av kommissionens riktlinjer, särskilt mot vitboken om EU:s styrelseformer, meddelandet ”Styrelseformerna i EU: Bättre lagstiftning” och ”Handlingsplanen för en bättre och enklare lagstiftning”. Kommittén beklagar också att man genom dessa successiva ändringar äventyrar enhetligheten och tillgängligheten hos trafikförsäkringslagstiftningen som helhet.

2.3. Kommittén konstaterar ånyo att vissa uppdateringar som är motiverade inte har fullföljts efter det att de slagits fast. När det till exempel gäller minimibeloppet för försäkrings täckningen föreslås i direktivförslaget en ökning i storleksordningen 75 % av de belopp som anges i direktiv 84/5/EEG, som inte varit föremål för översyn på 18 år.

2.3.1. Kommittén anser att denna metod inte är rationell eftersom den kräver alltför omfattande punktvisa justeringar.

2.3.2. Under årens lopp har dessutom vissa medlemsstater fastställt egna, högre minimibelopp än de minimibelopp som gemenskapen angivit. Skillnaderna mellan medlemsstaterna ökar, vilket gör det mycket svårt att harmonisera prissättningen och tillämpa en balanserad konkurrenspolitik.

2.3.3. Kommittén kan med glädje konstatera att det i artikel 2 i det föreliggande direktiv-förslaget anges att minimibeloppen skall ses över vart femte år.

3. **Särskilda kommentarer**

Kommittén har punkt för punkt granskat artiklarna i direktivförslaget som syftar till att ändra olika bestämmelser i tidigare direktiv. Förutom när det gäller bestämmelserna om garantibelopp vid sakskador och personskador ställer sig EESK bakom dessa ändringar, som oftast är av teknisk karaktär. Kommittén vill även framföra några kommentarer och förslag, vilka formuleras nedan i genomgången artikel för artikel.

3.1. *Artikel 1*

3.1.1. Kommittén stöder de föreslagna ändringarna.

3.2. *Artikel 2*

3.2.1. Garantibeloppet anges i förslaget till 1 000 000 EUR för varje skadelidande vid personskador och 500 000 EUR för varje försäkringsfall vid sakskador, oavsett antalet skadelidande.

3.2.2. Kommittén inser att det vid en tidpunkt då återförsäkringsbranschen är i kaos inte är önskvärt att föreslå högre minimibelopp. Erfarenheterna visar dock att en kännbar ökning av garantibeloppet automatiskt resulterar i en kraftig ökning av de skadestånd som fastställs i domstol särskilt vid kroppsskador. Försäkringsföretagens höjning av premierna till följd av detta kan överstiga försäkringstagarnas betalningsförmåga, framför allt i kandidatländerna.

3.2.3. EESK anser att direktivets förslag om skadestånd utan övre gräns till varje skadelidande vid personskador i vissa fall innebär obegränsad försäkringstäckning. Med hänsyn till de särskilda bestämmelserna om gemensam passagerartransport, ett område som inte omfattas av direktivet, föreslår kommittén att det högsta beloppet fastställs till 10 miljoner euro för personskador oavsett antalet skadelidande. Denna begränsning skulle gälla under tio år, varefter kommissionen skulle kunna se över situationen.

3.2.4. Kommittén ställer sig dessutom bakom villkoren för automatisk indexering.

3.2.5. Kommittén föreslår att kommissionen lägger till en ny punkt i artikel 1 i direktiv 84/5/EEG med följande innehåll:

”5 a) Medlemsstaterna skall se till att det skapas ett system för reglering av preliminär ersättning inom högst 4 månader till skadelidande i trafikolyckor för fysiska skador till dess att ersättningsbeloppet slutgiltigt fastställs, i de fall ärendet hänskjuts till domstol.”

3.2.6. Kommittén anser att artikel 1.6 i direktiv 84/5/EEG bör strykas. Kommittén godtar i alla händelser inte att andra stycket i artikel 1.6 begränsas till betydande personskador. Att fastställa dessa bör aldrig vara medlemsstaternas ansvar, av det uppenbara skälet att det i så fall skulle uppstå skillnader i systemet för ersättning till skadelidande, beroende på medlemsstat, inom ett område som bör vara harmoniserat.

3.3. *Artikel 3*

3.3.1. Kommittén stöder den föreslagna ändringen.

3.4. *Artikel 4*

3.4.1. Kommittén ställer sig bakom de föreslagna ändringarna med undantag av de som nämns i artiklarna 4.2 och 4.4.

3.4.2. Artikel 4.2

3.4.2.1. I denna artikel föreslås att det i direktiv 90/232/EEG införs en ”artikel 1a” som skall garantera försäkringsskydd vid personskador som drabbar fotgängare och cyklister till följd av en trafikolycka, oberoende av om fordonsföraren har begått något fel.

3.4.2.2. Kommittén är medveten om att skadestånd till mer utsatta trafikanter behöver utvecklas i förhållande till den nuvarande situationen. En förbättring av läget för mer utsatta trafikanter bör inte bara omfatta cyklister och fotgängare utan också andra trafikanter som inte är motorburna, t.ex. rullskridskoåkare. Att åstadkomma en förbättrad situation för utsatta trafikanter genom ett försäkringsrättsligt direktiv är inte lämpligt, eftersom medlemsstaternas ansvarsrättsliga principer i så fall fortsätter att gälla. Om man godtar EU:s lagstiftningsbefogenhet i fråga om materiell ansvarsrätt bör skyddet av svagare trafikanter regleras på ett enhetligt sätt över hela unionen genom en ansvarsrättslig bestämmelse. En sådan reglering måste också innefatta några elementära inslag, t.ex. kausalitetskrav, hänsyn till force majeure och uteslutande av skadevållande med uppsåt.

3.4.2.3. Kommittén föreslår därför att kommissionen stryker denna bestämmelse ur det föreliggande direktivförslaget (det s.k. ”femte direktivet”) och att man inför regler i ett ansvarsrättsligt direktiv som kan förbättra skadeståndet och harmonisera reglerna för mer utsatta trafikanter.

3.4.2.4. I ett kommande direktiv om ansvarsförsäkring för motorfordon kan man sedan hänvisa till det ansvarsrättsliga direktivet och säkerställa att alla som drabbas av trafikolyckor får skadestånd efter en enhetlig norm.

3.4.3. Artikel 4.4

3.4.3.1. I denna artikel föreslås att det i direktiv 90/232/EEG införs en ”artikel 4 b” om utfärdande av skadeintyg.

3.4.3.2. Kommittén anser att denna bestämmelse är alltför restriktiv, eftersom försäkringsföretaget endast är skyldigt att utfärda intyget om försäkringsfall inom två veckor efter det att försäkringsavtalet har upphört att gälla. Försäkringstagaren behöver nämligen detta intyg för att kunna vända sig till ett nytt försäkringsbolag. Om försäkringstagaren inte får intyget förrän efter det att försäkringsavtalet har löpt ut kommer han eller hon att vara utan försäkring under en period. Dessutom måste försäkringstagaren alltid kunna få intyget, särskilt för att kunna köpa ett annat fordon som han eller hon också vill försäkra. Kommittén vill därför att intyget skall utfärdas inom två veckor efter försäkringstagarens begäran. Kommittén vill att försäkringsföretaget dessutom skall vara skyldigt att per e-post eller brev besvara varje begäran från försäkringstagaren.

3.5. *Artikel 5*

3.5.1. Kommittén stöder de föreslagna ändringarna.

3.6. *Artikel 6*

3.6.1. Kommittén stöder genomförandebestämmelserna.

4. **Slutsatser**

4.1. Kommittén konstaterar att det finns en mycket stor mängd EU-lagtexter om motorfordonsförsäkring.

4.1.1. Till och med innan det föreliggande förslaget till ett femte direktiv har antagits, bör man överväga ytterligare ett direktiv.

4.1.2. Andra förslag till ändringar eller kompletteringar kommer säkerligen att utarbetas. Det blir alltså svårt att orientera sig bland gällande bestämmelser, eftersom lagtexterna genom de fortlöpande ändringarna får karaktären av lappverk, med ökad risk för missuppfattningar och inre motsägelser, särskilt nu i samband med EU:s förestående utvidgning.

4.1.3. Kommittén uppmanar därför kommissionen att föreslå att det femte direktivet under behandling skall innebära en konsolidering av de föregående direktiven (72/166/EEG, 84/5/EEG, 88/357/EEG, 90/232/EEG, 2000/26/EG). Det skulle i ett senare skede kunna omarbetas till en ”Europeisk lag om motorfordonsförsäkringar”, som skulle innehålla alla befintliga bestämmelser på området.

4.2. Ytterligare ändringar och kompletteringar skulle då kunna göras med hänvisning till detta enda dokument, vilket skulle säkerställa en konsekvens mellan bestämmelserna.

4.3. Denna ”Europeiska lag om motorfordonsförsäkringar” skulle kunna utgöra förelöparen till en allmän ”Europeisk lag om försäkringar”.

Bryssel den 26 februari 2003.

Europeiska ekonomiska och sociala kommitténs

ordförande

Roger BRIESCH

Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om ”Meddelande från kommissionen Europeiska området för forskningsverksamhet – Ökad satsning på projektet ’Utvidgning’ – nya inriktningar av verksamheten – nya framtidsmöjligheter”

(KOM(2002) 565 slutlig)

(2003/C 95/13)

Den 17 oktober 2002 beslutade kommissionen att i enlighet med artikel 262 i EG-fördraget rådfråga Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om ovannämnda meddelande.

Facksektionen för inre marknaden, produktion och konsumtion, som svarat för kommitténs beredning av ärendet, antog sitt yttrande den 29 januari 2003. Föredragande var Gerd Wolf.

Vid sin 397:e plenarsession den 26 och 27 februari 2003 (sammanträdet den 26 februari) antog Europeiska ekonomiska och sociala kommittén följande yttrande med 72 röster för, 7 röster mot och 4 nedlagda röster:

1. Sammanfattning

— Kommittén stöder i princip de förslag och mål som kommissionen presenterar i sitt meddelande.

— Kommittén vill återigen betona vikten av att ett europeiskt område för forskningsverksamhet skapas. Kommittén ser positivt på de framsteg som redan gjorts för att nå denna målsättning och för att skapa en ”inre marknad” för forskning.

— Generellt sett stöder kommittén även de olika specifika åtgärder som föreslås.

— Kommittén rekommenderar dock att nya åtgärder vidtas för att främja forskningsverksamhet och samordning, nätverksuppbyggnad och integration, samt att tidsramarna för dessa anpassas till de mycket speciella villkor som råder för vetenskap och forskning på toppnivå.

— Kommittén vill peka på hur viktigt det är med fri rörlighet för aktörer inom vetenskap och forskning eftersom dessa fungerar som informationsförmedlare och katalysatorer för nätverk. Kommittén stöder kommissionens förslag på detta område. För att förhindra att rörligheten begränsas, och i stället skapa incitament för ökad rörlighet, rekommenderar kommittén att de negativa konsekvenser som olika stödåtgärder och bestämmelser kan ha på rörligheten beaktas och kompenseras.

— Kommittén stöder uttryckligen skapandet av ett ”europeiskt gemenskapspatent”.

— I samband med den samordning av medlemsstaternas forskningspolitik som kommissionen vill få till stånd rekommenderar kommittén att man anlägger ett differentierat synsätt. Kommittén ser positivt på varje form av åtgärder som kan stimulera forskningsinstitutionerna och deras aktörer att själva samordna sin verksamhet på EU-nivå. Samordning via kommissionen bör – inte minst med tanke på subsidiaritetsprincipen – koncentreras och begränsas till sådana tematiska målsättningar och utrustningsmässiga behov (större apparatur, infrastruktur) där en sådan överstatlig samordning faktiskt skulle vara till nytta eller rent av nödvändig.

— Kommittén stöder därför kommissionens insatser för att få till stånd en europeisk forskningsinfrastruktur, som även omfattar större forskningsapparatur.

— Kommittén ser positivt på kommissionens avsikt att i första hand främja det vetenskaplig-tekniska samarbetet mellan regioner på olika utvecklingsnivåer via ökat stöd ur regionalfonden.

— Vad gäller den viktiga frågan ”vetenskap och samhälle” hänvisar kommittén till ett nyligen antaget yttrande.

— I frågan ”Insatser för mer privata investeringar inom forskningsområdet” utarbetar kommittén ett separat yttrande.

2. Bakgrund

2.1. Själva idén om ett europeiskt forskningsområde och olika åtgärder för att förverkliga ett sådant presenterades av kommissionen i början av år 2000 ([1]), och redan i mars samma år bekräftades förslaget av Europeiska rådet i Lissabon. Idén utvecklades sedan i samband med kommissionens förslag till sjätte ramprogrammet ([2]) samt i förslagen till de s.k. deltagandereglerna ([3]).

2.2. EESK har lagt fram utförliga yttranden ([4]) i dessa frågor där kommittén ger sitt uttryckliga stöd till ett europeiskt område för forskningsverksamhet och betonar den fundamentala betydelse som vetenskap, forskning och utveckling har

([1]) KOM(2000) 6 slutlig.
([2]) KOM(2001) 94 slutlig – 2001/0053 (COD) och 2001/0054 (CNS).
([3]) KOM(2001) 500 slutlig, ändrat genom KOM(2001) 822 slutlig – 2001/0202 (COD) och KOM(2001) 823 slutlig/2-2001/0327 (CNS).
([4]) EGT C 204, 18.7.2000, EGT C 260, 17.9.2002, EGT C 241, 7.10.2002, EGT C 221, 7.8.2001, EGT C 94, 18.4.2002.

som grund och drivkraft för välfärden och konkurrenskraften. Kommittén har dessutom framhållit att de flesta vetenskapligtekniska landvinningar som hittills gjorts utgör produkten av en gemensam europeisk kulturansträngning, som i sin tur pekar på den historiska betydelsen av ett europeiskt forskningsområde och utgör ett viktigt bidrag till den europeiska integrationen.

2.3. Kommittén har även analyserat kommissionens ovannämnda förslag i detalj, varvid man i vissa fall framfört synpunkter och konkreta rekommendationer om ändringar och vidareutveckling av förslagen. Det rörde sig då mestadels om hur man skulle kunna säkerställa optimala förutsättningar för framgångsrik forskning och utveckling och se till att det råder balans mellan de tre grundpelarna ”grundforskning – tillämpad forskning – utveckling” genom väl avvägda stöd till samtliga tre pelare. Några av dessa rekommendationer och påpekanden som kommittén redan tidigare framfört har relevans även för föreliggande kommissionsmeddelande och kommer att behandlas längre fram i detta dokument.

3. **Kommissionens meddelande**

3.1. Som utgångspunkt för meddelandet konstaterar kommissionen att hittillsvarande initiativ och åtgärder har bidragit till en förändring av det forskningspolitiska klimatet i Europa. Medvetenheten har ökat i medlemsstaterna om forskningsverksamhetens europeiska dimension. Ett närmande har skett mellan verksamma inom forskningen i Europa, och nya initiativ för samarbete har tagits. Detta har gjort att det nya ramprogrammet för forskning kunde antas med en helt ny inriktning. Trots de framsteg som gjorts på dessa nivåer brister det dock fortfarande vad gäller medlemsstaternas medverkan. Detta får till följd att de insatser som görs får begränsad räckvidd, och utsikterna minskar för att man skall få till stånd en ”inre marknad för forskningsverksamhet”.

3.2. Syftet med kommissionens meddelande är att på basis av resultatet av de åtgärder som redan vidtagits klarlägga vilka ytterligare åtgärder som behövs för att ge projektet ny fart.

3.3. Kommissionen diskuterar och presenterar förslag om följande frågor:

— Jämförande analys (”benchmarking”) av forskningspolitiken.

— Kartläggning av kompetensen inom forskning och teknisk utveckling.

— Forskares rörlighet.

— Forskningsinfrastruktur.

— Nätverk för medlemsstaternas forskningsprogram.

— Ökning av privata investeringar på forskningsområdet.

— Immateriella rättigheter.

— Transeuropeiskt elektroniskt forskningsnät.

— Den europeiska forskningens internationella dimension.

— Den europeiska forskningens regionala dimension.

— Konceptet ”Vetenskap och samhälle”.

— Förutsättningar för en effektiv samordning av forskningspolitiken.

— Ökad användning av lagstiftningsåtgärder.

— Optimering av effekten av insatser för ökat europeiskt samarbete.

— Kandidatländernas fulla medverkan.

4. **Allmänna kommentarer**

4.1. Kommittén stöder i princip de förslag och mål som kommissionen presenterar i sitt meddelande och vill återigen betona vikten av att ett europeiskt område för forskningsverksamhet skapas. Med vissa specifika förbehåll stöder kommittén även de föreslagna åtgärderna.

4.1.1. Kommittén menar dock att kommissionen underskattar de alls icke föraktliga framsteg som redan gjorts, när man hävdar att arbetet för att skapa en ”inre marknad för forskningsverksamhet” är hotat. Kommittén förordar och stöder eftertryckligen målsättningen att skapa en ”inre marknad för forskningsverksamhet” och stimulera och främja europeisk spetsforskning. Denna målsättning kan dock endast nås genom en längre utvecklingsprocess i ett väl avvägt tempo. Detta gäller inte bara en avgränsning i ansvarsfrågor samt samspel och arbetsfördelning mellan kommissionen och medlemsstaternas regeringar – dvs. tillämpning och tolkning av subsidiaritetsprincipen – utan även den anpassningsprocess som behövs för de enskilda forskningsinstitutionerna och de verksamma där (se även bilagan).

4.1.2. Förvisso återstår det en hel del arbete och förbättringar. Under punkt 5 kommenterar kommittén detta utförligare.

4.1.3. Särskilt viktigt är att den politiska drivkraften bibehålls så att regelverket för inre marknaden i stort kan vidareutvecklas och färdigställas. De åtgärder som hänger samman med detta kan nämligen samtidigt utgöra den grund som behövs för att skapa och utveckla ett ”europeiskt forskningsområde” och en ”inre marknad för forskning”.

4.1.4. Det gäller dock att se till att de arbetsgrupper eller enskilda personer som arbetar med forskning och utveckling har genomgått avancerad – helst mångårig – utbildning, så att kompetens, effektivitet och t.o.m. en ledande ställning uppnås inom ett visst vetenskapligt område. Dessutom är det ofta fallet att man måste bygga upp avancerad teknisk utrustning och skapa ett stimulerande klimat, dvs. lämpliga forskningsstrukturer. Detta innebär en viktig och samtidigt kostsam investering i ”humankapital” och forskningsinfrastruktur.

4.1.4.1. Gedigen och framgångsrik forskning kräver kontinuitet och stabilitet och kan därför inte plötsligt bara avslutas, återupptas, ändra inriktning eller underställas nya stödinstrument eller spelregler alltefter den ekonomiska konjunkturen eller aktuella politiska tendenser ([1]) Detta gäller även tidsramarna för genomförandet av de nya åtgärder och metoder som man förväntar sig eller önskar att kommissionen inför. Annars finns det risk för att de i sig ändamålsenliga åtgärder som kommissionen i bästa välmening tar initiativ till leder till motstånd och irritation hos berörda institutioner och aktörer.

4.1.4.2. I detta sammanhang konstaterar kommittén med tillfredställelse att kommissionen beaktat (tyvärr bara delvis) kommitténs tidigare rekommendation, nämligen att i anbudsinfordran erbjuda de sökande de instrument som kommissionen föreslog skulle införas i det sjätte ramprogrammet som komplement till dem som redan införts i samband med femte ramprogrammet. Det skulle dock vara önskvärt att man i anbudsinfodran för ett speciellt forskningspaket inte föreskriver vilka instrument som står till förfogande, utan ger de sökande valfrihet att använda de instrument som de anser vara lämpligast.

4.2. Det oerhört mångfacetterade konceptet ”vetenskap och samhälle” har kommittén redan behandlat mycket ingående i ett yttrande ([1]) som fortfarande äger giltighet, även i samband med de frågor kommissionen tar upp i föreliggande meddelande. Några av slutsatserna i detta yttrande kommer att upprepas i förkortad form även i detta yttrande.

4.2.1. Särskilt viktigt är att skapa en ekonomisk, politisk och kulturell miljö där kreativiteten och uppfinningsrikedomen kan utvecklas på bästa sätt, och som gör det möjligt att locka de bästa forskarna och ingenjörerna till det europeiska forskningsområdet och få dem att stanna. Åtgärder måste sålunda vidtas för att bibehålla respektive skapa bästa möjliga verksamhetsförhållanden för framgångsrik forskning, exempelvis följande:

— Stärka samspelet mellan grundforskning, tillämpad forskning och utveckling i ett pluralistiskt och multipolärt forskningssystem.

— Säkerställa forskarnas oberoende och den fria forskningen med hänsyn till etiska och rättsliga aspekter.

— Skydda och stärka forskningens rätt att finna sina egna organisations- och förvaltningsformer inom ramen för de politiska riktlinjerna.

— Undersöka effekterna, den administrativa belastningen och effektiviteten hos olika ansöknings- och godkännandeförfaranden.

— Ge utrymme för mångfald i fråga om samhällets olika målsättningar och intressen.

— Främja och vara öppen även för sådan kunskap som ”samhället” för närvarande inte visar intresse för.

4.2.2. Vetenskap och forskning behöver en miljö präglad av konkurrens om de bästa idéerna, metoderna och resultaten, där en oberoende reproducering (alternativt motbevisning av nya rön kan ske) – dvs. ett slags certifiering – och där de kan spridas, fördjupas och utvecklas. Även s.k. dubbelforskning utgör en avgörande faktor för vetenskapligt erkännande och vetenskapliga framsteg.

4.2.3. Man måste sålunda stödja och tillämpa pluralistiska och tvärvetenskapliga forskningsmetoder, utvärderingsförfaranden och forskningsstrukturer så att denna konkurrens om de bästa idéerna och forskningsresultaten stimuleras och utnyttjas.

4.2.4. Följande princip bör därför gälla för all forskningspolitik: så mycket ”nedifrån-och-upp” som möjligt, och så mycket ”uppifrån-och-ned” som är nödvändigt, samt så mycket decentralisering som möjligt, och så mycket centralisering som är nödvändigt. Kommittén anser att denna princip inte strider mot målen för det europeiska området för forskningsverksamhet, utan snarare innebär att – allt efter respektive mål – ansvar och befogenheter att fatta beslut och ta initiativ skall delegeras så mycket som möjligt, även vad gäller kommissionen och kommissionens forskningspolitik.

4.3. Vad gäller en ökning av de privata forskningsinvesteringarna har kommissionen lagt fram ett meddelande ([2]), i samband med vilket kommittén i ett separat yttrande har lagt fram rekommendationer som i princip innebär ett stöd för kommissionens förslag. Denna fråga kommer därför inte att beröras vidare här.

5. **Särskilda kommentarer**

5.1. *Rörlighet*

Kunskapsöverföring, kontakter och nätverk är något som sker via människor. Rörlighet är därför en nyckelfaktor när man vill skapa ett europeiskt område för forskningsverksamhet. Kommittén hänvisar här även till ett tidigare yttrande ([3]).

([1]) EGT C 221, 7.8.2001, punkt 4.3.

([2]) KOM(2002) 499 slutlig.

([3]) EGT C 204, 18.7.2000, punkt 8.

5.1.1. Rörlighet för forskare och tekniker är dock en fråga som rör helt olika aspekter och kategorier, bl.a. följande:

— Den ömsesidiga rörligheten mellan den akademiska världen och näringslivet.

— Rörligheten mellan medlemsstaterna och EU.

— Rörligheten mellan EU och stater utanför EU.

— Ökat återvändande till EU av forskare i stater utanför EU.

— Ökad rörlighet med hjälp av finansiella incitament/stöd från exempelvis kommissionen.

— Hinder för rörligheten (för de olika kategorier som nämns ovan) och hur dessa skall undanröjas.

Några av dessa kategorier behandlas i kommissionens meddelande. I första hand föreslås åtgärder för att ge potentiella kandidater starkare incitament och bättre information. Kommittén ger sitt uttryckliga stöd för dessa förslag.

5.1.2. Vid sidan av de hinder för rörligheten som kommissionen anger vill kommittén även uppmärksamma följande problem i samband med den rörlighet som man vill uppnå för forskare och ingenjörer:

— Konsekvenser för familjens eller livspartners integritet. Här måste vi finna lösningar som även tar hänsyn till och tillgodoser livspartners önskan att yrkesarbeta och ev. barns skolutbildning. Detta är en viktig familjepolitisk aspekt.

— De stundtals avsevärda kostnader som är förbundna med att skaffa ny bostad eller dubbel bosättning (mäklararvoden, skatter, juridiska kostnader, renoveringskostnader etc.). Även här måste man hitta lösningar som inte medför nackdelar för berörda parter, dvs. som inte skapar allvarliga hinder för rörligheten.

— Bristande överensstämmelse och överförbarhet mellan olika socialförsäkringssystem (intjänade ålders- och sjukpensionsrättigheter, sjukförsäkringar etc.).

5.1.3. De problem som nämns under punkt 5.1.2 gäller dock inte bara rörligheten för forskare, utan även för andra yrkesgrupper och därmed inre marknaden i stort. Desto viktigare är det att snabbt hitta en lösning på dessa problem.

5.1.4. Incitament och stödmekanismer för att främja rörligheten för ”kunskapsbärare” krävs emellertid även för att underlätta för de små och medelstora företagen att delta i olika forsknings- och utvecklingsprogram, och för att undanröja de hinder som fortfarande finns i samband med detta. Denna fråga, och den speciella problematik som hänger samman med den, behandlas ingående i ett tidigare framlagt yttrande om det europeiska forskningsområdet ([1]).

5.2. *Immateriella rättigheter*

Kommittén stöder kommissionens fortsatta ansträngningar för att få till stånd ett europeiskt gemenskapspatent – ansträngningar som dock på grund av motstånd från medlemsstaterna hittills inte varit särskilt framgångsrika. Kommittén rekommenderar ännu en gång att procedurerna för att få och bibehålla ett ”europeiskt patent” görs enklare, snabbare och billigare, en åtgärd som skulle få mycket stor samhällsekonomisk betydelse. Vi hänvisar här till kommitténs tidigare kommentarer framförallt om reglerna för språkanvändning, de nationella patentbyråernas roll och det rättsliga patentskyddet. Dessutom bör en tidsfrist för förhandspublicering införas som inte skadar nyhetsvärdet (i likhet med vad som gäller i USA), så att resultat som offentliggjorts på förhand av uppfinnaren inte skadar patenterbarheten i ett senare skede.

5.3. *Samordning av forskningspolitiken*

Enligt kommissionen utgör samordningen av de olika medlemsstaternas forskningspolitik ett centralt inslag i det europeiska området för forskningsverksamhet.

5.3.1. Kommittén ser positivt på de förslag från kommissionens sida som kan stimulera medlemsstaterna samt olika forsknings- och utvecklingsinstitut och andra aktörer på området att själva samordna ([2]) sin forskningspolitik och forskningsverksamhet på EU-nivå.

5.3.2. En samordning uppifrån ledd av kommissionen bör koncentreras och begränsas till sådana tematiska målsättningar och utrustningsmässiga behov (större apparatur och infrastruktur) där en sådan överstatlig samordning skulle vara till reell nytta eller helt enkelt nödvändig.

5.3.3. Detta är således en känslig fråga som måste ses utifrån många olika synvinklar och som har med den centrala subsidiaritetsproblematiken att göra. Kommittén hänvisar i detta sammanhang till sitt första yttrande om ett europeiskt forskningsområde ([3]), vars punkt 9 har rubriken ”Den europeiska dimensionen: Subsidiaritet, koncentration och mångfald, konkurrens och ordning”. Med tanke på denna frågas fundamentala betydelse återges denna punkt (fram till och med underpunkt 9.8.5) som bilaga och tillägg till föreliggande yttrande.

([1]) EGT C 204, 18.7.2000, punkterna 7.7, 7.8, 8.2.2 och 11.7.5.
([2]) Även av kommissionen kallat ”open coordination”.
([3]) EGT C 204, 18.7.2000.

5.4. *Infrastruktur och större apparatur*

5.4.1. En särskilt viktig och prioriterad fråga i detta sammanhang rör den mycket kostsamma infrastruktur och apparatur som krävs för spetsforskning. Kostnaderna och utnyttjandepotentialen för dessa överstiger ofta de enskilda medlemsstaternas förmåga och även behov. Behovet av sådan infrastruktur och apparatur, val av bästa lokaliseringsort, nybyggnad, användning och utbyggnad etc. utgör därför helt naturligt en europeisk uppgift som bör främjas och samordnas av kommissionen. Begreppet större apparatur omfattar exempelvis acceleratorer, strål- och neutronkällor, astronomiska observationsstationer och satelliter, försökslaboratorier för energiforskning (ITER), försökslaboratorier för luft- och rymdfart etc. Även här måste kommissionen givetvis påverka, samordna och stödja de metoder, det vetenskapliga stöd etc. som krävs för denna apparaturs användning (inte minst genom att främja rörligheten). Kommittén stöder uttryckligen kommissionens insatser på detta område.

5.4.2. Kommittén stöder förslaget att inom det europeiska forumet för forskningsinfrastruktur fastställa rutiner för samråd och för utlåtanden till medlemsstaterna, men förbehåller sig rätten att framföra synpunkter på de konkreta åtgärder som skall vidtas i denna riktning.

5.5. *Den europeiska forskningens regionala dimension*

Arbetet för att skapa ett europeiskt område för forskningsverksamhet har två dimensioner med skilda bedömningskriterier.

5.5.1. Å ena sidan skall man främja de bästa forskarnas och forskningsinstitutionernas nätverksbaserade deltagande i de olika tematiska europeiska forsknings- och utvecklingsprogrammen i enlighet med ramprogrammets bestämmelser.

5.5.2. Å andra sidan måste man samtidigt se till att främja det vetenskaplig-tekniska samarbetet mellan olika regioner som befinner sig på skilda nivåer tekniskt sett, och därvid se till att även isolerade regioner medverkar.

Kommittén välkomnar och stöder kommissionens avsikt att via olika stödprogram främja båda dessa målsättningar. Främjandet av spetskompetens i enlighet med punkt 5.5.1 bör i första hand ske via ramprogrammet för forskning och utveckling, medan den regionala dimensionen som nämns i punkt 5.5.2 främst skall främjas via ökat stöd ur regionalfonden.

Bryssel den 26 februari 2003.

Europeiska ekonomiska och sociala kommitténs

ordförande

Roger BRIESCH

BILAGA

till yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén

Följande ändringsförslag, som fick mer än en fjärdedel av rösterna, förkastades under loppet av debatten.

Punkt 5.3.1

Ändra enligt följande:

”Kommittén ser positivt på de förslag från kommissionens sida som kan stimulera medlemsstaterna samt olika forsknings- och utvecklingsinstitut och andra aktörer på området att ~~själva~~ samordna sin forskningspolitik och forskningsverksamhet på EU-nivå.”

Motivering

Formuleringen att ”själva samordna” är obegriplig och även om man med den vill antyda en nedifrån och upp-metod är formuleringen olämplig i samband med forskningspolitik och inskränkande med avseende på forskningsprogram.

I enlighet med motiveringarna för ändringsförslag till punkt 1, vilka vi hänvisar till, är denna begränsning av kommissionens insatser inte acceptabel.

Hänvisningen till texten i EESK:s tidigare yttrande, som redan publicerats i EGT, är tillräcklig. Texten behöver inte tas med som bilaga, särskilt som innehållet inte helt och hållet stämmer med den text som vi här föreslår skall strykas (punkterna 5.3.2 och 5.3.3).

Resultat av omröstningen

För: 20, mot: 25, nedlagda: 33.

Punkt 5.3.2

Ändra enligt följande:

”Kommissionen bör särskilt verka för att EU uppnår målet att inom 2010 bli världens mest konkurrenskraftiga kunskapsbaserade ekonomi, och sätta upp allmänna målsättningar och riktlinjer för unionen som i sin tur resulterar i särskilda mål och politiska åtgärder från de olika medlemsstaternas sida. ~~En samordning uppifrån ledd av kommissionen bör koncentreras och begränsas till sådana tematiska målsättningar och utrustningsmässiga behov (större apparatur och infrastruktur) där en sådan överstatlig samordning skulle vara till reell nytta eller helt enkelt nödvändig.~~”

Motivering

Se motiveringen till punkt 5.3.1.

Resultat av omröstningen

För: 26, mot: 45, nedlagda: 7.

Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om ”Lissabonstrategin och principen om hållbar utveckling”

(2003/C 95/14)

Den 24 oktober 2002 beslutade Europeiska ekonomiska och sociala kommittén att i enlighet med artiklarna 19.1 och 29.2 i arbetsordningen utarbeta ett yttrande om ”Lissabonstrategin och principen om hållbar utveckling”.

Underkommittén för hållbar utveckling, som svarat för kommitténs beredning av ärendet, antog sitt yttrande den 5 februari 2003. Föredragande var Ernst Ehnmark och medföredragande Lutz Ribbe.

Vid sin 397:e plenarsession den 26 och 27 februari 2003 (sammanträdet den 27 februari) antog Europeiska ekonomiska och sociala kommittén följande yttrande med 98 röster för, 2 emot och 4 nedlagda röster.

1. Sammanfattning

1.1. Principen om hållbar utveckling avsågs bli en övergripande prioritering för EU. Hållbar utveckling har under de senaste åren blivit allt viktigare i politiken för att säkerställa en jämvikt mellan ekonomisk tillväxt, välfärd, social rättvisa och miljöhänsyn. Behovet av en sådan balans har blivit alltmer akut, vilket borde återspeglas i unionens politiska beslut. Så är dock inte fallet i dag. Hållbar utveckling är fortfarande ett mycket allmänt begrepp, inte ett integrerat instrument i arbetet.

1.2. Världen runt oss förändras snabbare än vi hade förväntat oss. Klimatförändring, energiförsörjning och transportmöjligheter på lång sikt, social utslagning och icke hållbara produktions- och konsumtionsmönster är några av de problem som EU måste lösa för att bibehålla välfärden. För detta krävs politiska beslut som stöds av medborgarna och genomförs med inspirerande politiskt ledarskap.

1.3. En strategi för hållbar utveckling lanserades vid Europeiska rådets toppmöte i Göteborg i juni 2001, men den har ännu inte framstått som ett tydligt mål i EU:s politiska diskussioner. I stället för att föras fram på bred front (som beslutades vid Göteborgstoppmötet) upplevs hållbar utveckling alltför ofta i huvudsak som en miljöfråga, och integreras inte i en samlad politik som innefattar ekonomiska, sociala och miljömässiga frågor. Avsikten var att hållbar utveckling skulle innebära ett nytt sätt att utforma politiken, men mycket återstår att göra i detta avseende.

1.4. EESK beklagar att principen om hållbar utveckling ännu inte är helt integrerad i Lissabonstrategin och inte erkänns som en av EU:s viktigaste och mest omfattande utmaningar och en fråga som kräver svåra beslut.

1.5. Därför anmodar EESK rådet att vid sitt vårmöte i mars 2003 med kraft bekräfta att hållbar utveckling är ett övergripande mål för EU. EESK anmodar toppmötet att se till att principen om hållbar utveckling integreras fullt ut i Lissabonstrategin. EESK anmodar det grekiska och det italienska ordförandeskapet för unionen att inleda det praktiska genomförandet av denna integration.

1.6. Det är dags att göra visionen om hållbar utveckling till en central målsättning för Europeiska unionen. Detta innebär bland annat att man skapar ett samförstånd om vad hållbar utveckling kan vara och om vilka politiska åtgärder som måste vidtas. En politik för hållbar utveckling kommer att påverka medborgarna i deras dagliga liv. Det är därför av största vikt att det finns en fortlöpande dialog mellan EU-medborgarna och deras politiska ledare.

1.7. Det är nu också dags att klargöra att hållbar utveckling måste stå i centrum för debatten om Europas framtid. Visionen bör tydligt fastställas i det nya fördraget.

1.8. Lissabonstrategin befinner sig i ett svårt läge eftersom de djärva mål som sattes upp och de åtgärder som utlovades år 2000 inte har lett till särskilt stora resultat i praktiken. Strategin måste ges nytt liv, och EESK föreslår att man gör en översyn under 2003 i syfte att få fram utgångspunkter för slutsatser som Europeiska rådet skulle kunna lägga fram vid sitt vårmöte i mars 2004. EESK är redo att bidra till en sådan översyn.

1.9. EESK kan ta fram frågor i Lissabonstrategin där hållbar utveckling skulle kunna integreras och där ekonomiska, sociala och miljömässiga hänsyn skulle kunna sammanföras i stället för att särskiljas.

1.10. EESK vill i synnerhet peka på tre sådana frågor: bättre stöd till privata och offentliga investeringar i ny och ren teknik och utrustning, nya satsningar på att förbättra sysselsättningens kvalitet samt ett nytt, brett samråd om priset på användningen av naturresurser.

1.11. En grupp centrala frågor inom området hållbar utveckling har att göra med användningen av icke förnybara resurser, till exempel fossila bränslen, till energiproduktion och transporter. Även om vissa insatser har gjorts vill EESK föreslå att Europeiska rådet vid sitt vårmöte ger startsignalen till en gemensam satsning på att minska beroendet av fossila bränslen.

1.12. Hållbar utveckling är en vision med tydliga konsekvenser för styresformer, politiskt ledarskap och samstämmigheten mellan olika politikområden, på både nationell nivå och EU-nivå. Dialogen med medborgarna får inte stanna vid en engångssatsning utan måste föras fortlöpande. Den överenskommelse som nyligen träffades om allmänhetens deltagande i utformningen av miljöpolitiken är ett steg framåt. Att uppnå samstämmighet mellan politikområdena kommer att bli en utmaning för EU-institutionerna och för de nationella regeringarna. Både kommissionen och Europaparlamentet bör vidta ytterligare åtgärder för att säkerställa denna samstämmighet.

1.13. Unionens nya medlemsstater kommer automatiskt att omfattas av Lissabonstrategin och strategin för hållbar utveckling. Dessa frågor togs inte upp i anslutningsförhandlingarna eftersom de inte ingår i gemenskapslagstiftningen. Det är av stor betydelse att de nya medlemsstaterna får ett adekvat stöd, särskilt när det gäller genomförandet av strategin för hållbar utveckling.

1.14. Det arbetssätt som EU anslöt sig till vid världstoppmötet i Johannesburg 2002 innebär en unik och historisk chans för EU att föregå med gott exempel och ta täten när det gäller att utforma en politik för att genomföra hållbar utveckling i praktiken. EU bör ta krafttag för att genomföra sin egen strategi för hållbar utveckling, och dessutom agera kraftfullt för att andra länder och områden skall följa efter, bland annat genom partnerskap.

1.15. EESK har genom ett antal yttranden och samråd med berörda aktörer tagit mycket aktiv del i utformningen av strategin för hållbar utveckling, och kommittén avser att fortsätta detta arbete.

1.16. Mot bakgrund av den nuvarande ekonomiska och politiska situationen är det desto viktigare att EU talar tydligt om behovet av att driva på när det gäller hållbar utveckling. Visionen är inte svaret på alla problem och de politiska ramarna är ännu inte helt tydliga, men vi inser att hållbar utveckling är en viktig fråga som berör centrala aspekter av allas vår livskvalitet i framtiden, ekonomiskt, socialt och miljömässigt sett. Hållbar utveckling får inte ses som en begränsning av den ekonomiska tillväxten och arbetsmarknaden, utan som en lockande investeringsstrategi för att uppnå välstånd, välfärd och social rättvisa.

2. **En strategi med problem**

2.1. Lissabonstrategin för ekonomisk, social och miljömässig förnyelse är ett av de mest ambitiösa projekt som initierats av Europeiska unionen. Nu när det gått tre år sedan strategin lanserades har det dock uppstått problem. Målet att bli världens mest konkurrenskraftiga och dynamiska kunskapsbaserade ekonomi, med möjlighet till hållbar ekonomisk tillväxt med fler och bättre arbetstillfällen och en högre grad av social sammanhållning, är fortfarande ytterst relevant. Men genomförandet följer inte på långt när tidsplanen. I sin rapport till Europeiska rådet våren 2003 beskriver kommissionen bristerna i genomförandet av Lissabonstrategin.

2.2. Det är särskilt nedslående att Lissabonstrategins svårigheter leder till att hela den hållbara utvecklingen släpar efter i fråga om planering och måluppfyllelse. Vårrapporten innehåller inte någon konsekvent redogörelse för framstegen när det gäller hållbar utveckling, särskilt inte på de områden som prioriterats av Europeiska rådet i Göteborg. Hållbar utveckling nämns bara i förbigående i vårrapporten. Kommissionen upprepar det vanliga misstaget att betrakta hållbar utveckling främst som en miljöfråga. EESK skulle gärna ha sett en mer helgjuten analys av framstegen och tillkortakommandena när det gäller genomförandet av hållbar utveckling som en övergripande prioritering.

2.3. Vid toppmötet i Göteborg i juni 2001 kom man överens om en strategi för hållbar utveckling som gav Lissabonstrategin en tredje dimension, miljödimensionen, i och med att miljöfrågorna fick samma politiska prioritet som ekonomiska och sociala frågor. Beslutets verkliga betydelse bestod i att det gav EU:s politik en ny infallsvinkel, genom att det slogs fast att de ekonomiska, sociala och miljörelaterade konsekvenserna av all politik skall undersökas på ett samordnat sätt och beaktas i beslutsfattandet. Detta kräver att EU:s alla åtgärder bedöms utifrån konsekvenserna för hållbarheten, vilket omfattar deras eventuella ekonomiska, sociala och miljömässiga konsekvenser.

2.4. Det faktum att hållbar utveckling inte är ett diskussionsämne i konventet om Europas framtid visar likaså att hållbarhetskonceptet måste införlivas i det allmänna politiska tänkesättet och beslutsfattandet.

2.5. Hållbar utveckling har inte spelat en avgörande roll i ett enda av de 31 kapitel som utgör grunden för förhandlingarna med de nya medlemsstaterna. Det kommer att bli viktigt att stödja de nya medlemsstaterna när de anpassar sig till och införlivar EU:s strategi för hållbar utveckling, så att man kan undvika icke hållbar utveckling. Ett exempel är utvecklingen inom transportsektorn, som EESK redan har framhållit vid flera tillfällen. Kommittén hade väntat sig att kommissionen i sin vårrapport skulle inleda en diskussion om hur hållbarhetskriterierna skall tillämpas i samband med EU:s finansiella stöd efter utvidgningen.

2.6. Europeiska unionen spelade en ledande roll vid världstoppmötet om hållbar utveckling i Johannesburg 2002, då den drev på för mer ambitiösa åtaganden och åtgärder för att genomföra hållbar utveckling. EU bör inte missa chansen att vara världsledande på detta område. Unionen bör agera kraftfullt för att garantera att andra länder och regioner följer efter, bland annat genom partnerskap.

3. De politiska utmaningarna för Göteborgsvisionen

3.1. Det var inte detaljerna som gav besluten från rådsmötet i Göteborg deras betydelse, utan det faktum att ett nytt, övergripande angreppssätt för politiken grundlades: Hållbar utveckling blev den konsekvensbedömningsfaktor som alla viktiga politiska förslag skall mätas mot. Det har visat sig svårt att verkställa detta beslut. Hittills har endast ett begränsat antal kommissionsförslag varit föremål för en sådan konsekvensbedömning. Uppsättningen kriterier måste vidareutvecklas, särskilt i fråga om miljöaspekten. Nya indikatorer skulle kunna inbegripa restriktioner för byggnadsprojekt på outnyttjad mark, miljöhänsyn vid urbanisering, naturskyddade områdens storlek i proportion till andra områden samt genomförande av miljöskyddspolitik.

3.2. Inför Göteborgstoppmötet inledde kommissionen en kort rådfrågning om hållbar utveckling. Den innefattade en hearing som anordnades i samarbete med EESK för att göra allmänheten delaktig i det politiska beslutsfattandet. Två forum för alla berörda aktörer har därefter anordnats, i samarbete med EESK.

3.3. Vid forumet i september 2002 undersökte man vilka framsteg som gjorts inom EU:s strategi för hållbar utveckling och vilka de framtida prioriteringarna är. Tre viktiga frågor utkristalliserades:

— Konceptet hållbar utveckling behöver utvecklas ytterligare, särskilt i ett längre perspektiv. Det råder fortfarande delade meningar om den hållbara utvecklingens innebörd, både inom och utom EU.

— Hållbar utveckling måste definieras i konkreta ordalag, så att det blir möjligt att förmedla detta begrepp till medborgarna och göra dem medvetna om vad det betyder för dagens och morgondagens generationer.

— Det saknas ett politiskt ledarskap på detta område, och hållbar utveckling har ännu inte införlivats i ett helgjutet angreppssätt för politik på EU-nivå. Det måste upprättas band mellan ekonomiska, sociala och miljörelaterade hänsyn, så att strategin för hållbar utveckling kan skapa situationer som alla vinner på i stället för ett splittrat angreppssätt. Strategin skulle kunna ge EU ett unikt tillfälle att utveckla en ny syn på den ekonomiska utvecklingen, på grundval av hållbarare produktion och konsumtionsmönster och genom att nya innovationsmönster inbegrips i den tekniska utvecklingen. Hållbar utveckling måste bli en attraktiv investeringsstrategi för miljö och välstånd och bygga på konkurrenskraft, sysselsättning och bekämpning av social utslagning.

4. Enighet om en gemensam definition av hållbar utveckling

4.1. Som övergripande vision och prioritering för unionen har hållbar utveckling en uppenbar brist: Begreppet har aldrig i full utsträckning varit föremål för ett systematiskt och omfattande samrådsförfarande med medlemsstaternas och kandidatländernas regeringar eller med det organiserade civila samhället. Detta har fått till följd att begreppet ibland kan vara svårt att definiera.

4.2. Av vårrapporten 2003 och av resultaten från debatten med berörda aktörer framgår det att man nu måste komma fram till ett omfattande samförstånd om betydelsen av begreppet ”hållbar utveckling”, om nödvändiga förändringar och om hur begreppet kan förverkligas. Det är relativt enkelt att nå en verbal överenskommelse om behovet av hållbar utveckling. Däremot är det betydligt svårare att vidta och genomföra konkreta åtgärder som i vissa fall kräver avsevärda inskränkningar i det dagliga samhällslivet, särskilt om man inte har ett gemensamt mål för ögonen. Den politiska debatten under de senaste månaderna om bland annat fiskeripolitiken och reformen av jordbrukspolitiken är bra exempel på detta.

4.3. Det blir alltså allt tydligare att det ännu inte finns något allmängiltigt samförstånd om begreppet hållbar utveckling. Innan man har lyckats förena de ibland diametralt motsatta uppfattningarna med varandra är det näst intill omöjligt att göra några större framsteg.

4.4. Principen om hållbar utveckling bygger på tre pelare. Somliga tolkar detta som att ekonomiska, sociala och ekologiska aspekter skall behandlas som likvärdiga. Andra företräder däremot åsikten att det inte handlar om likvärdighet, utan om ett ”balanserat hänsynstagande” till ekonomiska, sociala och ekologiska aspekter, och att det alltså är fullt möjligt med förskjutningar mellan pelarna. Båda dessa uppfattningar leder till svårigheter när det gäller att fatta politiska beslut.

4.5. I stora delar av samhället är man inte medveten om de framtida konsekvenserna av den nuvarande, icke hållbara utvecklingen. Andra är medvetna om dem, men hyser större oro för konsekvenserna av en förändring på kort och medellång sikt, än för de långsiktiga följderna (som de själva inte kommer att uppleva) av nuvarande icke hållbara system. De politiska beslut som krävs för att vända den icke hållbara utvecklingen i industriländerna har ännu inte fattats, och ännu sämre är det beställt med vår beredskap att ta konsekvenserna av den industriella utvecklingen i andra delar av världen.

4.6. Det råder inget tvivel om att den ekonomiska konkurrenskraften måste bevaras och att en omställning måste ske försiktigt. I dag finns det emellertid ekonomiska sektorer som är hållbara, men inte konkurrenskraftiga (exempelvis förnybar energi), medan de förhärskande ramvillkoren understöder icke hållbara sektorer i den nuvarande ekonomin. Det är på dessa områden som omställningen måste inledas.

4.7. Följaktligen måste man omdefiniera de ramvillkor som skall ligga till grund för nya marknader och arbetsplatser. Det krävs en stark utveckling av konkurrenskraften som leder till en konkurrenskraftig, socialt rättvis och hållbar ekonomi. Detta kommer med nödvändighet att ifrågasätta vissa av de nuvarande verksamhetsområdena och nödvändiggöra en bred offentlig debatt. De berörda grupperna behöver ett forum för konfliktlösning där de kan påverka de politiska beslutsfattarna till att ta svåra beslut som är nödvändiga för mänsklighetens bästa och för kommande generationer, men som kanske strider mot kortsiktiga intressen hos enskilda, grupper av människor eller hela regioner.

4.8. Mot den bakgrunden föreslår EESK att man anlägger tre olika perspektiv på hållbar utveckling:

— Kommissionen måste bidra till att skapa samförstånd om den konkreta innebörden av hållbar utveckling.

— På kort sikt fram till år 2010 bör utformningen av konkreta åtgärder stå i förgrunden som uppföljning till Europeiska rådets beslut i Göteborg, bland annat vad gäller prioriteringar för klimatskyddet, säkerställande av hållbarhet på transportområdet, insatser på folkhälsoområdet, en ansvarsfull hushållning med naturresurser, beaktande av miljöfrågor i gemenskapens politikområden samt införlivande av begreppet hållbar utveckling i Lissabonstrategin.

— På lång sikt, det vill säga under de kommande 25–30 åren, bör tonvikten ligga på att avgöra vilka problem som måste angripas så att vår egen och kommande generationer får tillräckligt utrymme för att behålla och vidareutveckla en hög levnadsstandard. De viktigaste punkterna i detta sammanhang bör vara att frigöra den ekonomiska tillväxten från förbrukningen av naturresurserna samt att minska beroendet av fossila bränslen.

5. Att integrera Lissabonstrategin i visionen om en hållbar utveckling

5.1. Man har enats om att hållbar utveckling är en integrerad del av Lissabonstrategin. Med detta tillägg bör strategin integrera ekonomiska, sociala och miljömässiga aspekter i alla politiska beslut. Lissabonstrategin skapar följaktligen en möjlighet att aktivt verka för en hållbar utveckling på kort och medellång sikt. Denna möjlighet har dock hittills inte utnyttjats på något märkbart sätt. Europeiska kommissionens vårrapport utgör en förbättring i förhållande till vårrapporten förra året, men den motsvarar ännu inte de förväntningar som skapades genom Europeiska rådets möte i Göteborg.

5.2. Det måste emellertid framhållas att det i ett långsiktigt perspektiv måste ske en fortsatt utveckling av begreppet hållbar utveckling som en övergripande prioritering inom EU:s alla politikområden. Politiskt sett innebär detta att Lissabonstrategin måste integreras i visionen om en hållbar utveckling och att åtgärder i anslutning till Lissabonstrategin och även till andra EU-program och projekt måste underkastas en hållbarhetsanalys, i enlighet med vad som beslutades av Europeiska rådet i Göteborg.

5.3. Det har ibland visat sig vara svårt att förverkliga Lissabonstrategin och att göra den förenlig med en hållbar utveckling. I ett antal yttranden i denna fråga har EESK påpekat att målen i Lissabonstrategin måste få en mer konkret utformning i syfte att åskådliggöra hur man kan förena strategins mål med målen för en hållbar utveckling. Enligt EESK:s uppfattning är det synnerligen viktigt att omvandla teorierna om en hållbar utveckling till en konkret politik för medborgarna. Annars kommer hållbar utveckling att förbli en otydlig, långsiktig vision.

5.4. EESK skulle vilja framhålla några exempel på frågor där det är viktigt med ett enhetligt och integrerat synsätt. En sådan fråga är behovet av att främja och stödja investeringar i ny, ren teknik och utrustning som även skulle förbättra EU:s konkurrenskraft på lång sikt. En annan fråga gäller arbetskvalitet, där det fortfarande saknas konkreta åtgärder. En tredje är behovet av att inleda ett brett, offentligt samråd om frågorna om icke hållbara produktions- och konsumtionsmönster.

5.5. Vi begränsar oss till dessa tre exempel. De bör tillsammans med andra frågor ingå i en större översyn av Lissabonstrategin tre år efter det att den inleddes. Strategin utformades i ett speciellt ekonomiskt klimat, men utvecklingen under senare tid har inneburit att förutsättningarna har förändrats. EESK föreslår att Lissabonstrategin ses över under år 2003, så att det blir möjligt för Europeiska rådet att under våren 2004 fatta de beslut som krävs för det fortsatta genomförandet av strategin.

6. **Samstämmiga politiska beslut om hållbar utveckling**

6.1. Valet av indikatorer som medger en hållbarhetsbedömning av nya åtgärder och program inom unionen är av avgörande betydelse för att det skall skapas politisk samstämmighet och situationer som är fördelaktiga ur alla aspekter. För närvarande innefattar de flesta indikatorerna bara endera av de tre dimensionerna i stället för en systematiskt bedömning av samspelet och framstegen i riktning mot en hållbar utveckling på alla plan. EESK rekommenderar att de indikatorer som valts ut för vårrapporten år 2003 omdefinieras i anslutning till rapporten till Europeiska rådets vårmöte år 2004.

6.2. För att man skall nå enighet i frågor som gäller hållbar utveckling är det av central betydelse att man vidtar lämpliga åtgärder på institutionell nivå. Vid upprepade tillfällen har EESK betonat vikten av att EU-institutionerna, i synnerhet kommissionen, ser till att det skapas mekanismer för en effektiv intern samordning och politisk samstämmighet vad gäller hållbar utveckling. Kommissionens ordförande måste utöva ett ännu starkare ledarskap i frågor som gäller en hållbar utveckling och se till att det sker en samordning av skilda kategorier av politiska målsättningar som konkurrerar med varandra.

6.3. Europeiska rådet i Göteborg gjorde rådet (allmänna frågor) ansvarigt för samordningen av de övergripande förberedelserna av strategin för hållbar utveckling. Ett av de initiativ som togs av allmänna rådet var att uppmana alla andra rådskonstellationer att före slutet av år 2002 rapportera om de framsteg som gjorts när det gäller hållbar utveckling. Även om rapporterna i många fall var tämligen enkelt hållna utgjorde de ett viktigt steg på vägen mot politisk samstämmighet. Samtidigt som EESK välkomnar detta initiativ förespråkar kommittén att rådet (allmänna frågor) skall följa upp denna rapport med fler specifika frågor med tanke på förberedelserna inför Europeiska rådets möte våren 2004.

6.4. Att skapa politisk samstämmighet med avseende på en hållbar utveckling kommer att bli en utmaning för EU-institutionerna och för de nationella regeringarna. Både kommissionen och Europaparlamentet bör vidta ytterligare åtgärder för att säkerställa den interna samstämmigheten.

6.5. Ett antal medlemsstater har lagt fram nationella planer för hållbar utveckling inom ramen för FN och tagit fram nationella strategier för hållbar utveckling som en uppföljning till det beslut som fattades i denna fråga av Europeiska rådet i Göteborg. EESK rekommenderar att Europeiska rådet uppmanar medlemsstaterna att lägga fram en årlig rapport om sina strategier för hållbar utveckling som en del av förberedelserna inför Europeiska rådets vårmöte.

6.6. Mot bakgrund av Europeiska rådets beslut i Göteborg om att lägga till en miljödimension till Lissabonstrategin anser EESK att det bör utarbetas en årlig rapport om hållbar utveckling inför Europeiska rådets vårmöte, utöver rapporten om allmänna riktlinjer för den ekonomiska politiken och rapporten om riktlinjerna för sysselsättning, vilka också bör innefatta en hänvisning till integrationen av hållbar utveckling.

7. **EESK:s roll**

7.1. EESK har i hög grad prioriterat problemet med att se till att frågan om hållbar utveckling ägnas den uppmärksamhet som krävs, framför allt mot bakgrund av de stora konsekvenser åtgärder på detta område kan få för det dagliga livet i det europeiska samhället. Den stora betydelse EESK har tillmätt diskussionerna om dessa frågor framgår av ett antal yttranden och av en mängd olika typer av möten mellan berörda parter.

7.2. Kommittén är villig att medverka i den framtida utformningen av EU:s strategi för hållbar utveckling. EESK är också beredd att åta sig fler uppgifter för att se till att frågan om hållbar utveckling integreras fullt ut i Lissabonstrategin.

7.3. EESK uppmanar kommissionen att en eller två gånger om året presentera en resultattavla om de framsteg som gjorts när det gäller hållbar utveckling i anslutning till det forum för berörda parter som föreslås anordnas en eller två gånger om året i samarbete mellan kommissionen och EESK.

Bryssel den 27 februari 2003.

Europeiska ekonomiska och sociala kommitténs

ordförande

Roger BRIESCH

Resolution från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén till Europeiska rådets vårmöte 21 mars 2003

(2003/C 95/15)

Vid sin 397:e plenarsession (sammanträdet den 27 februari 2003) antog Europeiska ekonomiska och sociala kommittén följande resolution med 126 röster för och 1 nedlagd röst. Lissabonstrategin håller på att äventyras.

Kommissionens rapport till Europeiska rådets vårmöte om Lissabonstrategin – ekonomisk, social och miljömässig förnyelse – gör det uppenbart att genomförandet av strategin är allvarligt försenat, även om vissa framsteg har gjorts. När Lissabonstrategin (med målet att EU skall bli världens mest konkurrenskraftiga och dynamiska kunskapsbaserade ekonomi, med hållbar ekonomisk tillväxt, fler och bättre jobb och förstärkt social sammanhållning) är i kris blir även EU:s strategi för hållbar utveckling försenad – den bygger på samspelet mellan ekonomiska, sociala och miljömässiga faktorer. Rapporten visar att skillnaderna mellan medlemsstaterna ökar när det gäller hela genomförandet av strategin.

EESK efterlyser en kraftansträngning att tillämpa Lissabonstrategin (kompletterad av Europeiska rådet i Göteborg) som är jämförbar med insatserna för att realisera inre marknaden och den gemensamma valutan. Det behövs ett mycket starkare engagemang från medlemsstaternas sida, men även EU-institutionerna, regionerna, arbetsmarknadsparterna och det civila samhället som helhet måste driva Lissabonmålsättningarna. I detta arbete ingår detaljerade rapporter om de framsteg som gjorts.

Kommittén är övertygad om att Lissabonmålen fortfarande är lika aktuella och nödvändiga. Det gäller att återställa förtroendet bland EU-medborgarna och skapa en positiv framtidssyn som bygger på allmänhetens delaktighet och på att välfärden och det överskott som den moderna tekniken ger fördelas jämnare.

Vid toppmötet i Göteborg etablerades en ny politisk metod som innebär att de ekonomiska, sociala och miljömässiga effekterna på alla politikområden skall undersökas på ett samordnat sätt och vägas in i beslutsfattandet. Att integrera den hållbara utvecklingen i Lissabonstrategin är en speciell utmaning som EU-institutionerna och medlemsstaterna inte har klarat ännu.

EESK anser att det är desto viktigare i dagens politiska och ekonomiska klimat att EU tydligare framhåller betydelsen av att avancera med Lissabonmålen och den hållbara utvecklingen.

De nya medlemsstaterna kommer automatiskt att bli samarbetsparter i Lissabonstrategin och EU:s strategi för hållbar utveckling, även om ingendera ingick i diskussionen om gemenskapens regelverk. Det är väsentligt att stödja anslutningsländernas ansträngningar att påskynda genomförandet av strategin.

Det ekonomiska läget

Det ekonomiska läget har försämrats under de senaste två åren, och dagens internationella spänningar främjar inte något uppsving. Utan stark och ihållande ekonomisk tillväxt kommer det att bli svårt att uppnå de övriga mål som man enades om i Lissabon. EESK rekommenderar därför följande:

— Ett mer riktat genomförande av de övergripande ekonomisk-politiska riktlinjerna under nuvarande förhållanden och mer målinriktad tillämpning av stabilitets- och tillväxtpakten, med tonvikt på tillväxten, för att främja hållbar ekonomisk aktivitet, en bevarad individuell köpkraft och sysselsättningen.

— Insatser för en verksammare samordning och förstärkning av eurogruppen inom EU:s organ och institutioner.

— Avvägning av systemet för skatter och sociala avgifter så att det kan ge både mer investeringar och en tillräcklig och hållbar social trygghet.

— Nysatsning på inre marknaden på nyckelsektorer som gemenskapspatentet, och ett fullständigt förenklat regelverk av hög kvalitet.

— Stimulans till innovation, konkurrenskraft och företagaranda, bl.a. genom bästa möjliga användning av de möjligheter som finns i det sjätte ramprogrammet för forskning och teknisk utveckling.

Sysselsättning

EESK stöder de tre målen (full sysselsättning, kvalitet och produktivitet i arbetslivet, sammanhållning och en arbetsmarknad för alla) i förslaget om den framtida europeiska sysselsättningsstrategin och färre, stabilare och bättre riktade sysselsättningsriktlinjer. Kommittén upprepar sin begäran om förbättrad samordning mellan de ekonomiska riktlinjerna och sysselsättningsstrategin i syfte att uppnå dessa tre mål.

Vi uppmanar medlemsstaterna att engagera arbetsmarknadsparterna och andra organisationer i det civila samhället att formulera mer specifika målsättningar och insatser på nationell och regional nivå. Dessa bör bidra till att EU:s mål uppfylls och skall följas upp av Europeiska kommissionen. Åtgärderna inom sysselsättningsstrategin bör anpassas och differentieras efter enskilda människors och företags behov. Detta kräver partnerskap mellan aktörer på samtliga nivåer.

Särskild tonvikt bör läggas på att tillämpa riktlinjer som avser

— grundutbildning och livslångt lärande,

— företagaranda,

— aktiv hantering av migrationsströmmar,

— ett samhälle som är öppet för funktionshindrade och andra missgynnade grupper,

— jämställdhetsfrågorna.

Hållbar utveckling

EESK beklagar att den hållbara utvecklingen fortfarande inte är helt integrerad i Lissabonstrategin eller erkänd som en av EU:s viktigaste och bredaste utmaningar.

Vi uppmanar Europeiska rådets vårmöte att med eftertryck bekräfta den hållbara utvecklingen som en övergripande prioritet för Europeiska unionen, och betona samspelet mellan hållbar utveckling och ekonomisk tillväxt och sysselsättningen, som också lyftes fram i slutsatserna från Göteborgstoppmötet. Kommittén vill betona den viktiga roll som forskning och utveckling har när det gäller hållbar utveckling och genomförandet av Lissabonstrategin.

Kommittén betonar att det är betydelsefullt att den hållbara utvecklingen integreras både praktiskt och konkret i Lissabonstrategin. Vi vill lyfta fram några av de frågor där denna integration är särskilt avgörande: starkare stöd till privata och offentliga investeringar i ny, ren teknik och utrustning, nya insatser för att förbättra kvaliteten i arbetslivet och ett nytt, brett samråd om prissättning av utnyttjandet av naturresurser.

I ett längre perspektiv måste EU komma fram till nya strategier för energiförsörjningen och energisparandet. EESK uppmanar Europeiska rådet att blåsa till start för en sammanhängande insats för att minska beroendet av fossila bränslen.

Sammanfattningsvis erinrar EESK om att Lissabontoppmötet uppmanade företag, arbetsmarknadsparter och det civila samhället i allmänhet att ta aktiv del i genomförandet av Lissabonstrategin. Kommittén kommer att följa denna utveckling mycket uppmärksamt.

Bryssel den 27 februari 2003.

Europeiska ekonomiska och sociala kommitténs

ordförande

Roger Briesch